

Motion till riksdagen 2015/16:2512

av Andreas Carlson m.fl. (KD)

Gemenskap och framtidstro

1. Inledning

Kristdemokraterna vill ha en ekonomisk politik som skapar förutsättningar för människor att bygga goda relationer, känna trygghet och som underlättar för människor att gå från utanförskap till arbete. Vi vill skapa förutsättningar för en god tillväxt och ett företagsklimat som står sig väl i den globala konkurrensen. Den ekonomiska politiken kan användas för att stärka familjernas självbestämmande och det civila samhällets ställning, vilket skapar en grund för fungerande mellanmänniskliga relationer. Genom en välfungerande ekonomisk politik kan vi också satsa resurser på välfärd vilket ökar tryggheten. Och med genomtänkta reformer kring arbetsmarknaden och i skattepolitiken kan vi förbättra människors möjlighet att lämna arbetslöshet och utanförskap.

Vi vill öka arbetsmarknadsdeltagandet och steg för steg hjälpa människor att komma närmare arbetsmarknaden. Och vi ser gärna att fler över 65 väljer att förlänga sitt arbetsliv. Vägen till arbete ska inte bli smalare, den ska bli bredare. Därför behövs det ytterligare insatser för att bredda vägen till arbete. Därför föreslår vi bland annat att man som ung ska få tjäna sin första halvmiljon kronor skattefritt, att arbetsgivaravgiften för unga sänks och att fler tjänster ska ingå i RUT-avdraget. Det är också viktigt att arbetslivet kan förlängas för dem som kan och vill det. För att underlätta detta föreslår vi att det förhöjda jobbskatteavdraget ska gälla även för 64-åringar och säger nej till särskild löneskatt för äldre.

Sverige behöver en politik för fler jobb, fler bostäder och bättre skola. Regeringens politik riskerar att få motsatt effekt. De som drabbas hårdast är de nyanlända som riskerar att fastna i ett långvarigt socialt och ekonomiskt utanförskap. En generös migrationspolitik måste sedan kombineras med en effektiv och välfungerande integrationspolitik. Kristdemokraterna föreslår bland annat ett nytt etableringsavdrag för nyanlända och bättre anpassat stödboende för ensamkommande flyktingbarn.

Familjen är den viktigaste gemenskapen i samhället och den behövs för att människor ska kunna växa och må bra. Den behövs för att barnen ska få omsorg och fostran i en kärleksfull miljö. När familjen fungerar är det en tillitsfull gemenskap som skänker trygghet och stabilitet i en ständigt föränderlig omvärld. Fungerar inte familjen som en trygg bas fungerar inte heller samhället. I vårt budgetalternativ har familjen därför en central roll. Vi satsar på vårdnadsbidrag i alla kommuner, höjd grundnivå i föräldraförsäkringen och flera andra reformer för att stärka främst resurssvaga familjers ekonomi.

Att bygga ett samhälle där alla kan åldras i trygghet och värdighet är ett angeläget mål för Kristdemokraterna. Äldre ska kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag, kunna åldras i trygghet och med bibehållet oberoende, bemötas med respekt och ha tillgång till god vård och omsorg. Var och en ska ses som en person med eget och unikt värde med skilda intressen och bakgrunder. Vi föreslår sänkt skatt för pensionärer, äldreboendegaranti samt riktade satsningar på maten och det sociala innehållet inom äldreomsorgen.

Innehåll

1.	Inledning	1
2.	Förslag till riksdagsbeslut	5
3.	Ett bra Sverige som kan bli ännu bättre	6
4.	Utsikter för svensk ekonomi	7
4.1.	Långsam internationell återhämtning	7
4.2.	Goda utsikter i Sverige, som dämpas av strukturella problem på arbetsmarknaden	9
4.3.	Osäkerheter i regeringens prognos	12
5.	Regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken	13
5.1.	Risker för svensk ekonomi och statsfinanser	13
5.2.	Regeringens åtgärder leder till långsiktigt högre arbetslöshet	15
5.3.	Politik som slår mot svensk konkurrenskraft	19
6.	Alliansens riktlinjer för den ekonomiska politiken	21
6.1.	Fortsatt ansvar för svensk ekonomi	22
6.2.	Utgiftstakets nivåer 2015–2019	25
6.3.	Fler i arbete genom stärkta drivkrafter och sänkta trösklar in på arbetsmarknaden	26
6.4.	Goda och hållbara förutsättningar för fler och växande företag	28
6.5.	En trygg och tillgänglig välfärd	31
7.	Kristdemokraternas prioriteringar i den ekonomiska politiken	32

8.	Familjen är viktig för barnen och samhällsutvecklingen	37
8.1.	Familjer är olika	38
8.2.	Kristdemokraternas familjepolitiska mål	38
8.3.	Mer tid för barnen	39
8.3.1.	Ökad makt över föräldraförsäkringen till föräldrarna	40
8.3.2.	En skyldighet för kommunerna att erbjuda vårdnadsbidrag	41
8.4.	En trygg familjeekonomi	42
8.5.	Ökat stöd till föräldrar	43
8.6.	Förbättrad barnomsorg	43
8.6.1.	Barnens behov i fokus – små grupper, trygghet och anknytning	44
8.6.2.	Uppvärdera familjedaghemmen	44
8.6.3.	Minskade barngrupper på fritis	44
9.	Fler jobb och mer företagande	45
9.1.	Regeringens missriktade arbetslöshetsmål	47
9.2.	Regeringens jobbfientliga politik	48
9.3.	Fler jobb för dem som står längst från arbetsmarknaden	48
9.3.1.	Första halvmiljonen skattefritt	48
9.3.2.	Sänkt arbetsgivaravgift för unga	49
9.3.3.	Förstärkt jobbskatteavdrag för långtidsarbetslösa – nystartsavdrag	50
9.3.4.	Inför matchningsanställningar	51
9.3.5.	Värna och utveckla tjänstesektorn	52
9.3.6.	Trygga och välfungerande socialförsäkringar	53
9.3.7.	Lönestöd	54
9.3.8.	Folkhögskolors och yrkeshögskolans betydelse för fler jobb	55
9.4.	Fler växande företag	56
10.	Fler bostäder	58
10.1.	Flyttskatter	58
10.2.	Sanering av mark	59
11.	Viktiga infrastruktursatsningar för hela Sverige	59
12.	Bättre integration	61
12.1.	Ett nytt etableringsavdrag för att lättare komma i arbete	63
12.2.	Tillfälliga uppehållstillstånd de tre första åren	63
12.3.	Kortare väntetider med så kallade säkra länder	64
12.4.	En höjd schablonersättning som ger mer till dem som tar emot flest	64
12.5.	Bekämpa bostadsbristen för asylsökande och nyanlända	65
12.6.	Stödboende för unga	65
12.7.	Sfi med barnomsorg	66

12.8.	SFX	66
12.9.	Kompetenssatsning för bättre undervisning i svenska	67
13.	Att åldras i trygghet och värdighet	68
13.1.	Låt fler äldre arbeta	69
13.2.	Sänkt skatt för pensionärerna	70
13.3.	Regeringen tar bort viktiga satsningar	70
13.4.	Satsa på personalens kompetens	71
13.5.	Äldreboendegaranti	71
13.6.	Nationellt måltidslyft	71
13.7.	Nationell demensplan	72
13.8.	Stärk det sociala innehållet i äldreomsorgen	72
14.	En sjukvård i världsklass	73
14.1.	Ökad valfrihet och makt till den enskilde	73
14.2.	Århundradets sjukvårdsreform för en mer jämlik vård	74
14.2.1.	Oförsvarliga skillnader mellan landsting	74
14.2.2.	Förbättringar på kort sikt	75
14.2.3.	Förstatligande av sjukhusvården för att uppnå bästa kvalitet och en jämlik vård	75
14.3.	En samordnings- och tillgänglighetsmiljard för kortare köer	76
14.4.	Förebygg och rehabilitera bättre	77
14.5.	Krafttag mot den psykiska ohälsan bland barn och unga	77
15.	En skola där ingen lämnas efter	79
15.1.	Specialläraryft för stärkt kunskapsutveckling	79
15.2.	Satsning på nyanländas språkutveckling	80
15.3.	Satsningar på elevhälsa och fritis	81
15.4.	En god barnomsorg	82
16.	Det civila samhället	82
16.1.	Gåvoskatteavdraget behålls och utökas	82
16.2.	Öka stödet till idrottsrörelsen och friluftorganisationerna	84
16.3.	Ökat stöd till trossamfunden	84
17.	Klimat och miljö	85
17.1.	Politiskt ansvar för miljön och klimatet	85
17.2.	Kristdemokraternas prioriteringar gällande miljö och klimat	86
18.	En landsbygd med självförtroende	87
18.1.	Stöd till mjölksektorn för stärkt konkurrenskraft	87
18.2.	Nej till regeringens indexering av bensin- och dieselskatten	88
19.	En fungerande rättsstat – oumbärlig för ett gott samhälle	89

19.1.	Säkerhetspolisen	90
19.2.	Motverka våldsbejakande extremism	90
19.3.	Brottsutsattas behov i fokus	91
20.	Försvaret	91
21.	Sammanhållning över gränserna	93
22.	Finansiering	95
22.1.	Skatter	96
22.1.1.	Höjd fordonsskatt	96
22.1.2.	Miljöskatter	97
22.1.3.	Alkohol- och tobaksskatt	98
22.1.4.	Avdragsrätt för övriga kostnader i tjänst	98
22.1.5.	Slopad gruppregistrering av moms	98
22.2.	Besparingar	98
22.2.1.	Nedsatt rikthyra för myndigheters lokalkostnader	99
22.2.2.	Regeringskansliet	99
22.2.3.	Åldersavskrivning av studielån	99
22.2.4.	Kommunala energirådgivare	99
23.	Den offentliga sektorns finanser	99
24.	Förslag till utgiftsramar	101
25.	Beräkning av statsbudgetens inkomster	102

2. Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som föreslås i avsnitt 6–22 i motionen.
2. Riksdagen fastställer utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget 2016–2019 enligt förslaget i tabell 3 i motionen.
3. Riksdagen beslutar om fördelning av utgifter på utgiftsområden för 2016 enligt förslaget i tabell 13 i motionen.
4. Riksdagen godkänner den preliminära fördelningen av utgifter på utgiftsområden för 2017–2019 enligt förslaget i tabell 14 i motionen som riktlinje för regeringens budgetarbete.
5. Riksdagen godkänner beräkningen av statsbudgetens inkomster 2016 enligt förslaget i tabell 15 i motionen och ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med lagförslag i överensstämmelse med denna beräkning och tillkännager detta för regeringen.

6. Riksdagen godkänner den preliminära beräkningen av statsbudgetens inkomster för 2017–2019 enligt förslaget i tabell 16 i motionen som riktlinje för regeringens budgetarbete.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ungdomar ska få tjäna sina första 500 000 kronor skattefritt och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om etableringsavdrag och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nystartsavdrag och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna och utveckla tjänstesektorn och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att halvera arbetsgivaravgiften för ungdomar upp till 22 år och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sänka åldersgränsen för förhöjt jobbskatteavdrag till 64 år och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förändrade regler för uppskovsbelopp och uppskovsränta och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sänka skatten på termisk effekt och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen avslår regeringens förslag om förändringar i RUT- och ROT-avdraget som beskrivs i kapitel 6.2 i budgetpropositionen.
16. Riksdagen avslår regeringens förslag om avtrappning av jobbskatteavdraget som beskrivs i kapitel 6.3 i budgetpropositionen.
17. Riksdagen avslår regeringens förslag om förändringar av den statliga inkomstskatten som beskrivs i kapitel 6.5 i budgetpropositionen.
18. Riksdagen avslår regeringens förslag om att slopa skattereduktionen för gåvor till ideella organisationer som beskrivs i kapitel 6.7 i budgetpropositionen.
19. Riksdagen avslår regeringens förslag om särskild löneskatt för äldre som beskrivs i kapitel 6.10 i budgetpropositionen.
20. Riksdagen avslår regeringens förslag om indexuppräknings av bensin- och dieselskatten som beskrivs i avsnitt 6.20.6 i budgetpropositionen.

3. Ett bra Sverige som kan bli ännu bättre

Sveriges ekonomi är bland de starkaste i Europa. Sverige har haft högst tillväxt bland jämförbara EU-länder sedan 2006 samtidigt som de disponibla inkomsterna har ökat. Det lönar sig bättre att arbeta, och jobben har blivit fler. I dag har Sverige högre

arbetskraftsdeltagande och sysselsättningsgrad än nästan något annat land i EU. Sverige präglas också av en tätare sammanhållning och bättre jämställdhet. Fattigdomen har minskat och andelen barn som lever med låg materiell standard har halverats sedan 2006. Lönegapet, även det oförklarade, mellan män och kvinnor har minskat sedan 2006.

Men stora utmaningar ligger fortsatt framför oss. Vår konkurrenskraft utmanas när andra länder, däribland framväxande ekonomier, utvecklas allt snabbare. Trösklarna till arbetsmarknaden är för höga och stänger ute många grupper, däribland ungdomar utan gymnasieutbildning och utrikes födda, som har minst dubbelt så hög arbetslöshet som andra grupper. Velfärden måste hantera en åldrande befolkning, ojämlik vård och förbättra resultaten i skolan. Och klimatutmaningen kräver att vi lyckas förena en ökad tillväxt med minskade utsläpp.

Alliansen har en gemensam väg framåt för Sverige. Vi vill fortsätta att ta ansvar för den ekonomiska politiken och lägga förslag för att fler jobb ska växa fram. Fler jobb är grunden för en stark ekonomi och för att vi fortsatt ska ha en hög kvalitet i velfärden. Vi kommer prioritera viktiga investeringar för att stärka svensk konkurrenskraft, med mer kunskap i skolan och bättre och utbyggd infrastruktur för att fortsätta att knyta ihop hela vårt land. Och vi kommer värna och utveckla velfärdens kärnverksamheter för att möta de krav på valfrihet, tillgänglighet och kvalitet som alla svenskar kan förvänta sig av vår gemensamma välfärd.

Alliansen sätter människan i centrum. Vår politik syftar till att bygga ett samhälle som tar tillvara varje människas förmåga. Där alla får förutsättningar att växa och skapa, och där vi gemensamt skapar trygghet och sammanhållning. Det är kärnan i Alliansens politik.

4. Utsikter för svensk ekonomi

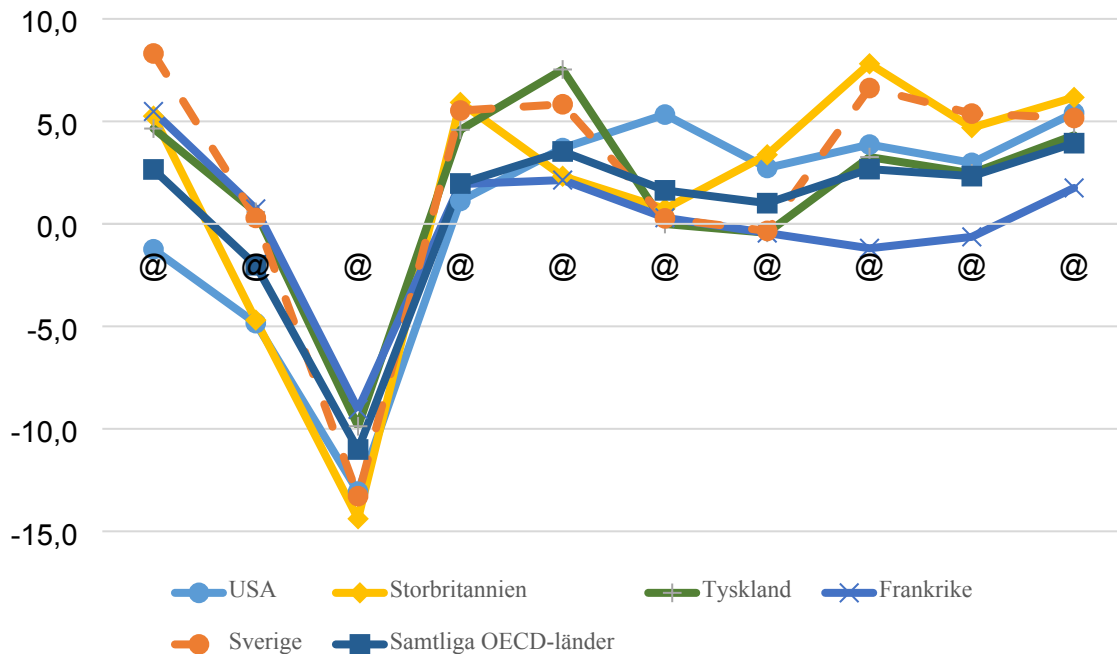
4.1. Långsam internationell återhämtning

Efter en lång och djup internationell lågkonjunktur ser vi hur den globala ekonomin stärks, men utvecklingen går sakta och präglas av osäkerhet. Tillväxten i de avancerade ekonomierna ökar, medan tillväxtekonomierna går trögare. En bredare, och därmed mera robust, global återhämtning låter vänta på sig. Riskerna för en svagare internationell konjunkturutveckling dominerar.

I de avancerade ekonomierna ökar tillväxten. USA agerar draglok i återhämtningen med en stark utveckling på arbetsmarknaden och växande investeringar. I Storbritannien och Tyskland utvecklas också arbetsmarknaden starkt sedan en tid tillbaka. I euroområdet som helhet sker återhämtningen dock relativt långsamt.

Konjunkturåterhämtningen i de avancerade ekonomierna drivs till stor del av behovet av investeringar efter många år av återhållsamhet, vilket förstärks av en expansiv penningpolitik och låga oljepriser.

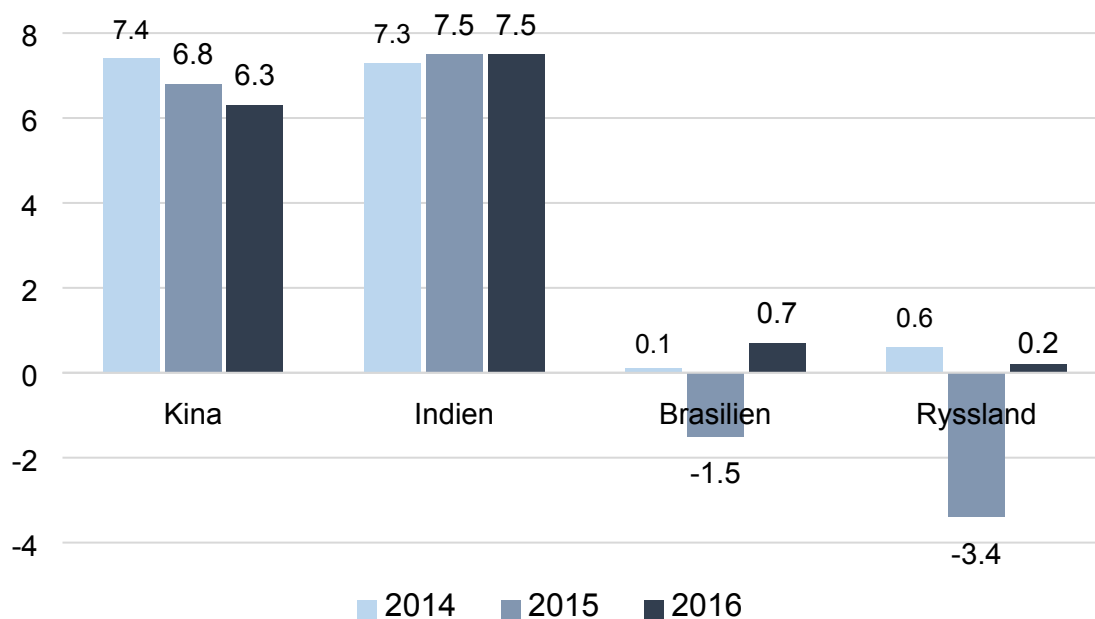
Figur 1. Fasta bruttoinvesteringar i avancerade ekonomier. Årlig tillväxttakt i procent.

Källa: OECD (2015), Investment forecast (indicator)

BNP-tillväxten i tillväxtekonomierna har bromsat in de senaste åren. Kina befinner sig i en känslig omvandling från en investeringsdriven till en konsumtionsdriven ekonomi, vilket dämpar landets tillväxttakt. Detta ger i sin tur negativa spridningseffekter till andra asiatiska tillväxtekonomier och påverkar råvarupriserna. Särskilt Ryssland och Brasilien uppvisar sedan en tid tillbaka en mycket svag utveckling, bland annat på grund av prisfallen på råvaror. Indien är ett undantag bland de större tillväxtekonomierna. Landet klarar att upprätthålla en tillväxttakt på drygt 7 procent kommande år, i linje med den historiska tillväxttakten.

Figur 2. BNP-tillväxt i tillväxtekonomier, prognos 2015 och 2016. Årlig tillväxttakt i procent.

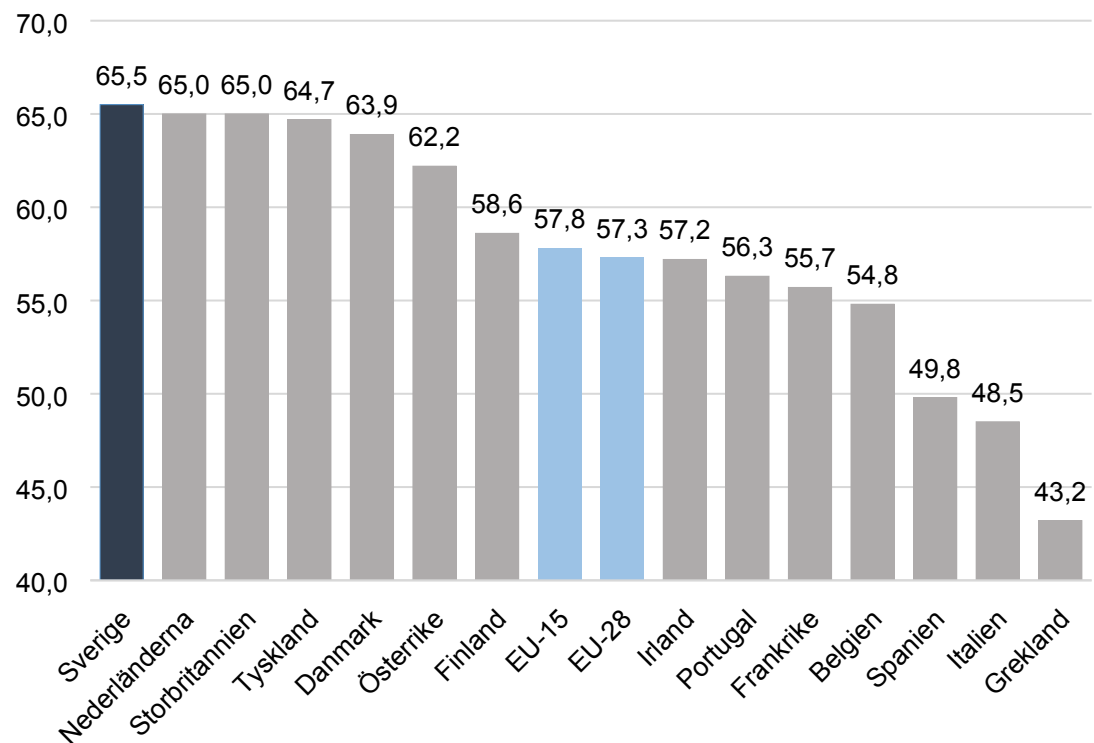

Källa: IMF World Economic Outlook, July 2015 Update

4.2. Goda utsikter i Sverige, som dämpas av strukturella problem på arbetsmarknaden

Också utsikterna för svensk ekonomi förbättras. Svensk ekonomi befinner sig i en återhämtningsfas med ett gott utgångsläge jämfört med andra europeiska länder. Trots att Sverige befunnit sig i en utdragen lågkonjunktur har svensk ekonomi och arbetsmarknad utvecklats bättre än många jämförbara länder. Arbetskraftsdeltagandet har upprätthållits under lågkonjunkturen och är nu högre än under högkonjunkturåren 2001 och 2007. Hushållens disponibla inkomst har också ökat betydligt, med upprätthållen inhemsk konsumtion som följd.

Figur 3. Sysselsättningsgraden 15–74 år i Sverige och jämförbara EU-länder. Procent.

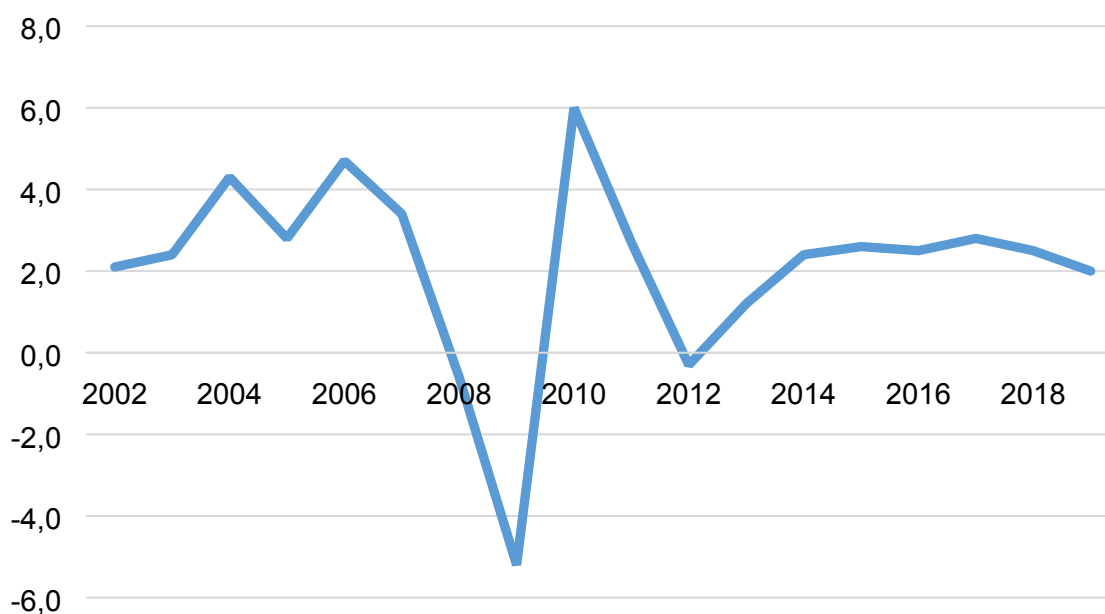

Källa: Eurostat Siffrorna avser första kvartalet 2015

Den relativt goda utvecklingen under lågkonjunkturen är ett resultat av en väl avvägd stabiliseringspolitik och en delvis expansiv penningpolitik. Medan finanspolitiken nu går in i en svagt åtstramande fas till följd av att tillväxten ökar, har en fortsatt låg inflation och låga inflationsförväntningar lett till att svensk penningpolitik varit kraftigt expansiv under det senaste året. En expansiv penningpolitik med låga eller negativa räntenivåer förväntas ligga fast under de kommande åren, vilket bland annat gör att kronan förblir relativt svag och att efterfrågan stärks.

En under många år väl avvägd ekonomisk politik, kombinerat med en penningpolitik som nu är påtagligt expansiv och tecken på global återhämtning, stärker utsikterna för svensk ekonomi. Mot slutet av 2014 steg aktiviteten i svensk ekonomi, och BNP-tillväxten på helårsbasis nådde 2,3 procent. Konjunkturindikatorerna visar på en positiv syn på svensk ekonomi inom både byggindustrin, tillverkningsindustrin, de privata tjänstenäringarna och detaljhandeln. BNP väntas nu öka snabbare och resursutnyttjandet stiger. Utvecklingen drivs av ökad export som stimuleras av den försvagade kronan. Samtidigt driver hushållens efterfrågan fortsatt på återhämtningen. Hushållens ökade disponibla inkomst, låga räntor och en relativt hög befolkningstillväxt leder till ökad efterfrågan hos hushållen och offentlig sektor.

Figur 4. BNP-tillväxt i Sverige, historiskt utfall och prognos. Årlig tillväxttakt i procent.

Källa: SCB (historiskt utfall t o m 2013), Budgetpropositionen 2016 (2014 och prognos)

Trots relativt goda utsikter för svensk tillväxt sjunker arbetslösheten tillbaka mycket långsamt. Konjunkturinstitutet har skrivit upp sin bedömning av jämviktsarbetslösheten, som nu antas uppgå till 6,9 procent, och menar att denna nivå på arbetslöshet uppnås redan 2017. Att arbetslösheten trots ökande efterfrågan inte sjunker mer beror på de strukturella problem som finns på svensk arbetsmarknad. En stor, och ökande, andel av de arbetslösa utgörs av långtidsarbetslösa, utrikes födda, och personer med högst förgymnasial utbildning. Dessa grupper har svårt att ta sig in på svensk arbetsmarknad på grund av höga trösklar, orsakade av låg flexibilitet på arbetsmarknaden och allt högre kompetenskrav. Vi ser att matchningen mellan lediga jobb och arbetslösa försämrats över tid, vilket ligger i linje med hur sammansättningen av gruppen arbetslösa utvecklats, där allt fler står allt längre från arbetsmarknaden.

Oroväckande nog förväntas regeringens åtgärder förstärka problemen på svensk arbetsmarknad: kombinationen av höjd skatt på arbete och ändrad inriktning på arbetsmarknadspolitiken och bidragssystemen bedöms enligt Konjunkturinstitutet försvaga återhämtningen på arbetsmarknaden. Konjunkturinstitutet bedömer att förändringar inom a-kassan, omläggningar inom arbetsmarknadspolitiken samt högre anställningskostnader för unga och äldre gör att färre står till arbetsmarknadens förfogande och minskar sysselsättningen. En utveckling i denna riktning, med försämringar av förutsättningarna för jobb och ekonomisk tillväxt, är fel väg för Sverige.

4.3. Osäkerheter i regeringens prognos

Det föreligger fortsatt nedåtrisker i ekonomin, både internationellt och i Sverige. Flera tillväxtmarknader, främst Kina, Brasilien och Ryssland, har sett en snabbt inbromsande tillväxt. En allvarlig risk är att överkapaciteten i den kinesiska företagssektorn och på fastighetsmarknaden leder till en hastig korrigerande av de högt uppdrivna investeringarna i landet. En sådan utveckling skulle kunna bromsa den globala konjunkturåterhämtningen, särskilt om det leder till turbulens på de internationella finansmarknaderna. En annan global risk är att den mycket expansiva penningpolitiken med låga räntenivåer som bedrivs av centralbanker runtom i världen kan leda till en ökad efterfrågan på, och övervärdering av, riskfyllda tillgångar, som i sin tur gör det finansiella systemet känsligt för störningar.

Det geopolitiska läget fortsätter att vara oroligt. Flera väpnade konflikter skapar stort humanitärt lidande och driver människor på flykt. Kriget i Syrien och den svåra situationen i Eritrea gör att ett stort antal människor söker skydd i olika delar av Europa. Krisen i Ukraina och de sanktioner som införts av såväl EU som Ryssland kan leda till att framtidstron bland europeiska företag påverkas negativt. Konjunkturåterhämtningen i euroområdet är fortfarande osäker. Läget har förbättrats men riskerna kvarstår. Särskilt om stödet för krispolitiken vacklar kan krishantering och reformpolitiken försvåras. Nya frågetecken har uppstått kring Greklands förmåga att sanera sina statsfinanser och stanna i euroområdet, även om sommarens omedelbara kris har avvärjts.

Ett antal risker är förknippade med utvecklingen av inhemska svenska förhållanden. Hushållens konsumtion bedöms stå för en större del av BNP-tillväxten, jämfört med i tidigare konjunkturuppgångar. Regeringens skattehöjningar på jobb och arbetsinkomster samt osäkerheten kring en rad viktiga politiska beslut gör att hushållens optimism riskerar att dämpas. Det kan leda till lägre konsumtion än vad regeringen prognostiserar. Vi ser risker för en sådan utveckling i Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer. Hushållens förväntningar på tolv månaders sikt för den egna ekonomin, och för den svenska ekonomin som helhet, är betydligt mer pessimistiska sedan den nya regeringen tillträdde, trots att hushållen har en relativt positiv bild på sin nuvarande situation.

Även företagens investeringsvilja kan dämpas av den ökade osäkerhet som regeringen har skapat kring viktiga politiska beslut, exempelvis energiförsörjning och infrastruktur. Att det blir dyrare att anställa unga och äldre slår mot sysselsättningen för dessa grupper, med färre jobb och minskad konsumtion som följd. Sammantaget riskerar dessa faktorer att påverka tillväxt, sysselsättning och offentliga finanser negativt i större utsträckning än vad regeringen väntar sig.

På medelfristig sikt utgör bostadsprisernas utveckling och hushållens jämförelsevis höga skuldsättning en risk. Bostadspriserna och hushållens skuldsättning har ökat kraftigt sedan mitten av 1990-talet och är nu på mycket höga nivåer i ett både historiskt och internationellt perspektiv. Vid ett kraftigt prisfall kan hushållen tvingas amortera på sina lån i snabbare takt, med negativa konsekvenser för konsumtion, tillväxt och sysselsättning som följd.

5. Regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Regeringen har med sin ekonomiska politik slagit in på en väg som är oroande för Sverige, och som riskerar att bromsa den ekonomiska återhämtning vi nu ser. Förslag som hotar jobbtillväxt och konkurrenskraft, och som påverkar enskilda hushålls ekonomi negativt, är dominerande i regeringens politik.

5.1. Risker för svensk ekonomi och statsfinanser

En stark offentlig ekonomi och en stabil makroekonomisk miljö är viktiga förutsättningar för att skapa tillväxt och välbefinnande, då det gör att människor och företag vågar konsumera och investera samt att banker och andra länder vågar låna ut pengar till Sverige till goda villkor.

Regeringens ensidiga försök att avskaffa överskottsmålet för de offentliga finanserna riskerar att minska trovärdigheten i den svenska ekonomiska politiken, då det inte längre är säkert att långsiktigheten och samförståndet kring hanteringen av de offentliga finanserna gäller. Sverige har under många år haft en bred politisk samsyn kring de finanspolitiska spelregler som ska gälla för den ekonomiska politiken. Denna samsyn grundar sig i erfarenheterna från den finanskris som slog till på 1990-talet, då Sveriges ekonomi saknade motståndskraft. Eftersom ekonomiska säkerhetsmarginaler saknades när krisen slog till tvingades både den borgerliga och därefter den socialdemokratiska regeringen att svara med åtstramningar, krispaket och budgetsaneringar. Det finanspolitiska ramverket med överskottsmål, utgiftstak, kommunalt balanskrav och en sammanhållen budgetprocess infördes efter krisen för att säkerställa att finanspolitiken framöver skulle vara långsiktigt hållbar. I och med 2008 års finanskris kom det finanspolitiska ramverkets effektivitet att prövas. Det visar sig ha tjänat Sverige väl. Starka statsfinanser, säkrade trygghetssystem och resurser till välfärden bidrog till att investeringsklimatet stärktes och inhemsk konsumtion kunde stöttas under nedgången. Hållbara offentliga finanser visade sig vara en av Sveriges viktigaste konkurrensfördelar.

Den breda uppslutningen bakom ramverket har varit en styrka för Sverige. Bland annat sökte alliansregeringen samförstånd och kunde 2011 tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet enas om tydliga principer för det finanspolitiska ramverket. Enigheten bekräftades 2014 då samma partier enades om att stärka uppföljningen av överskottsmålet.

Den välskötta svenska ekonomin och den relativt låga statsskulden, i kombination med den långa tidsperiod som nuvarande ramverk gällt, skapar förutsättningar för att utvärdera nuvarande ramverk inklusive överskottsmålet utifrån gällande förutsättningar. I en sådan analys är historiska och framtida risker centrala: finanskrisen lärde oss att skuldnivåerna kan ändras snabbt om säkerhetsmarginalerna inte är tillräckliga. Under krisåren ökade skuldnivåerna för jämförbara EU-länder i genomsnitt med cirka 30 procent av BNP. De höga skuldnivåerna medför att dessa länder nu i det närmaste har uttömt sina möjligheter att stimulera ekonomin när nästa kris slår till. Den lågräntemiljö vi nu upplever leder dessutom till att räntepolitiken inte heller har utrymme att verka stimulerande om en ny kris slår till. I ett sådant scenario, när möjligheterna att stimulera ekonomin är små, är följderna oftast svårast för de mest utsatta, som drabbas mest av budgetnedskärningar i välfärdssystemen. Det ger starkt stöd till idén om att bygga upp motståndskraft i bättre tider för att kunna stå emot ekonomisk oro i sämre tider.

Att överväga att lägga om nuvarande ramverk kräver följaktligen både djup analys och bred enighet. I och med regeringsskiftet är det dock inte längre säkert att denna princip om samförstånd gäller. Att regeringen övervägt att ensidigt överge det nuvarande överskottsmålet för det finansiella sparandet är olyckligt då det minskar förtroendet för stabiliteten och långsiktigheten i den ekonomiska politiken. Riksdagen har därför fattat beslut om att en brett parlamentariskt förankrad utredning ska föregå eventuella framtida beslut om revidering av det finanspolitiska ramverket. Utredningen, som lämnar sitt slutbetänkande 2017, ska genomföra en noggrann genomlysning av vilka effekter ramverket och själva överskottsmålet har haft på den svenska ekonomins utveckling och Sveriges förmåga att nå EU:s gemensamma mål om stabila offentliga finanser. Särskild tonvikt ska läggas vid möjligheterna att säkerställa finanspolitisk stabilitet och klara av kommande kriser.

Regeringens hantering av överskottsmålet är inte det enda området som skapat osäkerhet kring trovärdigheten i den ekonomiska politiken. Också hanteringen av de offentliga utgifterna är oroväckande. De offentliga finanserna har under de senaste åren präglats av ökade utgifter i flera av de större transfereringssystemen, som sjukförsäkringssystemet och på migrationsområdet. Mellan 2014 och 2019 rör det sig om ökade kostnader på cirka 53 miljarder kronor enligt utgiftsprognosen i regeringens vårproposition. När oplanerade utgifter ökar i en sådan utsträckning krävs av varje

ansvarsfull regering att ta fram riktade åtgärder för att hejda utgiftsutvecklingen. I regeringens politik lyser sådana förslag med sin frånvaro. Regeringen har istället förstärkt utgiftstrycket i de offentliga finanserna genom att nedmontera de centrala strukturreformer som genomfördes inom sjukförsäkringen under 2006 och 2007 med syfte att hjälpa människor tillbaka i arbete.

Att lägga om sjukförsäkringsreglerna utan att komma till rätta med den stigande ohälsan riskerar att pressa in människor i utanförskap. Samtidigt kommer det betydande kostnadstryck som vi redan ser att förstärkas ytterligare. Utan åtgärder för att hantera den stigande sjukfrånvaron riskerar den positiva utveckling som vi sett vad gäller minskat utanförskap att brytas. Om detta sker riskerar de ökade kostnader som följer i utanförskapets spår att tränga undan resurser som hade behövts för att stärka välfärden eller bygga upp säkerhetsmarginaler och motståndskraft inför nästa kris.

Också vad gäller statsbudgetens inkomster finns betydande frågetecken vad gäller hållbarheten i regeringens budget. De skatteförslag som regeringen gått fram med i budgetpropositionen för 2016, riskerar att leda till lägre inkomstförstärkningar än vad som förväntas. Konjunkturinstitutet skriver bland annat att Finansdepartementet ”överskattar förstärkningen av de offentliga finanserna på grund av avtrappat jobbskatteavdrag och begränsad uppräknings av skiktgränsen för statlig inkomstskatt. Detta eftersom regelförändringarna kan ge upphov till lägre beskattningsbara arbetsinkomster än vid oförändrade regler.” Flood (2015) skriver att skatteintäkterna av att fasa ut jobbskatteavdraget inte ger några effekter på skatteintäkterna när hänsyn tas till förväntade beteendeeffekter i form av ett minskat arbetsutbud. Sammantaget är risken övervägande att effekterna av de skattehöjningar regeringen avser att genomföra överskattas och att intäkterna blir lägre än väntat. Detta medför att de utgiftsökningar som avses finansieras via skatteförslagen underfinansieras över tid. Detta riskerar att ytterligare försvaga statens finanser.

5.2. Regeringens åtgärder leder till långsiktigt högre arbetslöshet

Försiktigt positiva signaler i den globala konjunkturen samt en god inhemsk efterfrågan leder till en fortsatt relativt god ökning av sysselsättningen. Sveriges sysselsättningsgrad är efter åtta år med alliansregeringen högst i EU, och bedömare som Konjunkturinstitutet och Arbetsförmedlingen förväntar sig en fortsatt sysselsättningsökning framöver.

Samtidigt finns betydande strukturella problem på den svenska arbetsmarknaden som gör att grupper som står långt från arbetsmarknaden, bland annat långtidsarbetslösa, utrikes födda, personer utan gymnasieutbildning och personer med en funktionsnedsättning, kommer att fortsätta att ha stora svårigheter att få ett jobb.

Jämviktsarbetslösheten är därför fortfarande hög och matchningen fungerar dåligt. Därtill finns ett fortsatt behov av att förlänga arbetslivet för fler. Viktiga strukturella reformer krävs för att få till stånd en positiv utveckling.

Regeringens politik för att få ned arbetslösheten utgår från tre områden: bostads- och infrastruktursatsningar, näringspolitiska satsningar samt utökade utbildningsplatser och arbetsmarknadspolitiska åtgärder som exempelvis subventionerade traineetjänster och extratjänster i offentlig sektor. Samtidigt höjer regeringen ett stort antal skatter och bidrag och avskaffar den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen.

I skenet av de utmaningar som finns på svensk arbetsmarknad och det behov av åtgärder som därmed föreligger, är regeringens politiska prioriteringar oroande. Förslagen i regeringens budgetproposition riskerar i flera avseenden att förstärka problemen. I ett läge då fler reformer behövs för att stärka sysselsättningen och minska utanförskapet går regeringen åt motsatt håll och försvårar och fördyrar jobbskapande. Regeringens förslag innebär höjda skatter på uppemot 35 miljarder kronor 2016, och på sikt mer än 40 miljarder 2019. Cirka 80 till 90 procent av dessa slår direkt mot jobb och tillväxt. De satsningar regeringen gör på näringspolitik är försumbara jämfört med de höjda skatterna. De uppgår endast till 2 procent av de skattehöjningar som drabbar jobb och tillväxt.

Regeringen vill höja inkomstskatten för över en miljon löntagare. Sverige har, trots de skattereformer som Alliansen gjort, fortfarande bland västvärldens högsta marginalsatser. Trots det föreslår regeringen att marginalsatserna ska höjas ytterligare, genom att jobbskatteavdraget trappas av och skiktgränsen för statlig inkomstskatt räknas upp långsammare än tidigare. Höjda skatter påverkar motivationen att arbeta och höjer trösklarna in på arbetsmarknaden. Detta är särskilt allvarligt då de kombineras med kraftigt utbyggda transfererings- och bidragssystem som minskar incitamentet att gå från bidragsförsörjning till förvärvsarbete. Enligt Konjunkturinstitutet leder regeringens reformer till att arbetskraftsdeltagandet minskar med minst 15 000 personer.

Regeringen försvårar också för företagande och jobbskapande genom att öka kostnaderna för att anställa och samtidigt försämra de ekonomiska förutsättningarna för ROT- och RUT-tjänster. Särskilt RUT-sektorn är viktig för grupper som har en relativt svagare anknytning till arbetsmarknaden. I vårändringsbudgeten lämnades förslag om att fördubbla arbetsgivaravgiften för unga. Höjda arbetsgivaravgifter för unga minskar företagens vilja att anställa de med mindre erfarenhet, och slår framför allt mot ingångsjobb för ungdomar i tjänstesektorn. I budgetpropositionen föreslås också en löneskatt för dem över 65 som jobbar. Skattehöjningen är högre än vad som tidigare aviserats. Löneskatten minskar både företagets incitament att anställa äldre och äldres drivkrafter att arbeta, eftersom löneskatten delvis övervältras på lönerna. Höjningen

riskerar att tidigare lägga många människors utträde från arbetsmarknaden, trots det stora samhällsekonomiska behov som finns för att förlänga yrkeslivet. Dessa åtgärder stramar åt inhemsk efterfrågan samtidigt som de försämrar förutsättningarna för de arbetsgivare som anställer och vill anställa de grupper som behöver mest hjälp in på arbetsmarknaden.

Vad gäller de förslag som utgör grunden i regeringens jobbpolitik, arbetsmarknadspolitiska åtgärder och utbildningssatsningar, finns flera invändningar. Särskilt allvarligt är att dessa åtgärder riskerar att få en begränsad effekt på de grupper som bör prioriteras mest. Det gäller de mest utsatta grupperna som står längst ifrån arbetsmarknaden, och som för närvarande ökar som andel av arbetslösheten.

Den öppna arbetslösheten i Sverige ligger på 7,9 procent. I försöken att beräkna den arbetslöshet som är förenlig med prisstabilitet, jämviktsarbetslösheten, hamnar Konjunkturinstitutet strax under 7 procent. Det grundläggande arbetsmarknadsproblemet är alltså inte att arbetslösheten temporärt är hög på grund av en svag inhemsk efterfrågan, det som kallas konjunkturrell arbetslöshet, utan att jämviktsarbetslösheten är för hög och att stora grupper har mycket svag anknytning till arbetsmarknaden.

Erfarenheter från Sverige och andra länder påvisar komplikationen av att snabbt bygga ut arbetsmarknadspolitiska program när den konjunkturrella arbetslösheten är liten. Åtgärderna riskerar att ha betydande undanträngningseffekter. En orsak är att deltagande i åtgärder minskar sökbenägenheten bland de arbetslösa.

Extratjänsterna och en stor del av traineejobben, som är centrala delar av regeringens arbetsmarknadspolitiska program, är inriktade mot den offentliga sektorn. Erfarenheter från tidigare program visar att tillfälliga platser inom den offentliga sektorn har särskilt stora undanträngningseffekter eftersom det finns en möjlighet att temporärt ersätta vikarier med personal från dessa program. Om platserna är villkorade, och endast ska omfatta arbetsuppgifter som i dag inte utförs, minskar risken för undanträngning. Men då är risken stor att det kommer att handla om förhållandevis okvalificerade uppgifter som endast i liten utsträckning ger ökade yrkeskunskaper. Platserna kommer därmed att ha liten effekt på deltagarnas anställningsbarhet, och sannolikheten för att deltagarna får ett reguljärt arbete efter att programtiden avslutats är därför låg.

De reguljära utbildningsinsatser som regeringen föreslår, och som till stor del bygger vidare på satsningar som alliansregeringen gjorde, kan förstärka matchningen på arbetsmarknaden genom att ge arbetssökande den kompetens som efterfrågas. Men även här riskerar åtgärderna att vara verkningslösa för de grupper som har den allra svagaste anknytningen till arbetsmarknaden, och som växer som andel av arbetslösheten.

Åtgärder för att skapa vägar in på arbetsmarknaden för denna grupp, ofta personer utan

gymnasieutbildning och utomeuropeiskt födda, är centrala för att bekämpa arbetslösheten i Sverige, och bör därför särskilt prioriteras. Exempelvis hade 50 procent av de nyanlända som deltar i Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag 2014 endast en grundskoleutbildning eller mindre. För äldre deltagare i denna grupp kan stora kompetenshöjningar vara svåra att uppnå, och andra åtgärder måste till.

Utbildningssatsningar är en nödvändig del i de åtgärder som krävs för att minska arbetslösheten, men kommer inte räcka för att bryta utanförskapet i de växande grupper som står allra längst från arbetsmarknaden. För att utbildningssatsningarna ska kunna ge en signifikant och positiv påverkan på arbetsmarknadens funktionssätt krävs också reformer som gör arbetsmarknaden mer flexibel.

Regeringen har, till skillnad från Alliansen, än så länge inte redovisat några sysselsättningseffekter av sin politik. Att inte redovisa presenterade åtgärders effekter på sysselsättning och arbetsutbud minskar transparensen och försvårar för medborgarna att granska regeringens politik och har kritiserats av Finanspolitiska rådet, den myndighet som har i uppgift att granska regeringens politik. I avsaknad av bedömningar från Finansdepartementet har regeringens egna expertmyndigheter dock granskat de förslag som lagts.

Sysselsättningseffekterna av regeringens politik är, i skenet av de utmaningar som finns på svensk arbetsmarknad, mycket nedslående. Skatte- och bidragshöjningar försämrar arbetsmarknadens funktionssätt och de utbildningssatsningar som görs har begränsad effekt. Konjunkturinstitutet bedömer att regeringens politik minskar den varaktiga sysselsättningen med 15 000–20 000 personer. Samtidigt leder åtgärderna till att arbetsutbudet minskar med 15 000 personer. Finanspolitiska rådet skriver i sin årliga granskning av regeringens politik: ”Sammantaget menar rådet att de åtgärder som regeringen har presenterat [för att minska arbetslösheten] hittills sannolikt inte kommer att ha mer än ganska små effekter på arbetslösheten.” Rådet pekar dessutom på att regeringens förändringar av arbetslöshetsförsäkringen och höjda socialavgifter för unga bedöms verka i motsatt riktning och höja arbetslösheten med 33 000–37 000 jobb.

En lång rad remissinstanser har också pekat på negativa effekter av regeringens enskilda förslag. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, TCO, Svenskt Näringsliv och Pensionsmyndigheten är ytterligare exempel på myndigheter och organisationer som är kritiska till vilka effekter regeringens skattehöjningar får för jobben. Flera instanser är också kritiska till förändringarna av skattereduktionen för RUT- och ROT-tjänster. Arbetsförmedlingen anser att regeringen underskattar de negativa sysselsättningseffekter som förändringen av ROT-avdraget leder till, och att förändringarna i RUT-avdraget bör vägas mot att personer som står långt från arbetsmarknaden riskerar att hamna i långtidsarbetslöshet.

Ekobrottsmyndigheten avstyrker båda förslagen då myndigheten bedömer att det finns risk för att svartarbetet kommer att öka väsentligt och därigenom den ekonomiska brottsligheten.

Tabell 1. Långsiktiga effekter av den ekonomiska politiken aviserad i vårpropositionen 2015. Storleken på effekten i procent av potentiell sysselsättning och arbetskraft.

	Potentiell	Potentiell
Slopad nedsättning av socialavgifter unga	– 0,1 %	– 0,2 %
Höjd ersättning i arbetslöshetsförsäkringen	*	– 0,2 %
Åtgärder inom arbetsmarknadspolitiken	*	0,2 %
Förändringar inom sjukförsäkringen	– 0,3 %	– 0,1 %
Särskild löneskatt för äldre	– 0,0 %	– 0,0 %
Summa	– 0,4 %	– 0,3 %

Källa: Konjunkturinstitutet, Konjunkturläget juni 2015

De jobb som slås ut kommer sannolikt istället att ersättas av platser i arbetsmarknadspolitiska åtgärder och tillfälliga utbildningsinsatser. Breddade ersättningssystem väntas samtidigt minska arbetskraftsutbudet när drivkrafterna till arbete minskar. Detta innebär en nedmontering av arbetslinjen som riskerar att låsa ute många ur arbetskraften samtidigt som trösklarna in till arbetsmarknaden höjs.

Utöver sysselsättningseffekter slår skattehöjningarna samt begränsningarna i RUT- och ROT-avdragen också direkt på hushållens ekonomi. De föreslagna inkomstskattehöjningarna slår mot över en miljon löntagare. För dem som är beroende av att ta bilen, leder höjd bensinskatt till dyrare resor. ROT-avdraget används av över en miljon svenskar varje år, som med nya regler får ökade kostnader på i genomsnitt 6 000 kronor, enligt riksdagens utredningstjänst.

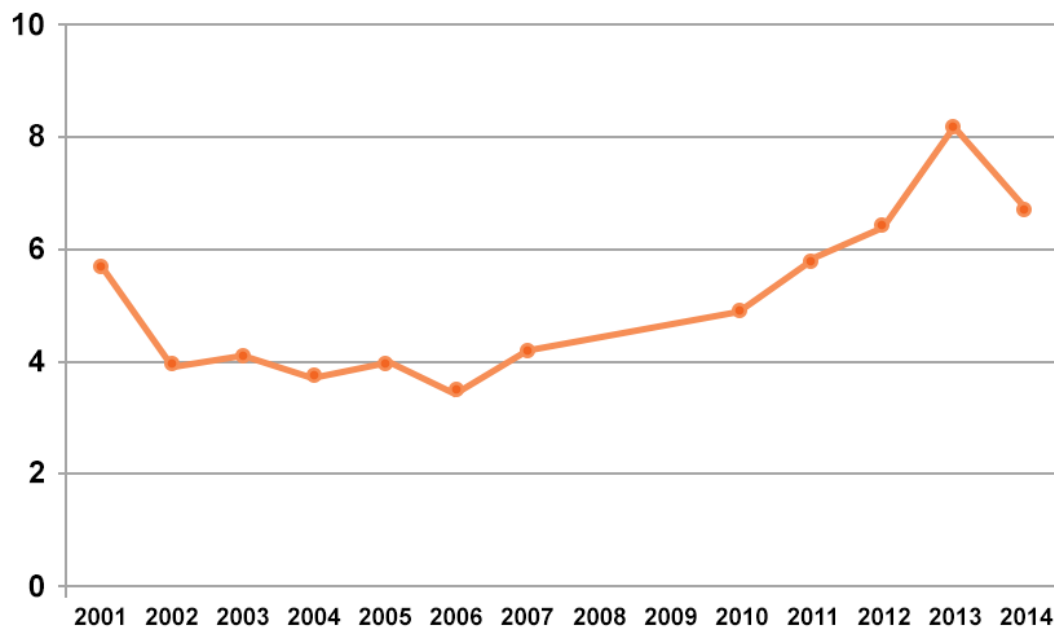
5.3. Politik som slår mot svensk konkurrenskraft

Svensk konkurrenskraft har under en lång tid varit i internationell toppklass. Sveriges relativa försprång minskar dock stadigt, i takt med att andra länder, däribland framväxande ekonomier, utvecklas allt snabbare. När omställningstrycket hårdnar på svensk ekonomi behöver det mötas med fortsatta reformer. Bland annat behöver vår infrastruktur moderniseras, bostadsbyggandet behöver öka samt effektiviseras och svensk energimarknad måste kunna svara upp mot industrins behov.

Regeringens politik för ökad konkurrenskraft är enligt Alliansens bedömning otillräcklig, och motverkas särskilt av regeringens politik på skatteområdet. I budgetpropositionen är skattehöjningarna på jobb och företagande 40 gånger högre än

satsningarna på näringspolitik. Det finns starka indikationer på att regeringens politik genom att försämra förutsättningarna för företagande också minskat drivkrafterna för entreprenörskap. Enligt Global Entrepreneurship Monitor 2015 har det svenska entreprenörskapet fallit dramatiskt med nästan två procentenheter; från 8,2 till 6,7 procent 2014. Därmed bryts den uppgående trend som pågått sedan alliansregeringen tillträdde 2006 där Sverige mer än fördubblade sina aktiviteter kopplade till entreprenörskap fram till och med 2013. Särskilt anmärkningsvärt är minskningen av kvinnors entreprenörskap som fallit brant från 6,2 procent till 3,8 procent. Rapportförfattarna pekar särskilt på att diskussionen om regeringens neddragningar av skattereduktionen för RUT- och ROT-tjänster kan ha påverkat benägenheten att starta företag inom dessa branscher. Nedgången har nämligen främst drabbat konsument- och hushållsnära tjänster, vars andel minskade med ca tio procentenheter jämfört med tidigare år.

Figur 5. Total entreprenöriell aktivitet i tidigt stadium. Andel av befolkningen i åldrarna 18–64 år som antingen är entreprenör i vardande eller äger och leder ett nytt företag. Procent.

Källa: Källa: Den svenska GEM-rapporten 2015, Entreprenörskapsforum

Regeringen har försenat centrala infrastrukturprojekt samt öppnat för nedläggningar av regionala och stadsnära flygplatser, åtgärder som riskerar att få långtgående negativa konsekvenser för tillväxten i hela Sverige. Också åtgärder som det tidigare rått relativ enighet om mellan Socialdemokraterna och Alliansen, som till exempel behovet av satsningar på vägnätet för tung trafik, har gått i stå. För att underlätta för transporter och

företagsamhet, än tätare knyta samman alla delar av Sverige, samt fullt ut tillvarata tillväxtpotentialen i våra storstäder behövs fortsatta infrastrukturinvesteringar och utbyggnad av kollektivtrafiken. Att under den nuvarande försiktiga konjunkturåterhämtningen skjuta upp centrala infrastruktursatsningar och skapa osäkerhet kring de projekt som redan finns riskerar att hämma tillväxten på kort och lång sikt.

Regeringens otydlighet kring energipolitiken har under året skapat osäkerhet kring den svenska exportindustrins energiförsörjning. Denna osäkerhet dämpas inte av de skatteförändringar för både energiproduktion och drivmedelsanvändning som regeringen nu föreslår. De ändrade förutsättningarna för svensk energiproduktion rubbar också förutsättningarna för den energikommission som aviserats och förtroendet för regeringen som en part i densamma.

Med Sveriges nuvarande befolkningsökning finns ett stort behov av nya bostäder. Alliansen har under sin regeringstid genomfört flera förändringar för att underlätta planering och byggande, och vi ser redan nu hur byggtakten ökar kraftigt. Ytterligare åtgärder krävs dock för att förenkla byggandet och effektivisera bostadsmarknaden, som fortsätter att karakteriseras av regelbörda och begränsad konkurrens inom byggindustrin. Regeringen har nu lagt om den framgångsrika bostadspolitik som förts och som behöver fullföljas, till förmån för en återgång till 1990-talets subventionspolitik inom bostadsområdet. Bostadssubventioner är ett ineffektivt och kostsamt verktyg för att öka byggandet, som riskerar att öka pristrycket i bostadssektorn. Trots att Boverket pekar på att 430 000 bostäder måste byggas till 2020 sänker regeringen målet till att bara minst 250 000 nya bostäder ska byggas under samma tidsperiod.

I syfte att bland annat stärka Sveriges konkurrenskraft inledde Alliansen 2006 en stor omläggning av den svenska utbildningspolitiken. Vår politik syftade till att uppvärdera skolans kunskapsuppdrag. OECD understryker nu att reformerna av den svenska skolan bör fortsätta. Regeringen väljer istället att lägga stora summor på reformer som inte syftar till att stärka kunskapsuppdraget, samtidigt som man exempelvis slopar den utbyggnad av karriärtjänster som riksdagen tidigare beslutat om. Med mindre kunskap i skolan hotas Sveriges långsiktiga kompetensförsörjning.

6. Alliansens riktlinjer för den ekonomiska politiken

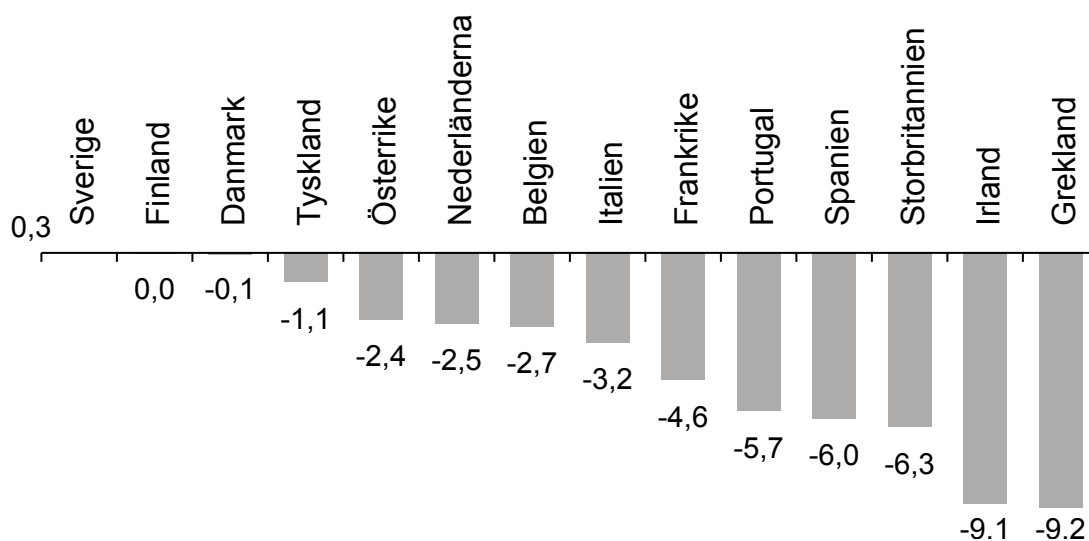
Alliansen sätter människan i centrum. Vår politik syftar till att bygga ett samhälle som tar tillvara varje människas förmåga. Där alla får förutsättningar att växa och skapa, och där vi gemensamt skapar trygghet och sammanhållning. Det kräver en ansvarsfull ekonomisk politik som bygger upp motståndskraft mot kriser och det kräver reformer

som leder till att fler kommer i arbete. Med fler sysselsatta i näringslivet ökar produktionsförmågan. Därmed vidgas utrymmet för hushållens konsumtion och de skatteintäkter som finansierar välfärden ökar. Bara genom att fler kommer i arbete kan vi säkerställa mer kunskap i skolan, högre kvalitet i välfärden och ett starkare Sverige.

6.1. Fortsatt ansvar för svensk ekonomi

Sverige har klarat den ekonomiska nedgången bättre än de flesta andra länder. Trots en ihållande lågkonjunktur har Sverige haft en jämförelsevis god BNP-tillväxt och sysselsättningen har fortsatt att öka. Ett avgörande skäl till att vi klarat krisen väl är att det finansiella ramverket och överskottsmålet medförde att Sverige gick in i finanskrisen med tillräckliga säkerhetsmarginaler i de offentliga finanserna för att kunna stimulera ekonomin under lågkonjunkturen. I kombination med en effektiv stabiliseringspolitik innebar dessa säkerhetsmarginaler att Sverige klarade sig bättre än de flesta andra länder. När ekonomin nu ljusnar står Sverige fortfarande väl rustat, med en relativt låg statsskuld och hög sysselsättning.

Figur 6. Genomsnittligt finansiellt sparande 2006–2014. Procent av BNP

Källa: EU-kommissionens vårprognos

Det är nu centralt att visa politiskt ledarskap och även fortsättningsvis värna svensk ekonomi. Även om den svenska statsskulden nu är låg har finanskrisen visat att skuldkvoten snabbt kan ändras om ett land inte har tillräckliga säkerhetsmarginaler. Medan Sveriges statsskuld fortsätter att ligga på en låg nivå, har skuldnivåerna i EU-15 skenat och ligger nu på över 90 procent av BNP. Statsskuldsräntorna riskerar då att tränga ut viktiga investeringar samtidigt som den ekonomiska nedgången fört med sig nedskärningar och åtstramningar i många länder.

Alliansen kommer att fortsätta värna en stabil och varaktig återhämtning av svensk ekonomi. För att säkra den ekonomiska utvecklingen i ett land som Sverige är det centralt att ha utrymme för att klara av stora svängningar i de offentliga finanserna. Sverige är en liten och öppen ekonomi och är därmed känsligt för svängningar i omvärldens efterfrågan. Vi har därtill en relativt stor offentlig sektor, som medför att en konjunkturedgång får en relativt stor inverkan på de offentliga finanserna. Sverige har dessutom en stor banksektor, vilket innebär att riskerna för de offentliga finanserna är betydande vid förnyad turbulens på de finansiella marknaderna. Överskottsmålet är idag en viktig del av det finanspolitiska ramverket och bör inte ändras ensidigt av regeringen. Eventuella förändringar av överskottsmålet eller andra delar av det finanspolitiska ramverket måste övervägas noga och i politiskt samråd. Det är därför positivt att en parlamentarisk utredning tillsatts på Alliansens och riksdagens initiativ. Det finanspolitiska ramverket med ett mål för den offentliga sektorns finansiella sparande har tjänat Sverige väl och varit en viktig orsak till att Sverige kunnat sänka statsskulden från 75 procent till drygt 40 procent av BNP. Överskottsmålet har dessutom tvingat politiker av olika färg att stå emot politiska krav på utgifter som skulle leda till långvariga underskott. Ramverkets styrka, och i förlängningen förtroendet för de svenska statsfinanserna, grundar sig i att regelverket åtnjuter ett brett parlamentariskt stöd. Eventuella förändringar av ramverket bör därför utredas grundligt och beslutas i brett samförstånd.

Överskottsmålet innebär att de offentliga finanserna över en konjunkturcykel ska uppnå 1 procents överskott. Att överskottsmålet är formulerat över en konjunkturcykel innebär att det finansiella sparandet bör ligga under 1 procent av BNP när resursutnyttjandet är lågt. Därigenom är överskottsmålet förenligt med en finanspolitik som motverkar konjunktursvängningar.

Penningpolitiken är nu kraftigt expansiv för att nå inflationsmålet. Riksbanken bedömer att reporäntan bör ligga kvar på -0,35 procent tills KPIF-inflationen är nära 2 procent och att det är lämpligt att höja räntan först under andra halvåret 2016. I en sådan situation har finanspolitiken ett betydande genomslag på resursutnyttjandet i ekonomin, eftersom den normala motvikten från penningpolitiken saknas. En kraftig åtstramning av finanspolitiken 2016–2017 skulle riskera att fördröja återhämtningen. När de offentliga finanserna nu ska föras tillbaka mot balans och överskott bör det därför ske på ett sätt som värnar en stabil och varaktig återhämtning.

En rimlig avvägning är därför att reformer 2016–2017 bör vara fullt finansierade. Från 2018 och framåt, när ekonomin bedöms vara mer robust och penningpolitiken börjat normaliseras, bör diskretionära budgetförstärkningar på ungefär 25 miljarder kronor genomföras. Tillsammans med de automatiska budgetförstärkningar som enligt

regeringen kommer ske under prognosperioden bedömer Alliansen att 1 procents överskott kan nås 2020, förutsatt att ekonomin är i balans.

Tabell 2. Bana för offentliga finanser

% av BNP om inte annat anges	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Finansiellt sparande utan budgetförstärkningar	-1,9	-0,9	-0,9	-0,5	0,0	0,3
Strukturellt sparande utan budgetförstärkningar	-1,2	-0,4	-0,4	-0,3	0	0,3
Budgetförstärkningar (mdkr)					5	10
Budgetförstärkningar (% av BNP)					0,1	0,2
Finansiellt sparande inklusive budgetförstärkningar	-1,9	-0,9	-0,9	-0,5	0,1	0,6

Källa: Budgetpropositionen 2016 och egna beräkningar

Det ska dock understrykas att de offentliga finansernas utveckling är svårbedömd. Konjunkturen har ett betydande genomslag på finanserna, men även den potentiella produktionsförmågan och efterfrågans sammansättning i jämvikt är av avgörande betydelse. En mindre justering av prognosen för exempelvis den potentiella produktivitetstillväxten kan få ett betydande genomslag på bedömningen av både det faktiska och strukturella saldot i de offentliga finanserna på några års sikt. Även penningpolitikens utveckling är osäker. Konsekvensen av detta är att finanspolitiken måste utformas efterhand i ljuset av ny information. Om en ny allvarlig störning drabbar svensk ekonomi och ekonomin hamnar längre från balans bör de budgetförstärkande åtgärderna förskjutas längre fram i tiden. Omvänt bör budgetförstärkningarna tidigareläggas om återhämtningen sker snabbare.

Alliansen är enig om att budgetförstärkningarna bör ske genom såväl intäktsökningar som utgiftsminskningar framöver. Det är också centralt att budgetförstärkningarna samt finansieringen av reformer inte sker genom att skatten på jobb och företagande höjs. En lika viktig utgångspunkt är att budgetförstärkningarna inte ska påverka välfärdens kärnverksamheter.

På inkomstsidan bör en rad åtgärder vidtas. Skatteuttaget från den finansiella sektorn bör öka. I dag är den finansiella sektorn undantagen från mervärdesskatt i EU-länderna, vilket bidrar till att beskattningen är lägre än för andra delar av näringslivet. En utgångspunkt bör vara att, på samma sätt som i Danmark, utjämna skatteuttaget genom en viss höjning av de sociala avgifterna inom den finansiella sektorn. Det är viktigt att upprätthålla skattesystemets legitimitet. I dag beskattas den kommersiella fastighetssektorn mindre än andra delar av näringslivet. Skatteplanering genom paketering av fastigheter kan motverkas. För att ytterligare motverka fusk bör även

nivåerna i skatte- och tulltilläggen höjas. Omställningen av transportsektorn är en viktig del av miljöpolitiken. Miljöstyrningen bör förstärkas, till exempel genom att se över beskattningen för personbilar och fordon som har särskilt stora utsläpp av växthusgaser. Ytterligare miljöskatter, såsom en kemikalieskatt och skatt på fluorerande växthusgaser, bör införas. Kväveoxidavgiften bör också göras om till en skatt. Alliansen har även beredskap för ytterligare höjningar av skatterna på alkohol och tobak i syfte att stärka folkhälsan.

Det är viktigt att föra en ansvarsfull politik som begränsar utgiftsökningarna framöver. Sysselsättningen ökar för närvarande starkt och vi ser en bred uppgång på arbetsmarknaden. Därmed är det naturligt att anpassa omfattningen av arbetsmarknadsåtgärderna längre fram och minska de åtgärder som är minst effektiva. Vi ser samtidigt en fortsatt ökning av ohälsotalen, med kraftigt stigande kostnader för sjukförsäkringssystemet. Att lägga om sjukförsäkringsreglerna utan att först hantera de stigande ohälsotalen riskerar att långsiktigt försätta människor i utanförskap, samtidigt som det betydande kostnadstryck som vi ser inom systemet förstärks ytterligare. Det bör istället vidtas åtgärder som löser det underliggande samhällsproblemet, att långsiktigt minska sjukfrånvaron.

Också kostnaderna för migration och integration ökar, till följd av att fler söker sig till vårt land för att få skydd mot krig och förtryck. Här krävs långsiktiga effektiviseringsåtgärder för att begränsa kostnadsutvecklingen, till exempel vad gäller boendekostnaderna i mottagningssystemet.

Det är också centralt att i allmänhet upprätthålla god kostnadskontroll i olika ersättningssystem genom att motverka förekomsten av fusk och överutnyttjande. Den statliga förvaltningen bör effektiviseras. Det bör också framgent ske en begränsning av de årliga anslagsökningarna i pris- och löneomräkningssystemet. Mot bakgrund av behovet att stärka försvaret bör detta område undantas. Kostnaderna kan också minskas genom att myndigheternas lokalkostnader och lokalisering provas hårdare.

Dessa budgetförstärkningar på utgifts- och inkomstsidan kan, med nuvarande prognoser, förväntas ge tillräckliga budgetförstärkningar för att sparandet ska uppgå till 1 procent av BNP 2020. Kommande förslag på reformer under mandatperioden kan komma att kräva ytterligare budgetförstärkningar. Eventuella förslag på reformer på utgiftssidan bör i hög grad finansieras med lägre utgifter och effektiviseringar på andra områden.

6.2. Utgiftstakets nivåer 2015–2019

Utgiftstaket utgör en övre gräns för statsbudgetens utgiftsnivå. Genom utgiftstaket ges riksdag och regering förbättrade möjligheter till kontroll och styrning av utgifterna.

Alliansen vänder sig emot regeringens mycket kraftiga höjning av utgiftstaken, då det är viktigt att hålla utgifterna på en ansvarsfull nivå. Regeringens agerande förutsätter ett kraftigt höjt skatteuttag för att balansera utgiftsökningarna. Skattehöjningarna riskerar att slå mot jobb och företagande, och därmed försämra Sveriges ekonomiska utsikter.

Enligt de riktlinjer som finns bör en buffert för oförutsedda händelser lämnas obudgeterat under utgiftstaket för nästkommande budgetår. Hur stort budgetutrymme för reformer på utgiftssidan slutligen blir beror bland annat på hur stor del av budgeteringsmarginalen som under de kommande åren tas i anspråk av oförutsedda utgiftsökningar, t.ex. till följd av öknings av volymer i de rättighetsbaserade transfereringssystemen eller den makroekonomiska utvecklingen. Det understryker behovet av god kostnadskontroll och nödvändigheten att göra omprioriteringar inom och mellan olika utgiftsområden.

Tabell 3. Kristdemokraternas förslag till utgiftstak

Miljarder kronor	2016	2017	2018	2019
Utgiftstak	1 199	1 253	1 301	1 318
Takbegränsade utgifter	1 186	1 226	1 257	1 283
Budgeteringsmarginal	13	27	44	35
Budgeteringsmarginal, % av takbegränsade utgifter	1,1 %	2,2 %	3,5 %	2,7 %

Källa: Budgetpropositionen och egna beräkningar

6.3. Fler i arbete genom stärkta drivkrafter och sänkta trösklar in på arbetsmarknaden

Sverige byggs starkt genom fler i arbete. När vi är många som jobbar hjälps vi åt att skapa mer resurser till vår gemensamma välfärd. Att ha ett arbete och en inkomst ger människor makt över sina liv, liksom en känsla av gemenskap och av att vara behövd. Målsättningen kan därför inte vara annan än att alla som vill och kan arbeta ska ha ett jobb att gå till. Vi vill skapa förutsättningar för ett mer jämlikt och jämställt samhälle och stärka sammanhållningen i vårt land. Arbetsmarknaden ska rymma även dem som i dag står långt ifrån att få ett jobb. Jobben och kampen mot utanförskapet är även i fortsättningen grunden för Alliansens politik.

Alliansens reformer i regeringsställning bidrog till att över 300 000 fler människor kom i arbete och att en betydande del av det breda utanförskapet som präglade svensk arbetsmarknad under 2000-talet kunde brytas. Det handlade till stor del om att människor som varit inne på arbetsmarknaden trycktes ut ur arbetskraften då bidragssystemen hade gjort att arbete lönade sig för dåligt, samtidigt som antalet med sjuk- och aktivitetsersättning, det som tidigare kallades förtidspension, ökade kraftigt

under 2000-talets första år. Sedan 2006 har en stor del av detta breda utanförskap minskat som en effekt av alliansregeringens politik. Färre människor förtidspensioneras och fler får behålla mer när de jobbar. Det har varit en framgångsrik ekonomisk politik och välfärds politik och andelen som försörjs av bidrag eller ersättningar har minskat med ungefär en fjärdedel.

I takt med att utanförskapet minskat i de grupper som står relativt nära arbetsmarknaden har utmaningarna på arbetsmarknaden förändrats. Risken att grupper som står nära arbetsmarknaden återigen pressas ut i utanförskap kvarstår visserligen, och förstärks av att regeringen nu gör det mindre lönsamt att arbeta. Men den mest betydande utmaningen på svensk arbetsmarknad idag är att bryta det utanförskap som gäller de som står längre ifrån arbetsmarknaden, och som har svårare att komma in. Särskilt unga utan gymnasiekompetens och utrikes födda drabbas av utanförskap i större utsträckning än andra grupper. Delvis på grund av de trösklar som finns i form av höga skatter på arbete, men också för att många saknar de kunskaper och erfarenheter som krävs på den svenska arbetsmarknaden.

Konsekvenserna av detta utanförskap är stora både för individen och för samhället. Motsvarande var sjunde person i arbetsför ålder lever fortfarande helt på offentliga sociala ersättningar. Varje människa i utanförskap nekas möjligheten att bygga en framtid utifrån sin egen vilja och förmåga. Det skapar otrygghet och ofrihet. Samtidigt är konsekvenserna för samhället också betydande. Matchningen på svensk arbetsmarknad har försämrats betydligt över tid. Företagen har svårt att hitta personal, trots att en relativt stor grupp står till arbetsmarknadens förfogande. När gruppen arbetslösa har en allt svagare anknytning till arbetsmarknaden och mer begränsad utbildning och erfarenhet minskar möjligheten att matcha arbetssökande med de arbetsuppgifter som företagen efterfrågar.

Alliansens politik har här varit framgångsrik. Trots den globala krisen har mer än 300 000 fler personer ett jobb att gå till i dag än 2006. Utanförskapet har minskat med närmare 200 000 personer sedan 2006. Andelen ungdomar som varken jobbar eller studerar, liksom antalet långtidssjukskrivna och förtidspensionerade har minskat. Sysselsättningen bland utrikes födda och bland kvinnor har ökat. Sverige har i dag högst sysselsättningsgrad och högst arbetskraftsdeltagande i EU.

Alliansen fortsätter nu sitt reformarbete för att se till att de grupper som befinner sig i utanförskap eller riskerar att hamna där får ett jobb att gå till. Det kommer kräva olika former av åtgärder. Hur hög sysselsättning vi uppnår i Sverige beror på samspelet mellan företagens efterfrågan på arbetskraft, hushållens utbud av arbetskraft och hur väl lönesättningen och andra institutioner fungerar på arbetsmarknaden. Prioriteringen bör i

första hand vara att skapa jobb på den ordinarie arbetsmarknaden, inte temporära platser i ineffektiva arbetsmarknadsåtgärder.

För det första måste det vara lönsamt att arbeta. Drivkrafterna för att arbeta måste vara starkare än att drivkrafterna att vara frånvarande från arbetsmarknaden. Om man är sjuk eller av andra skäl inte kan arbeta ska vi ha trygghetssystem som fungerar. Men det ska alltid vara lönsamt att ta ett jobb och bidra till det gemensamma.

För det andra måste alla få chansen att komma i jobb. Trösklarna på svensk arbetsmarknad är höga, i form av låg flexibilitet på arbetsmarknaden och allt högre kompetenskrav. Därför krävs dels möjligheter till utbildning och kompetensinsatser. Man ska kunna lära sig det som behövs för att ta ett jobb och man ska ha möjlighet att lära om och ställa om från ett jobb till ett annat. Dels krävs en arbetsmarknad som erbjuder arbetstillfällen också för dem med en kortare utbildning. Det måste finnas alternativ för de människor som av olika skäl inte klarar av att utbilda sig i kapp.

För det tredje måste villkoren och drivkrafterna i Sverige för att starta, driva och växa företag vara i internationell toppklass. Bara genom ett starkt och dynamiskt näringsliv där företagsamhet och entreprenörskap både värderas högt och lönar sig kan vi säkerställa välbefinnande, välfärd och sysselsättning i Sverige.

6.4. Goda och hållbara förutsättningar för fler och växande företag

Under de senaste två mandatperioderna har bolagsskatten och socialavgifterna sänkts, och de ekonomiska drivkrafterna för att driva företag förbättrats. Regelbördan har minskat med 7 miljarder kronor, bland annat genom avskaffad revisionsplikt och förenklade redovisningsregler. Det är nu möjligt att driva företag inom fler områden, inte minst inom branscher som domineras av kvinnor. Det finns i dag 200 000 fler företag än 2006 och den entreprenöriella aktiviteten har fördubblats på samma tid. Fortsatt arbete och reformer krävs dock för att ytterligare förbättra de ekonomiska incitamenten för att starta, driva och expandera sitt företag. För att behålla vår starka internationella position vad gäller konkurrenskraft måste vi kontinuerligt förbättra villkoren för att driva företag i Sverige.

God tillgång på kapital och goda möjligheter till kompetensförsörjning är avgörande för att främja entreprenörskap. Svenska villkor på dessa områden har historiskt varit goda, men möjliga förbättringar finns och krävs för att Sverige ska kunna konkurrera internationellt. Alliansen går därför vidare med ytterligare åtgärder för att förbättra villkoren för entreprenörskap. För det första behöver mindre och växande företag bättre tillgång på kapital i ett tidigt skede för att kunna göra de investeringar som krävs. Det offentliga riskkapitalet har i dagsläget svårt att komma in i tidiga skeden av bolagens utveckling, när det behövs som mest, och riskerar istället att tränga ut privata

investeringar i senare investeringsfaser. För att modernisera och effektivisera det offentliga riskkapitalet bör fond-i-fond-lösningar användas, där statligt riskkapital från början samverkar med privata fonder för att nå mindre och växande företag. De statliga fondernas inriktning bör också främst inriktas på tidiga utvecklingsfaser. För det andra har nystartade företag sällan möjlighet att erbjuda marknadsmässiga löner till nyckelpersoner. För att underlätta för små företags rekrytering av kompetent arbetskraft vill Alliansen därför göra det enklare och mer konkurrenskraftigt att erbjuda anställda incitamentsprogram och delägarskap. Vi tillsatte en utredning i denna fråga som ska lämna sitt betänkande i mars 2016. Vår ingång är att regelverket bör förenklas och göras mer konkurrenskraftigt, samtidigt som grundläggande skatterättsliga principer beaktas, så att det blir lättare för växande företag att attrahera och behålla centrala medarbetare. Det handlar både om företagens kostnader för incitamentsprogrammen och reglerna för individen, till exempel i vilken utsträckning incitamentsprogrammen ska beskattas som inkomst av tjänst samt när beskattningstillfället ska ske.

Att förbättra institutioners funktionssätt och minska regelkrångel är ett långsiktigt och mödosamt arbete. Samtidigt kan effekterna vara stora. Enligt Världsbanken leder lägre kostnader för att starta företag till fler företag och ökade skatteintäkter. Mer kan alltså göras. För det första stänger dagens regelverk för aktiebolag ute många potentiella företagare. Reglerna bör anpassas till det behov av aktiekapital som faktiskt föreligger, och som i exempelvis många tjänsteföretag kan vara relativt begränsat. Därför bör kravet på aktiekapital sänkas från 50 000 till 25 000 kronor. För det andra behöver företagens rapporteringsbörda minska. En garanti som innebär att företag bara behöver lämna en uppgift en gång till myndigheterna bör införas. Detta bör ske med hjälp av ”En dörr in”, en plattform där företagare bara lämnar in uppgifter en gång på en plats och dessa uppgifter därefter slussas till aktuell myndighet. En sådan garanti skulle påtagligt minska tiden som företag behöver lägga på administration och öka tiden de kan lägga på sin kärnverksamhet.

För Sveriges konkurrenskraft och kompetensförsörjning är det avgörande att utbildningen i Sverige håller en hög kvalitet. Alla elever ska mötas av höga förväntningar och ges det stöd och den stimulans som var och en behöver för att nå kunskapsmålen och växa utifrån sina egna förutsättningar. Alliansen vill därför fortsätta arbetet för mer kunskap i skolan. Målet är att Sverige inom tio år bör ligga på topp-tio i PISA-mätningarna. Höjs kunskapsnivåerna i det obligatoriska skolväsendet kan nivån på undervisningen i gymnasieskolan och den eftergymnasiala utbildningen fortsätta att höjas till gagn för de företag som vill växa och rekrytera.

Den nuvarande bostadsbristen i Sverige är ett allvarligt problem som begränsar människors möjligheter att flytta till jobb och utbildning och företagens möjlighet att

växa. Detta leder i förlängningen till lägre tillväxt och färre jobb. Alliansregeringen genomförde ett stort antal förändringar för att underlätta planering och byggande. Tack vare Alliansens reformer har bostadsbyggandet också ökat betydligt och har nu nått sin högsta nivå på 20 år. Genom Sverigebygget tog Alliansen ett samlat grepp kring infrastruktur och bostadsbyggande. Sverigebygget förväntades bidra till att det byggs 300 000 nya bostäder fram till och med år 2020 genom att förbättra förutsättningarna för ett ökat byggande utifrån hushållens behov och utan snedvridande subventioner. Regeringens mål om 250 000 nya bostäder till 2020 ser ut att nås med den nuvarande byggtakten. Men mer behöver göras. Den kraftigt ökande befolkningstillväxten medför att det behöver byggas drygt 70 000 bostäder per år fram till år 2020, enligt aktuella bedömningar.

Regeringen har valt att fortsätta arbetet med delar av Alliansens infrastruktur- och bostadsinvesteringar, vilket vi välkomnar. Samtidigt har regeringen infört snedvridande och ineffektiva bostadssubventioner och arbetet med effektiviseringar av byggprocessen och bostadsmarknadens funktionssätt har saktat ned. I riksdagen motsatte sig Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet många av de förslag till enklare och mer flexibla regler som Alliansregeringen lade fram. Alliansen kommer fortsätta och intensifiera arbetet med regelförenklingar och andra åtgärder för att förbättra bostadsmarknadens funktionssätt och förbättra kommunernas markplanering.

En fungerande transportinfrastruktur är avgörande för Sveriges konkurrenskraft och satsningar på väg- och järnväg är en viktig del för att främja både företagande och sysselsättning. Under åren 2014–2025 kommer Sverige satsa minst 522 miljarder kronor på infrastruktur, till följd av alliansregeringens förslag. Det möjliggör underhåll och stora investeringar i befintlig infrastruktur i hela landet, liksom nysatsningar för att förbättra möjligheterna för såväl arbetspendling som godstransporter.

Alliansregeringens politik för viktiga förbättringar för bland annat gruvnäringen och andra näringar som är beroende av transporter har påbörjats. Underhållet av svenska järnvägar har fördubblats sedan 2006. Anslaget till enskilda vägar har höjts väsentligt. Genom hela Sverige pågår väg- och järnvägsprojekt för att förbättra framkomligheten och transportmöjligheterna. Effektivare transporter innebär också minskad miljöpåverkan och minskade klimatutsläpp. Alliansen vill fortsätta detta arbete.

För Alliansen är det en självklarhet att Sverige måste vara pådrivande i omställningen till en klimatneutral ekonomi och ett giftfritt samhälle, och lika självklart att detta inte står i motsats till tillväxt och jobbskapande utan att både miljö och tillväxt kan gå hand i hand. För detta krävs väl utformade och effektiva styrmedel. Förorenaren ska betala för sin miljöpåverkan samtidigt som förnybar och miljövänlig teknik tillåts växa fram. På så sätt ger våra åtgärder största möjliga resultat för miljön.

Inte minst krävs att den svenska fordonsflottan blir mer hållbar och att utsläppen från transportsektorn minskar. Beroendet av fossila bränslen är både en belastning på miljön och en säkerhetspolitisk risk. Nya styrmedel för att minska användningen av gifter i vår vardag krävs också. Därtill måste Sverige arbeta oförtröttligt på den internationella arenan för att bidra till de globala utsläppsreduktioner som behöver uppnås. Det är särskilt viktigt att arbetet intensifieras inför FN:s klimatkonferens i Paris, COP 21, som går av stapeln i december 2016 och att vi ser konkreta resultat ifrån förhandlingarna.

6.5. En trygg och tillgänglig välfärd

Alliansen står för en trygg och tillgänglig välfärd. Vi värnar välfärdens kärnverksamheter – skola, vård och omsorg. Det är grunden för den sammanhållning vi har i Sverige. Alliansregeringens ekonomiska politik och välfärds politik resulterade i att resurserna till skola, sjukvård och omsorg har ökat per invånare och i fasta priser sedan 2006 och att resurserna per elev har ökat från 2006 till 2012, i alla skolformer och i fasta priser. Men välfärden kan stärkas och utvecklas ytterligare. Välfärds politiken måste bland annat förbättra resultaten i skolan, minska ojämlikheten som fortfarande finns i vården och hantera en åldrande befolkning.

Utbildningen i Sverige ska hålla hög kvalitet och vara tillgänglig för alla. För elevernas skull men också för jobben, välfärden och sammanhållningen. Föräldrarna ska veta att barnen när de kommer hem från skolan har lärt sig något nytt i en trygg miljö. Alla elever ska mötas av höga förväntningar och ges det stöd och den stimulans som var och en behöver för att nå kunskapsmålen och växa utifrån sina egna förutsättningar. Skolan ska också ge bildning och lära för livet – inte bara arbetslivet. Oavsett bakgrund eller var du går i skolan. Så ges alla barn en bra start i livet. Alliansen vill fortsätta arbetet för mer kunskap i skolan. Målet är att Sverige inom tio år bör ligga på topp-tio i PISA-mätningarna.

I takt med att vi lever längre och kan behandla allt fler sjukdomar förändras kraven på hälso- och sjukvården. Alliansens utgångspunkt är en sjukvård präglad av kvalitet och tillgänglighet för alla. Skillnader i kvalitet eller tillgänglighet mellan regioner eller utifrån till exempel kön eller utbildningsbakgrund ska motverkas. Sedan 2006 har tillgången till vård förbättrats. Köerna har kortats och vi har sett en kraftig ökning av antalet vårdcentraler och generösare öppettider. Kvaliteten i sjukvården har också stärkts över tid och patienterna är mer nöjda med vården. Sverige är i dag ett av världens bästa länder på sjukvård. Alliansregeringen satsade mer resurser än vad som någonsin tidigare satsats på vården. Det finns fler aktiva läkare och sjuksköterskor än någonsin, och Sverige utbildar dessutom fler än någonsin tidigare. Apoteksreformen har

inneburit fler apotek, bättre service och att vi kan köpa receptfria läkemedel i mataffärer och på bensinstationer.

Mångfalden av aktörer inom välfärden bidrar till att utveckla nya idéer och hitta nya, smartare och effektivare arbetssätt, till gagn för alla som använder välfärden. Det har länge funnits politisk samsyn i värdet av detta. Den svenska lösningen, med en offentligt finansierad välfärd som alla medborgare har rätt till, och där många olika typer av utförare tillåts bidra, är därför väl värd att värna. Välfärdens verksamheter gynnas av att nya privata och ideella aktörer har möjlighet att etablera sig för att bidra till innovation och värdeskapande.

En mångfald av aktörer är också en förutsättning för valfrihet. Alliansens välfärdsolitik sätter eleven och patienten i centrum. Rätten att själv få välja var och hur man tar del av vård, skola och omsorg är en viktig del i att kunna utforma sitt eget liv och sin egen tillvaro. Välfärden finns till för medborgarna och medborgarna har rätt att påverka dess utformning. Därför måste valfriheten värnas.

Vi har dock sett att den svenska välfärden inte alltid fördelas jämnt, och att kvaliteten i vissa fall brister hos både offentlig och fristående verksamheter. För att säkerställa en jämlik välfärd av hög kvalitet finns därför anledning att se över kraven på och regleringen av både offentlig och fristående välfärdsverksamhet. Riksdagen har därför beslutat att en utredning bör se över möjligheten att införa tillståndsplikt med ägar- och ledningsprövning, ett tydligare kravställande och bättre uppföljning avseende kvalitet, och skarpare sanktioner vid misskötsel inom välfärden. Att regeringen inte fokuserar på kvalitetsaspekterna, utan istället låter utreda begränsningar av vinstuttag i välfärdssektorn är en mycket olycklig utveckling. Det finns inga etablerade samband mellan organisationsform eller vinstuttag och kvaliteten i verksamheten.

Utgångspunkten borde istället vara hur vi på bästa sätt kan säkerställa både kvalitet, trygghet, effektivitet, innovation, valmöjligheter och öppenhet på ett sätt som gagnar elever, föräldrar, patienter, brukare och anhöriga i alla välfärdens verksamheter.

7. Kristdemokraternas prioriteringar i den ekonomiska politiken

Sverige förändras i snabb takt. Globaliseringen skapar möjligheter till mer handel, ökad tillväxt och större samhörighet genom mer utbyte över gränserna. Men globaliseringen utsätter också vårt samhälle för prövningar. Teknisk utveckling, automatisering och digitalisering innebär enorma möjligheter för de flesta på arbetsmarknaden, i synnerhet de med hög utbildningsnivå. Men för andra kan utvecklingen betyda att de förlorar sina jobb, vilket ställer krav på omställning.

Rekordmånga människor befinner sig nu på flykt undan förtryck och krig. Den pågående flyktingkrisen är den mest omfattande sedan andra världskriget. Många söker sig till Sverige. Samtidigt som det är en moralisk plikt och en självklarhet att ta emot människor på flykt så ställer det vårt samhälle inför utmaningar.

Vi som politiker måste möta utmaningarna med verkningsfulla förslag. Vi kan inte stå likgiltiga eller handlingsförlamade. Hur ska vi kunna värna den svenska modellen i tider av globalisering, geopolitisk oro, och bristande integration? Vi måste hela tiden sträva efter att förbättra och anpassa vårt samhälle till nya förutsättningar.

Det behövs fler jobb. Och jobb skapas inte av politiska ovanifrånlösningar. De skapas i växande och lönsamma företag. Fyra av fem nya jobb skapas bland Sveriges småföretag och det är där potentialen finns. Den rödgröna regeringen tror att de kan nå Europas lägsta arbetslöshet och klara integrationsutmaningen med massiva skattehöjningar på arbete och företagande. Men försämringar i ROT- och RUT-avdragen, kraftigt höjda arbetsgivaravgifter för unga, höjd skatt på arbete och företagande leder inte till fler jobb.

Regeringspartiernas politik leder till färre jobb när skatten på jobb och tillväxt höjs. Den leder till mindre pengar i plånboken hos sex av tio svenskar. Den höjer trösklarna in på arbetsmarknaden för många människor som befinner sig i utanförskap. Regeringens samlade skattehöjningar uppgår till över 150 miljarder kronor under de kommande fyra åren.

Under alliansåren förändrades Sveriges ekonomi till det bättre. Helt nya branscher växte fram som skapade jobb åt människor som tidigare lidit i utanförskap. Vi var med och tog Sverige ur en återvändsgränd och visade upp nya vägar. Sedan gjorde entreprenörer och svenska folket resten. Trots den värsta ekonomiska krisen sedan den stora depressionen minskade utanförskapet med en femtedel. Så fungerar en politik som litar på människors skaparkraft och bygger Sverige underifrån.

Sveriges ekonomi står fortfarande inför stora utmaningar. Under åtta år med Alliansen har utanförskapet minskat och över 300 000 fler har idag ett arbete att gå till jämfört med 2006. Alliansens reformagenda var välbehövlig och välkommen. De höga skatterna på arbete slog mot jobben och gjorde att färre arbetade. Arbetslinjen och kampen mot utanförskapet bestod av flera delar; jobbskatteavdrag, skärpningar av socialförsäkringssystemen för att öka drivkrafterna till arbete, sänkta marginalsatser samt sänkta arbetsgivaravgifter för grupper långt från arbetsmarknaden.

Alliansen genomförde förändringar som har förbättrat Sverige. Men utanförskapet är fortfarande stort och mer behöver göras för att minska det. Inte minst handlar det om att utforma en företagarlinje som stärker drivkrafterna för dem som ska anställa.

Kristdemokraterna vill ha en ekonomisk politik som skapar förutsättningar för människor att bygga goda relationer, känna trygghet och som underlättar för människor att gå från utanförskap till arbete. Vi vill skapa förutsättningar för en god tillväxt och ett företagsklimat som står sig väl i den globala konkurrensen. Den ekonomiska politiken kan användas för att stärka familjernas självbestämmande och det civila samhällets ställning, vilket skapar en grund för fungerande mellanmänniskliga relationer. Genom en välfungerande ekonomisk politik kan vi också satsa resurser på välfärd, vilket ökar tryggheten. Och med genomtänkta reformer kring arbetsmarknaden och i skattepolitiken kan vi förbättra människors möjlighet att lämna arbetslöshet och utanförskap.

Inriktningen i den ekonomiska politiken bör därför vara att sänka trösklarna in på arbetsmarknaden, skapa större frihet för familjerna och förbättra förutsättningarna för företagande och för det civila samhället. Det är också av stor vikt att den ekonomiska politiken utformas på ett sådant sätt att resurserna används effektivt för att skapa trygghet för dem som befinner sig i utsatta situationer. Tillväxten måste komma alla till del. Välfärden måste utvecklas genom fortsatt valfrihet, tydligt kvalitetsarbete och effektivt användande av resurser.

En fri marknadsekonomi är överlägsen alla andra ekonomiska system när det handlar om att fördela resurser effektivt och skapa ekonomisk tillväxt. Men Kristdemokraterna strävar inte bara efter det mest effektiva samhället, utan efter det mest mänskliga samhället. Marknadsekonomin behöver därför balanseras med förvalterskap och solidaritet. Den ekonomiska politiken behöver bygga på en tydlig etisk grund. Vi kallar det social marknadsekonomi.

Att förvalta de ekonomiska tillgångar som finns tillgängliga på ett långsiktigt och klokt sätt är grunden för god samhällsekonomi och god privatekonomi. Att förvalta innebär inte något passivt bevarande, utan handlar om att på ett ansvarsfullt sätt ta hand om och förädla de tillgångar vi har. All form av kortsiktigt överutnyttjande av miljön och andra resurser försämrar möjligheterna för långsiktig tillväxt och en hållbar ekonomisk utveckling.

Kristdemokraterna förespråkar väl fungerande och gemensamt finansierade välfärdstjänster, och vi kommer alltid värna kvaliteten i skola, vård och äldreomsorg. Men höjda skatter innebär inte automatiskt bättre välfärd. Det är snarare med väl avvägda skattesänkningar på arbete och företagande som positiva välfärdseffekter uppnås. Detta genom att det skapas nya jobb och företag samt att människor får behålla en större del av sin inkomst. Den högre tillväxt som följer av detta gör att satsningar samtidigt kan göras för att förbättra den offentligt finansierade välfärden. Det är också nödvändigt att hushålla med statliga och kommunala skattemedel på ett ansvarsfullt sätt.

En förutsättning för att den ekonomiska politiken ska fungera bra på lång sikt är att det råder ordning och reda i statens och det offentligas ekonomi. Det går inte att bedriva en politik med ständiga underskott och växande statsskuld. Därför är det viktigt med regler för finanspolitiken som står fast över tid och över regeringsskiften.

I dagens och framtidens arbetsmarknad kan vi inte säga nej till jobb. Vi har inte råd att sortera jobb i fina och fula. Regeringens politik att försämra förutsättningarna för enklare tjänstjobb riskerar att försämra integration och motverka sammanhållning. Vi behöver istället mer kraftfullt sänka trösklarna och bredda arbetsmarknaden för grupper som har svårare att komma in. Reformen om YA-jobben var rätt tänkt men blev alltför beroende av parter som inte gjort sin del av arbetet. Men med samma principer kan det utformas på ett nytt sätt och därigenom få större genomslag.

Arbeten skapas huvudsakligen genom framgångsrika och välmående företag. Utan ett gott företagsklimat är det inte möjligt att möta de framtida utmaningarna med att skapa arbeten och öka resurserna till vår gemensamma välfärd. Därför behövs det en näringspolitik som är inriktad på att skapa fler jobb i växande företag. Förutsättningarna för att skapa och driva företag måste förbättras genom att bland annat minska regelkrånglet, förbättra myndigheternas handläggning av ärenden kopplade till företag och förbättra tillgången till kapital.

Parallellt med satsningar på jobb drivna av innovation och hög utbildning måste vi också se till att fler jobb som idag inte utförs på grund av höga skatter och avgifter, blir möjliga på en växande arbetsmarknad. Det handlar framför allt om att öppna nya tjänstesektorer och att bredda befintliga som skedde med RUT-tjänsterna och sänkningen av restaurangmomsen.

Trots att det finns subventionerade anställningar som Alliansen satsat på, används de inte fullt ut. Delvis beror det på att arbetsgivare, trots subventionen, känner osäkerhet inför att anställa. Denna osäkerhet behöver minskas. Vi behöver också lägga mer resurser på matchning mellan förmåga och jobb för såväl personer med funktionsnedsättning som utrikes födda. Detta för att undvika rundgång i olika insatser.

Sverige har idag ett stort behov av en förbättrad integrationspolitik. En human flyktingpolitik kräver en väl fungerande integration. Nyanlända behöver snabbare få arbete och en hållbar bostadssituation.

Den ekonomiska politiken bör också användas för att stödja goda mellanmänniska relationer. I stor utsträckning handlar det om att ge familjer och det civila samhället möjlighet att utvecklas och ta egna beslut och att minska den politiska styrningen. Det offentliga bör ge stöd, men tvingande politiska ovanifrånlösningar på dessa områden hämmar relationerna och riskerar att skada mer än hjälpa.

Kristdemokraterna anser att barns och ungas behov och rättigheter ska vara grunden för hur familjepolitiken och barnomsorgen utformas. Barn behöver tid och de behöver bli sedda. Familjer ser olika ut, men alla har samma betydelsefulla roll. Om familjerna är trygga ger de barnen goda förutsättningar att klara livets olika utmaningar. Barnens uppväxt påverkar därmed hela samhällets utveckling, både ekonomiskt och socialt.

Förskolan och barnomsorgen måste kunna möta varje barns behov av trygg omsorg, stimulans, lek, gemenskap och utveckling. Det är viktigt att alla föräldrar ska kunna välja den barnomsorg som är bäst för deras barn och att själva kunna hitta en balans mellan arbete och familjeliv. Kristdemokraterna är en motvikt till de politiska krafter som vill styra föräldrarnas val och förkväva familjens frihet och möjlighet att utforma sin tillvaro. En viktig del i vår politik är därför att stödja föräldrarna och förenkla i familjernas vardag.

Samhället är mycket större än staten och det offentliga. För det är i samspelet med andra människor som vi utvecklas som personer. Utan små nära gemenskaper och ömsesidiga beroenden går vi miste om centrala delar av vad det innebär att vara människa. Därför är civilsamhället så viktigt. Det är här som grunden läggs för ett Sverige som håller samman. Det är i det civila samhället som människor av fri vilja väljer att engagera sig och ta ansvar. Vi vill ha en politik som stärker det civila samhället och möjliggör möten mellan människor med olika bakgrund. Därför vill vi förenkla regelverket för det civila samhällets organisationer och förbättra möjligheterna för dem att finansiera sin verksamhet.

En politik som leder till att de mellanmännsliga banden försvagas kan aldrig kompenseras med en ny myndighet och mer byråkrati eller ytterligare ett bidrag. Går politiken in och tar över frivilligorganisationers verksamhet kommer viktiga värden som tillit, gemenskap, medmänsklighet och personligt ansvar att hotas.

Kristdemokraternas hälso- och sjukvårdspolitik tar sin utgångspunkt från varje människas absoluta och okränkbara värde och att den som har störst behov också ska ges företräde till hälso- och sjukvården. Vi har i regeringsställning prioriterat insatser för de mest utsatta patienterna med stora satsningar på psykiatrin, cancervården och vården av kroniskt sjuka. Genom vårdgarantin och kömiljarden har vi bidragit till kortare vårdköer. Vi har tagit viktiga steg mot en bättre, mer tillgänglig och jämlik vård.

Men vi är långtifrån nöjda med detta. Framtidens sjukvård står inför stora utmaningar, vården är inte jämlik och det finns fortsatta brister med överbeläggningar, brister i patientsäkerhet och vårdköer. Vården blir också alltmer högspecialiserad och högteknologisk. Mot den bakgrunden finns det all anledning att se över sjukvårdens organisering. Det är knappast troligt att 21 olika landsting med olika demografiska och ekonomiska förutsättningar ska kunna leverera jämlik vård till hela befolkningen. Staten

bör därför ges ett ökat ansvar för att säkra en god, effektiv och jämlik sjukvård i hela landet. För oss är patientens rätt till bra och jämlik vård viktigare än att värna dagens sätt att organisera vården.

En grundläggande del i utvecklingen av vård och omsorg är självbestämmande och valfrihet. Självbestämmande stärker kvaliteten inom vården och skapar en mer värdig omsorg. Rätten att bestämma över sin vardag upphör inte vid en viss ålder. En äldre person har, precis som yngre, individuella behov som inte kan tillgodoses i en mall. Mycket har gjorts de senaste åren för att utforma vården och omsorgen utifrån den enskilda människans behov. Men mer behöver göras för att utveckla den gemensamt finansierade äldreomsorgen. Utökat självbestämmande när det gäller såväl boende som hemsänd mat och färdtjänst är viktiga delar när det gäller att utveckla äldreomsorgen framöver.

Vår solidaritet och medmänsklighet gör inte halt vid någon nationsgräns. Kristdemokraterna förespråkar därför en flyktingpolitik som präglas av humanism och medmänsklighet, ett generöst bistånd som når fram och en politik som främjar handel och ökade möjligheter till rörlighet över gränserna. Vi står också inför stora utmaningar gällande miljö- och klimatpolitiken. Effekterna av den alltför snabba uppvärmningen av jorden slår hårdast mot den fattiga delen av jordens befolkning. Stora ansträngningar måste göras för att skapa internationella överenskommelser som effektivt möter detta hot och Sverige bör vara ett föregångsland när det gäller miljö- och klimatpolitik.

8. Familjen är viktig för barnen och samhällsutvecklingen

Familjen är den viktigaste gemenskapen i samhället och den behövs för att människor ska kunna växa och må bra. Den behövs för att barnen ska få omsorg och fostran i en kärleksfull miljö. När familjen fungerar är det en tillitsfull gemenskap som skänker trygghet och stabilitet i en ständigt föränderlig omvärld. Fungerar inte familjen som en trygg bas fungerar inte heller samhället.

Barn som växer upp i en trygg familjegemenskap får i allmänhet goda förutsättningar att klara livets utmaningar. Naturligtvis finns det inga garantier för att allt ska gå väl bara för att man vuxit upp i en väl fungerande familj men sannolikheten ökar betydligt.

Familjen är en gemenskap som vilar på vissa normer, värden och dygder. För att en familj ska fungera krävs att dess medlemmar arbetar för gemensamma mål och visar en grundläggande respekt för värden som trohet, kärlek, ansvar, generositet och jämlikhet. I en tid då det individuella självförverkligandet framhålls som livets yttersta mål kan familjeidealen av vissa upplevas som provocerande.

Men att familjen är viktig för de flesta visar också olika undersökningar. Sverigestudien är en årlig kartläggning av svenskarnas personliga värderingar. I den

senaste studien från 2014 hamnar ”familj” på första plats. SOM-institutet har under 2014 ställt frågor om människors värderingar och i studien anger 78 procent av de tillfrågade att ”Familjetrygghet” är ”mycket viktigt”.

Familjen svarar mot grundläggande mänskliga behov. Det är den gemenskap som i stor utsträckning formar den framtida generationen. En politik som stödjer familjer är helt centralt och skapar en god spiral som ser till barnens välfärd, människors livskvalitet och ytterst hela samhällets intressen.

8.1. Familjer är olika

Det finns en mångfald av familjetyper eftersom människor är olika och har olika egenskaper, erfarenheter och önskemål – men alla har vi behov av nära och kärleksfull gemenskap. Olika familjer fyller i allt väsentligt samma funktion, de delar samma vardagsproblem och det är inte familjeformen som avgör föräldrarnas ambition och förmåga att ge barnen en god uppväxt.

När det gäller lagar och regelverk på familjepolitikens område anser Kristdemokraterna att det är barnens behov och rätt till sina föräldrar som ska vara utgångspunkten. Dessa relationer måste lagstiftningen ta hänsyn till så att man så långt som möjligt säkerställer barnets rätt till båda sina föräldrar och till sitt ursprung.

8.2. Kristdemokraternas familjepolitiska mål

Kristdemokratisk familjepolitik syftar till att stödja familjerna, att möjliggöra mer tid för barnen och att öka familjernas frihet. Kristdemokraterna vill därför ge fler valmöjligheter för familjer att välja den livsstil och barnomsorgsform som passar dem och deras barn bäst. Vi vill i det familjepolitiska målet betona förutsättningarna snarare än utfallet, vilket innebär en acceptans för att utfallet inte alltid blir detsamma för alla barnfamiljer. Olika utfall kan bero på att förutsättningarna är olika, men det kan också bero på att familjerna har gjort olika prioriteringar och val som får ekonomiska konsekvenser.

Våra familjepolitiska målsättningar kan sammanfattas i fem punkter:

- Familjepolitiken ska stödja familjen.
- Familjepolitiken ska möjliggöra mer tid för barnen.
- Familjepolitiken ska öka familjernas frihet.
- Familjepolitiken ska bidra till en trygg familjeekonomi.
- Familjepolitiken ska bidra till förbättrad kvalitet i barnomsorgen.

Tabell 4. Kristdemokraternas familjepolitiska förslag

Reformer, mkr	2016	2017	2018	2019
---------------	------	------	------	------

Vårdnadsbidrag	235	235	235	235
Grundnivån i föräldraförsäkringen	287	311	314	297
Barntillägget i bostadsbidraget	700	700	700	700
Föräldrastödsprogram	76	76	76	76
Fritidspeng	81	81	81	81
Barnrelaterad riksnorm	181	181	181	181
Sociala barn- och ungdomsvården	250	250	250	250
Mindre barngrupper på fritis	250	500	500	500
Totalt	2 060	2 334	2 337	2 320
Besparingar, mkr				
Taket i maxtaxan	500	500	500	600
Underhållsstödet	615	620	616	616
Totalt	1 115	1 120	1 116	1 216

8.3. Mer tid för barnen

Familjepolitiken ska öka familjernas frihet. Familjer ser olika ut och har olika förutsättningar. Barn har olika behov och föräldrar har olika önskemål och gör olika prioriteringar. Det är föräldrarna som har det primära ansvaret att avgöra vad som är bäst för deras barn och deras familj, inte staten eller kommunen.

Familjepolitiken ska möjliggöra mer tid med barnen. Anknytning, omsorg, gemenskap och fostran kräver tid. Föräldrar behöver bättre förutsättningar för att kombinera arbete och familjeliv. Men det ska också vara möjligt att prioritera mer tid för barnen. Men vänsterregeringen går i motsatt riktning genom att föreslå ytterligare kvotering av föräldraförsäkringen och genom att avskaffa vårdnadsbidraget. Dessutom tyder statsministerns och socialförsäkringsministerns olika uttalanden på att fler åtgärder för att strypa möjligheterna för föräldrar att vara hemma lite längre med sina barn är att vänta. Syftet med föräldraförsäkringen och vårdnadsbidraget är att barnen ska kunna få tid tillsammans med sina föräldrar, inte att såsom vänsterregeringen resonerar, tvångsstyra kvinnors och mäns grad av förvärvsarbete. Kristdemokraterna föreslår därför en barntidsreform som består av en flexibel föräldraförsäkring och en förändrad lagstiftning som innebär att varje kommun blir skyldig att erbjuda vårdnadsbidrag.

Det finns inget stöd för att föräldrar vill kunna välja färre barnomsorgsformer eller att man vill att politiker i större utsträckning ska bestämma vem som ska vara föräldraledig och hur länge. Vänsterregeringen saknar en sådan redovisning. Men undersökningar som visar på det motsatta förhållandet finns däremot. En undersökning från Novus från april 2015 visar att en överväldigande majoritet, 76 procent, anser att föräldrarna själva ska bestämma hur föräldraförsäkringen ska fördelas. Även bland

vänsterregeringens egna väljare är det 61 procent som anser att det är föräldrarna själva som ska bestämma över föräldraförsäkringen.

Försäkringskassans studier visar dessutom att många föräldrar vill vara hemma lite längre med sina små barn och därför har det under de senaste tio åren blivit vanligare att både kvinnor och män förlänger föräldraledigheten med obetalda dagar.

Försäkringskassan har genomfört en undersökning under 2012 som visar att en stor majoritet av föräldrarna, 89 procent av kvinnorna och 85 procent av männen, är nöjda med den fördelning som de har gjort av föräldraledigheten. Det är till och med en ökning jämfört med en liknande studie från 2003.

Under barnets första tre år är behovet av föräldrarna som allra störst. Det finns ett starkt önskemål från många föräldrar att vara hemma lite längre när barnen är små. Det finns också utvecklingspsykologiska och hälsomässiga argument som talar för att möjliggöra en senare start på förskola eller annan barnomsorg. Kristdemokraternas mål är att under de tre första åren underlätta för föräldrar att vara hemma med sina barn och planera syskon i den takt som passar familjen, inte systemet.

8.3.1. Ökad makt över föräldraförsäkringen till föräldrarna

Idag finns det flera regler inom föräldraförsäkringen som styr och begränsar förutsättningarna för familjen att välja hur man ska disponera tiden tillsammans med sina barn.

Föräldraförsäkringen är redan idag individualiserad, föräldrarna har rätt till hälften av dagarna vardera. På så sätt poängteras föräldrarnas betydelse för barnet. Detta är Kristdemokraterna positiva till. Men föräldraskapet är ett gemensamt åtagande och därför är det också föräldrarna själva som gemensamt ska få avgöra hur dagarna ska användas, inte Stefan Löfven eller Åsa Romson. Ju mer fyrkantiga system som skapas desto sämre passar de in i olika familjers vardag.

Vi motsätter oss därför vänsterregeringens utökade tvångskvotering som i praktiken innebär ett förbud för föräldrarna att överlåta dagar till varandra. Eftersom vi ser föräldraskapet som ett gemensamt åtagande, och att vi tror att föräldrar bäst vet vad som passar den egna familjen och det egna barnet, vill vi avskaffa tvångskvoteringen helt. Föräldrarna ska få ökad makt över sina föräldrapenningdagar och hur de ska fördelas.

Vi föreslår vidare att inkomstskyddet för föräldralediga, både den sjukpenninggrundande- och föräldrapenninggrundande inkomsten, förlängs till tre år. Samtidigt vill vi utöka rätten till tjänstledighet på heltid för föräldralediga tills barnet fyller 3 år. Båda dessa förslag gynnar pappor som ofta förlägger föräldraledigheten när barnet är lite äldre.

Kristdemokraterna vill behålla jämställdhetsbonusen som uppmuntrar föräldrar att dela lika på föräldrapenningen utan att begränsa valmöjligheterna eller försämrat för dem som väljer på annat sätt. Rätt utformad kan jämställdhetsbonusen ge ett inkomstillskott som möjliggör mer tid för barnen. Vi avvisar regeringens förslag om att ta bort jämställdhetsbonusen och avsätter 318 miljoner kronor under 2017. Vi vill även utöka möjligheten att ta ut föräldrapenning tills barnet fyller 18 år.

8.3.2. En skyldighet för kommunerna att erbjuda vårdnadsbidrag

Socialdemokraterna bevisar återkommande hur lågt de värderar föräldraskapet och familjens beslutanderätt. När vårdnadsbidraget infördes första gången 1994 användes det av cirka 70 procent av småbarnsföräldrarna. Så fort Socialdemokraterna kom till makten togs det bort. Under de följande tolv åren av socialdemokratisk regeringsmakt fanns det ett starkt tryck för valfrihet i barnomsorgen. Föräldragrupper i ett fyrtiotal kommuner tog initiativ för folkomröstningar om valfrihet i barnomsorgen och där det genomfördes blev det en klar majoritet för fler alternativ. Nacka kommun skapade även ett eget system för de föräldrar som ville vara hemma lite längre med sina barn.

År 2008 infördes en möjlighet för kommunerna att införa ett skattefritt vårdnadsbidrag om högst 3 000 kronor per barn och månad för barn mellan 1 och 3 år. Det var ett första och mycket viktigt steg för att utöka stödet till familjerna och utöka familjernas frihet. Vårdnadsbidraget har införts i cirka hälften av landets kommuner och har därför inte varit möjligt för alla föräldrar att utnyttja. Flera begränsningar samt den relativt låga ersättningsnivån har också begränsat möjligheten att nyttja det för dem som hade velat gå ner i arbetstid under småbarnsåren.

Trots att vårdnadsbidraget har varit starkt kringskuret och därmed svårt att ta del av för många småbarnsfamiljer är det en reform som provocerar vänsterregeringen starkt. Efter regeringsskiftet 2014 deklarerade vänsterregeringen, med Socialdemokraterna i spetsen, återigen att vårdnadsbidraget ska avskaffas. Men det finns ett starkt stöd från allmänhet och föräldrar runtom i landet när det gäller valfrihet i barnomsorgen. Enligt en Novus-undersökning från 2015¹ är 47 procent emot att vårdnadsbidraget tas bort, även bland regeringens väljare är fler emot att vårdnadsbidraget tas bort än för. Bland kvinnorna är det över 50 procent som vill att vårdnadsbidraget är kvar. Bara 25 procent av alla tillfrågade är för ett borttagande. Men liksom i fallet om tvångskvotering av föräldraförsäkringen är denna viljeinriktning inget som vänsterregeringen bryr sig om.

Kristdemokraterna vill gå i motsatt riktning och underlätta för familjer att lägga sitt eget livspussel och att välja att prioritera mer tid för barnen om de önskar. De valen ska

¹ Novus ställde frågan: Anser du att föräldrar bör ha en möjlighet att utnyttja vårdnadsbidrag som ett alternativ till förskola eller inte?

stödjas, inte motarbetas. Därför vill vi införa en skyldighet för alla kommuner att erbjuda vårdnadsbidrag. Kommunerna ska därutöver kunna välja om de vill ha en högre ålders- eller beloppsgräns än den nuvarande. Vi avsätter 235 miljoner kronor till kommunerna för detta ändamål. Frågan om en barntidsreform utvecklas vidare i motion UO 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn.

8.4. En trygg familjeekonomi

Familjepolitiken ska bidra till en trygg familjeekonomi. För familjer med svag ekonomi bör inriktningen på den generella politiken vara att förbättra barnfamiljernas ekonomi genom bättre möjligheter för eget arbete och sparande, exempelvis genom skattesänkningar. För de sämst ställda barnfamiljerna vill vi dock genomföra flera reformer.

Kristdemokraterna vill fortsätta att prioritera de familjer som lever i ekonomisk utsatthet. Bostadsbidraget är det familjepolitiska stöd som bäst når barnhushåll med låg ekonomisk standard. Av de barnfamiljer som under 2013 fick bostadsbidrag var en övervägande del, 70 procent, ensamstående föräldrar. Bostadsbidraget är alltså av särskilt stor betydelse för ensamstående föräldrar som oftast är kvinnor. Dessa barnfamiljer lever under knappa ekonomiska omständigheter där pengar kan saknas till saker som julklappar, medicin, glasögon eller barnkalas.

För att stärka ekonomin för de barnfamiljer som har den sämsta ekonomin och därmed öka deras marginaler vill vi höja det särskilda bidraget för hemmavarande barn med 350 kronor per månad för ett barn, 425 kronor per månad för två barn och 600 kronor per månad för tre eller fler barn. Det gynnar de som bäst behöver det. Genom förbättringarna i bostadsbidraget får familjer med lägre inkomster ett stöd ända tills barnen blir 18 år. Vi avsätter därmed 700 miljoner kronor för detta ändamål.

Kristdemokraterna motsätter sig, liksom flera remissinstanser exempelvis Rädda Barnen, Barnombudsmannen och Föreningen Sveriges Socialchefer, starkt att vänsterregeringen vill avskaffa den fritidspeng som barn i hushåll med ekonomiskt bistånd har kunnat få del av. Kristdemokraterna införde fritidspengen under regeringstiden för att flera barn i familjer med mycket svag ekonomi, precis som andra barn, måste kunna få möjlighet till en aktiv fritid. Vi avsätter därför 81 miljoner för att återinföra fritidspengen. Vi anser dessutom att dessa barnfamiljers ekonomi har släpat efter länge och därför bör en ytterligare höjning av socialbidragsnormen göras. För detta ändamål avsätter vi 181 miljoner kronor och ser att regeringen delar denna uppfattning. Men vi behåller även medel till fritidspengen för dessa familjer, som regeringen helt slopar.

Kristdemokraterna anser att det är viktigt att förbättra den ekonomiska situationen för ensamstående med låga inkomster. Vi anser dock inte att en höjning av underhållsstödet som nyligen har gjorts är rätt väg att gå. Underhållsstödet är inte inkomstrelaterat utan utgår till alla som begär det, oavsett föräldrarnas inkomst och oavsett om de själva kan komma överens om underhållet. Många barn skulle dessutom ha fått ett högre underhåll om föräldrarna själva kom överens om underhållet. Vi höjer istället den barnrelaterade delen i bostadsbidraget eftersom den är inkomstprövad och därför går till just de barnfamiljer som har det sämst ställt, varav 70 procent är ensamstående med barn. Vi höjer också socialbidragsnormen för barnfamiljer.

Vårt mål är att man ska kunna känna trygghet under barnets första år, oavsett var man befinner sig i livet. Kristdemokraterna har därför länge drivit frågan om att höja grundnivån i föräldraförsäkringen från 225 kr per dag till 250 kronor per dag. Vi ser att regeringen delar denna uppfattning och välkomnar därför höjningen av golvet till 250 kr per dag.

Vår politik för en tryggare familjeekonomi utvecklas vidare i motion UO 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn.

8.5. Ökat stöd till föräldrar

Familjepolitiken ska stödja familjen. Familjen är den grundläggande gemenskapen i samhället och därför ska familjebildning och familjesammanhållning underlättas och uppmuntras. Familjens integritet ska respekteras och föräldraansvaret ska tydliggöras och uppmuntras. Även om en parrelation ibland inte fungerar är det gemensamma ansvaret för barnet livslångt.

Familjesituationen har stor betydelse för människors välfärd, hälsa och trygghet. Konflikter i familjen påverkar barnens hälsa och därför är det viktigt med förebyggande åtgärder. Kristdemokraterna vill därför fokusera på en ökad tillgänglighet till familjerådgivningen.

Föräldrarna är de viktigaste personerna i ett barns liv. Det finns en efterfrågan bland föräldrar om att kunna få prata och rådgöra med någon om föräldrarollen och barnets utveckling. Det befintliga utbudet av stöd motsvarar inte detta behov. Därför vill vi öka tillgången till föräldrautbildning genom att varje kommun ska erbjuda minst en föräldrautbildning under barnets uppväxt. Vi avsätter 76 miljoner kronor för detta ändamål. Frågan om föräldrastöd utvecklas vidare i motion UO 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg samt UO 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn.

8.6. Förbättrad barnomsorg

Familjepolitiken ska bidra till förbättrad kvalitet i barnomsorgen. Det är barnens behov och rättigheter som är grunden för barnomsorgen. Målet för förskolan och annan barnomsorg såsom familjedaghem bör vara att möta varje barns behov av trygg omsorg, stimulans, lek, gemenskap och utveckling. Målet för oss är att föräldrarna ska kunna välja den omsorg som är bäst för deras barn, att det finns olika barnomsorgsformer samt att all barnomsorg håller hög kvalitet.

8.6.1. Barnens behov i fokus – små grupper, trygghet och anknytning

Enligt Skolverket var den genomsnittliga gruppstorleken i förskolan 16,9 barn under 2014. Nästan en fjärdedel av alla grupper är 16–18 barn. Småbarnsgrupperna bestod i genomsnitt av 13,6 barn. 42 procent av småbarnsgrupperna var mellan 13 och 15 barn och en fjärdedel av småbarnsgrupperna har 16 barn eller fler. Det är långt fler barn än det som Skolverket tidigare har haft som riktmärke i sina allmänna råd. Denna utveckling måste stoppas.

Kristdemokraterna vill minska barngrupperna i förskolan. Vi vill prioritera småbarnsgrupperna. Kristdemokraterna vill att de riktvärden gällande barngruppens storlek som Skolverket tidigare har haft i sina allmänna råd återinförs. Riktmärket bör, liksom då, vara 12–17 barn per barngrupp för barn 3–5 år. För en småbarnsavdelning, 1–3 år, bör riktvärdet vara 9–12 barn. Kristdemokraterna anser att ingen småbarnsgrupp ska vara större än tolv barn per grupp.

Kristdemokraterna har länge arbetat för att minska barngrupperna i förskolan och tillsammans med övriga allianspartier finansierat minskade barngrupper i budgeten för 2015. Det är glädjande att regeringen delar denna ambition genom att fortsätta med denna viktiga satsning och den utformning som vi föreslog.

Barnens behov är utgångspunkten för våra förslag till förändringar i förskolan. Vi föreslår därför att det i förskolans läroplan betonas behovet av att arbeta med de minsta barnens anknytningsprocess och att ge barnen tid att känna sig trygga. Liksom för skolpersonal bör man se över förskolepersonalens uppgifter och ansvar så att tid frigörs till förmån för barnen.

8.6.2. Uppvärdera familjedaghemmen

Vi vill också skapa bättre förutsättningar för familjedaghemmen. Därför föreslår vi att kommunerna ska vara skyldiga att tillhandahålla familjedaghem för de föräldrar som så önskar. Vi anser vidare att en kartläggning bör göras i syfte att öka antalet familjedaghem.

8.6.3. Minskade barngrupper på fritis

Hösten 2014 bestod en genomsnittlig fritidshemgrupp av 41 barn att jämföra med 18 barn i början av 1980-talet. De senaste tre åren har grupperna ökat med ett barn per år. Skolverket har återkommande uppmanat kommunerna att se över gruppstorleken. Skolinspektionens kvalitetsgranskning visar att relationerna mellan vuxna och barn tenderar att bli ytliga och flyktiga och att säkerheten och tillsynen över barnen behöver ses över. I en barngrupp med enbart förskoleklassbarn räknade personalen ut att barnen hade i genomsnitt nio vuxna att förhålla sig till under en dag.

Kristdemokraterna anser att denna utveckling är mycket allvarlig. Skolverkets allmänna råd måste därför omarbetas så att de ger en mycket tydligare vägledning och rekommendation för kommunerna.

Kristdemokraterna har arbetat för att minska barngrupperna i fritidsverksamheten och tillsammans med övriga allianspartier finansierat minskade barngrupper i budgeten för 2015. Därför anser Kristdemokraterna att de medel som satsas i fritidsverksamheten ska gå till att minska barngrupperna, inte något annat. Det är storleken på barngrupperna som idag är det allvarliga problemet. Kristdemokraterna delar inte den finansiering som regeringen föreslår för den tillkommande satsningen på fritis utan anser att det är en höjning av taket i maxtaxan med 10 procent som delvis ska finansiera satsningen. Vår förskole- och barnomsorgspolitik utvecklas vidare i motion UO 16 Utbildning och forskning samt UO 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn.

9. Fler jobb och mer företagande

Hos varje människa finns ett behov av att få känna gemenskap med andra, ta eget ansvar och utvecklas som person. Att ha ett arbete eller annan meningsfull sysselsättning att gå till är därför av största vikt för varje enskild person. Arbetsmarknadspolitik handlar därmed om mycket mer än samhällsekonomisk effektivitet och de offentliga finanserna. Det handlar om förvaltarskap och om att se till att alla får en chans att utveckla sina förmågor. Vi vill ha ett samhälle som tar vara på människors möjligheter och inneboende förmåga. Människans värde sitter inte i hur mycket hon arbetar eller hur produktiv hon är, men arbetets betydelse för enskildas utveckling är mycket stort. Arbetet har också en avgörande betydelse för möjligheten att bygga trygga familjer. Om man har ett arbete har man bättre förutsättningar att både bilda familj och att ge sina barn goda uppväxtvillkor. Detta betyder inte på något sätt att de som saknar arbete skulle vara sämre föräldrar, utan helt enkelt att möjligheterna att få livet att fungera blir betydligt enklare om man har ett arbete och en egen försörjning.

Av dessa skäl ser vi med extra stort allvar på den höga arbetslösheten bland ungdomar. Yngre personer som saknar jobb får svårare att ordna med egen bostad och

det är inte orimligt att tänka sig att arbetslösheten gör att möjligheten att bilda familj skjuts upp. Därför behöver det tas krafttag för att minska ungdomsarbetslösheten och det finns anledning att pröva nya vägar och nya reformer för att klara av denna utmaning.

Andra grupper som också har det tufft på den svenska arbetsmarknaden är utrikes födda, äldre och personer med funktionsnedsättning. Vi ser med stor oro på hur regeringen på olika sätt försvårar för dessa grupper att komma in på och stanna kvar på arbetsmarknaden. Försämrat RUT-avdrag, höjd löneskatt för äldre med mera gör inte situationen bättre för dessa grupper, utan höjer enbart kostnaderna för att anställa eller anlita dem. Långtidsarbetslösa är naturligtvis också en grupp som har en utsatt situation. För denna grupp behövs det också nya insatser för att ge dem möjlighet att komma tillbaka till arbetsmarknaden med riktiga jobb.

Kristdemokraterna vill att arbetsmarknadspolitikerna ska ha full sysselsättning som det övergripande målet. Alla kan inte arbeta 100 procent av heltid, men alla ska ha möjlighet att arbeta 100 procent av sin förmåga. Allt annat är slöseri med mänskliga resurser. Följden av långvarigt utanförskap är ofta personliga och sociala problem. Arbete ger också den enskilde direkt möjlighet att få bättre ekonomi och påverka sin situation. Därför är det viktigt med en kraftfull politik för att bryta utanförskapet.

Med fler sysselsatta skapas också resurser som kan förstärka de offentliga finanserna och öka resurserna till välfärden. Genom att fler får arbete kan de offentliga resurserna användas på ett bättre sätt för att ge stöd till dem som är mest utsatta. Med andra ord är tillkomsten av nya jobb den i särklass viktigaste fördelningspolitiska frågan.

Nya jobb kan inte kommenderas fram av politiker i riksdag eller regering. Jobb skapas när enskilda människor finner det modan värt att starta eller utveckla ett företag, förverkliga en idé och riskera sitt sparkapital. Fyra av fem nya jobb skapas av småföretagen. Därför är det viktigt att initiativ och skaparkraft uppmuntras i samhället, till exempel genom det offentliga insatser för ett bra utbildningssystem och ett gott företagsklimat.

Att fortsätta öka sysselsättningen är en av politikens absolut viktigaste uppgifter. Kristdemokraterna står därför fast vid det jobb mål som Alliansen presenterade under 2014. Målet innebär att över fem miljoner människor ska ha ett arbete år 2020. För att nå det målet måste ytterligare cirka 150 000 personer få ett arbete. För att göra det måste arbetsmarknadens funktionssätt förbättras och trösklarna in på arbetsmarknaden sänkas.

Tabell 5. Kristdemokraternas förslag för fler jobb och mer företagande

Reformer, mkr	2016	2017	2018	2019
Skattefri halvmiljon till ungdomar	9 500	9 500	9 500	9 500
Sänkt arbetsgivaravgift upp till 22 år	5 400	6 500	6 700	6 800
Nystartsavdrag	400	500	500	500
Förbättringar i RUT	200	200	200	200
Sänkt moms på enklare tjänster	22	22	22	22
Lönestöd & Samhall	900	1 100	1 100	1 100
Yrkeshögskolan	224	500	610	619
Sänkt effektskatt	250	250	250	250
Övriga jobb- och närings-satsningar	50	131	191	224
Totalt	16 947	18 703	19 073	19 215
Besparingar, mkr				
Taket i a-kassan	1 300	1 200	1 200	1 100
Sjukförsäkringen	299	304	290	347
Nej till traineejobb, extratjänster mm	2 286	3 854	4 534	4 771
Totalt	3 885	5 358	6 024	6 218

9.1. Regeringens missriktade arbetslöshetsmål

Regeringens politik på ekonomiska området baseras på två mål som tyvärr får resultatet att människor riskerar att tryckas ut i utanförskap. Det första målet som regeringen har satt upp är att Sverige ska ha EU:s lägsta arbetslöshet år 2020. Man har senare pliktskyldigast lagt till att det ska ske genom att sysselsättningen ökar. Problemet med detta mål är att om man vid 2020 har två personer fler som är sysselsatta och samtidigt har tryckt ut cirka 200 000 personer från arbetskraften har man nått detta mål. Arbetslöshet är ett relativt mått som visar andelen arbetslösa i förhållande till antalet personer i arbetskraften. Minskar arbetskraften så minskar arbetslösheten, allt annat lika.

Att det dessutom är den väg som regeringen har valt är också tydligt när man granskar deras förslag på arbetsmarknadsområdet. Ökade ersättningar för dem som står utanför arbetsmarknaden, försämrade möjligheter att ta sig från sjukskrivning till arbete samt ökade kostnader för att anställa såväl äldre som yngre medarbetare är reformer som direkt minskar arbetsmarknadsdeltagandet.

Regeringens andra mål handlar om att öka den genomsnittliga produktiviteten i arbetskraften. Ett mål som får liknande konsekvenser som för arbetslöshetsmålet när det gäller vilka reformer man föreslår. Den genomsnittliga produktiviteten i arbetskraften sjunker nämligen om de som står långt från arbetsmarknaden kommer in på densamma och utför ett arbete. De som är mest produktiva är de som normalt sett först får ett arbete och därför sjunker den genomsnittliga produktiviteten när utanförskapet minskar. Det är självklart inte något problem, för det som händer när utanförskapet minskar är att vi tar

tillvara de resurser som de enskilda människorna har. Alliansen och Kristdemokraternas mål är och har varit att se till att så många som möjligt får arbeta utifrån sin förmåga.

Eftersom den genomsnittliga produktiviteten minskar när fler människor går från utanförskap till arbete är den enklaste vägen för att öka produktiviteten att göra det motsatta, alltså att se till att människor går från arbete till utanförskap. Detta märks också i regeringens politik, exempelvis när de inte har med minskad arbetslöshet bland personer med funktionsnedsättning i sina uttalade mål för Arbetsförmedlingens verksamhet. Istället prioriterar regeringen grupper med högre produktivitet. Detta är en naturlig följd av regeringens dåligt uppsatta mål.

9.2. Regeringens jobbfientliga politik

Med dåligt uppsatta mål för politiken blir också utformningen av politiken mycket problematisk. Regeringen genomför i sin budget ett stort antal direkt jobbfientliga reformen, inte minst på skattesidan. Skattehöjningar används som ett universalverktyg för att komma tillrätta med och finansiera varje problem som man tycker sig se i samhället och det offentliga åtagandet ökar därmed kraftigt. Det finns två stora problem med detta. Det första är att människors frihet och möjlighet att själv välja hur man vill prioritera med sina pengar minskar. Det andra är att kraftiga skattehöjningar på jobb och företagande omgående får en negativ effekt på arbetskraftsdeltagandet och jobbskapande. Och med färre som arbetar blir det ännu svårare att upprätthålla välfärden.

Grunden för en fungerande välfärd och ett stabilt socialförsäkringssystem är att människor arbetar. Det skapar tillväxt som gör att skatteintäkterna också ökar. Regeringens förslag på höjda marginalskatter genom lägre skiktgräns för statlig inkomstskatt och genom avtrappat jobbskatteavdrag verkar i motsatt riktning. Höjda marginalskatter gör att arbetsutbudet minskar. Socialdemokraternas löften om att det inte skulle bli några skattehöjningar för vanliga inkomsttagare övergavs snabbt. Genom den lägre skiktgränsen får fler vanliga löntagare som specialistsjuksköterskor och gymnasielärare höjd skatt.

Kristdemokraterna avvisar regeringens jobbfientliga skatteförslag. Det inkluderar även förslagen kring höjda arbetsgivaravgifter för äldre (särskild löneskatt) samt RUT- och ROT-avdrag.

9.3. Fler jobb för dem som står längst från arbetsmarknaden

Kristdemokraternas väg är en helt annan. Vi vill öka arbetsmarknadsdeltagandet och steg för steg hjälpa människor att komma närmare arbetsmarknaden. Och vi ser gärna att fler över 65 väljer att förlänga sitt arbetsliv. Vägen till arbete ska inte bli smalare,

den ska bli bredare. Därför behövs det ytterligare insatser för att bredda vägen till arbete. Istället för att dra in stöd till de grupper som står längst ifrån arbetsmarknaden behövs det ytterligare stöd.

9.3.1. Första halvmiljonen skattefritt

Att som ung etablera sig på arbetsmarknaden tar allt längre tid. Etableringsåldern har ökat från 21 till 29 år sedan 1990. Det beror till viss del på att fler väljer att läsa vidare på universitet och högskola, vilket också krävs av fler på en alltmer avancerad arbetsmarknad. Men arbetsmarknaden har också blivit tuffare och kraven hårdare, vilket gör att många ungdomar går arbetslösa alldeles för länge eller studerar fler kurser än de egentligen skulle vilja eller behöver.

Att få in en fot på arbetsmarknaden är helt avgörande för möjligheten att kunna bygga upp ett fungerande liv som vuxen. Utan arbete är det svårt att ordna med ett eget boende, att bygga upp en stabil privatekonomi och att bilda familj. Känslan av delaktighet och gemenskap samt det ansvar som ett arbete för med sig är också mycket viktig för ungas personliga utveckling.

Mot denna bakgrund är det mycket problematiskt att regeringens största besparing i budgeten handlar om att öka kostnaden för att anställa ungdomar. De redan höga trösklarna för ungdomar in på arbetsmarknaden blir ännu högre. Höjningen av arbetsgivaravgifterna för ungdomar minskar drivkrafterna för företag och andra arbetsgivare att anställa ungdomar.

Kristdemokraterna vill därför återinföra en sänkt arbetsgivaravgift för ungdomar. Det är av stor vikt att företag fortfarande har incitament att anställa ungdomar. Samtidigt vill vi öka drivkrafterna för ungdomar att söka och ta ett första arbete. Därför föreslår vi att ungdomar under 25 år får tjäna sin första halvmiljon kronor skattefritt. Att man får behålla en större del av sin inkomst gör att det blir mer attraktivt att söka och ta ett jobb. Det gör också att fler breddar sitt sökande av arbete till fler branscher. När fler kan tänka sig att ta olika jobb skapas det också nya arbeten. Det visar inte minst erfarenheterna från jobbskatteavdraget.

En möjlighet att skattefritt tjäna upp till en halv miljon kronor under de första åren på arbetsmarknaden ger också en möjlighet för den enskilde att spara ytterligare för att exempelvis kunna köpa sin första bostad. Något som kan vara en förutsättning för att exempelvis bilda en egen familj.

Vårt förslag innebär att de första 500 000 kronor man som ung tjänar innan man är 25 år inte tas upp till inkomstbeskattning. Om man tar en akademisk examen innan 25 år förlängs möjligheten till skattefri inkomst tills man blir 30 år. Detta eftersom syftet

med reformen är att se till att unga människor snabbt kommer i arbete, inte att stimulera till att först arbeta några år för att sedan studera. Vi satsar 9,5 miljarder på detta förslag.

9.3.2. Sänkt arbetsgivaravgift för unga

Kristdemokraterna tycker att det även i fortsättningen är viktigt att hålla nere kostnaderna för att anställa yngre personer. Regeringen väljer att helt ta bort den nedsatta arbetsgivaravgiften för unga. Detta utan att lägga dessa resurser på jobbskapande reformer. Vi väljer istället att behålla den nedsatta arbetsgivaravgiften för ungdomar upp till 22 år eftersom den jobbskapande effekten är större ju lägre ålder det handlar om. Och istället för att låta höjda arbetsgivaravgifter finansiera utbyggda arbetsmarknadsprogram och skadliga byggsubventioner väljer Kristdemokraterna att satsa på en riktad skattesänkning för ungdomar för att sänka trösklar till arbete.

9.3.3. Förstärkt jobbskatteavdrag för långtidsarbetslösa – nystartsavdrag

Trots att Sverige är ett av de länder i Europa som har lägst långtidsarbetslöshet så har den utdragna lågkonjunkturen fört med sig en ökande långtidsarbetslöshet. De grupper som drabbats hårdast är de som redan innan finanskrisen hade en svag förankring på arbetsmarknaden, alltså personer som saknar gymnasieutbildning, personer födda utanför Europa och personer med funktionsnedsättning. Att på olika sätt stötta dem som står långt från arbetsmarknaden i deras strävan att få ett arbete och en egen försörjning är mycket viktigt.

En grundförutsättning för att fler ska komma i arbete är att det lönar sig att gå från utanförskap till arbete. Detta är den huvudsakliga tanken bakom jobbskatteavdraget, som har varit Alliansens viktigaste redskap för att öka sysselsättningen och minska utanförskapet. Vi har också förstärkt jobbskatteavdraget för personer över 65 eftersom det ger ökad drivkraft att skjuta upp pensionen och att jobba ytterligare något år, vilket är positivt både för den enskilde, för samhällsekonomin och för pensionssystemet i stort.

Detta sätt att använda ett förstärkt jobbskatteavdrag kan också användas för andra grupper, exempelvis för dem som befinner sig i långtidsarbetslöshet. För många som befinner sig långt från arbetsmarknaden är den ekonomiska vinsten av att ta ett arbete ofta mycket låg. När skatten och jobbresorna har betalats och de inkomstrelaterade bidragen eller ersättningarna har minskats är det inte säkert att man har mer pengar kvar i plånboken jämfört med tidigare. Detta gäller inte minst om det är en deltidstjänst som man först blir erbjuden.

Den som av olika skäl har varit borta lång tid från arbetsmarknaden – som t ex är långtidsarbetslös, sjukskriven, uppbär sjuk- och aktivitetsersättning eller är nyanländ till

Sverige – kan få nystartsjobb, vilket innebär att arbetsgivaren får en sänkt arbetsgivaravgift.

För att ytterligare sänka trösklarna för dem som står långt från arbetsmarknaden vill Kristdemokraterna införa ett nystartsavdrag – ett förstärkt jobbskatteavdrag för dem som går från långtidsarbetslöshet till arbete. Genom ett förstärkt jobbskatteavdrag riktat till dem som varit långtidsarbetslösa kan höga marginaleffekter för den enskilde mildras och drivkraften att ta arbeten som erbjuds stärkas. Det förstärkta jobbskatteavdraget riktar sig till samma grupp som idag kan komma ifråga för nystartsjobb. För varje månad utöver ett års arbetslöshet får den enskilde två månaders förstärkt jobbskatteavdrag när personen börjar arbeta. En person som varit arbetslös 18 månader och då får ett arbete får alltså tolv månader med förstärkt jobbskatteavdrag. En person under 26 år får förstärkt jobbskatteavdrag i två månader för varje månad utöver ett halvår som personen varit arbetslös. Det förstärkta jobbskatteavdraget ges i maximalt två år.

En reform med ett tidsbegränsat förstärkt jobbskatteavdrag relaterat till arbetslöshetens längd ökar drivkraften att gå från utanförskap till arbete och förstärker dessutom reformen med nystartsjobb som ökar drivkrafterna för företag att anställa personer med lång tid i arbetslöshet. Utvärderingar har visat att kombinationen av nedsatt arbetsgivaravgift för en särskild grupp i kombination med sänkt skatt på arbete kan ha mycket goda effekter.

Kristdemokraterna lägger 400 miljoner till denna satsning.

9.3.4. Inför matchningsanställningar

Många med svag anknytning till arbetsmarknaden blir också extra utsatta till följd av regeringens avveckling av jobb- och utvecklingsgarantins tredje steg – sysselsättningsfasen. De personer det handlar om har genom jobb- och utvecklingsgarantin getts ett sammanhang där deras förmåga kommit till användning, de har fått arbetskollor og personlig utveckling. Arbetsförmedlingens undersökningar visar att nio av tio deltagare i insatsen är nöjda med den. 63 procent av dem som lämnade sysselsättningsfasen 2013 gjorde det till någon form av arbete. Regeringen vill avveckla detta och lägger istället stora pengar på extratjänster och traineeplatser, företrädesvis inom välfärdssektorn. Dessa reformer har kritiserats kraftigt både på grund av stora undanträngningseffekter och för att de redan ansträngda organisationer som det ofta handlar om kommer ha svårt att mobilisera den kraft som krävs för att klara det utökade arbetsledaransvaret som följer av reformerna.

För att ytterligare förbättra möjligheten för långtidsarbetslösa att hitta en väg tillbaka till arbete vill Kristdemokraterna införa matchningsanställningar enligt den modell som

presenterades i utredningen Matchningsanställningen – nya vägar till jobb. En matchningsanställning innebär att den arbetssökande får en anställning hos ett av staten upphandlat rekryteringsföretag och stöd genom en kombination av handledning och kompetensutveckling. Det är rekryteringsföretaget som har arbetsgivaransvaret men ska också arbeta aktivt för att den arbetssökande ska få en anställning hos en annan arbetsgivare. Matchningsanställningar kan fungera som ett komplement till andra insatser i jobb- och utvecklingsgarantin. Vi är övertygade om att detta är en bättre och mer ändamålsenlig modell än de extratjänster som regeringen väljer att satsa på.

Att skapa nya vägar till jobb för arbetslösa och att ta till vara på de långtidsarbetslösas arbetskraft på bästa sätt är ett långsiktigt arbete som kräver genomtänkta åtgärder. Det finns redan idag flera olika former av lönesubventionerade anställningar för personer som varit utan arbete under lång tid. Trots möjlighet till höga lönesubventioner är det många arbetsgivare som inte anställer med dessa stöd på grund av en osäkerhet om hur väl personen kommer att fungera i verksamheten. Matchningsanställningar är ett sätt minska denna osäkerhet och målsättningen är att risken för att människor permanent stängs ute från arbetsmarknaden kraftigt ska minska. Vi föreslår att utformning av matchningsanställningar tas fram under kommande år för att finnas på plats 2017.

9.3.5. Värna och utveckla tjänstesektorn

Många unga och nyanlända får sina första jobb inom någon del av tjänstesektorn. Därför är det viktigt att tjänstemarknaden får möjlighet att fortsätta vidgas. Det ger positiva effekter såväl för tidspressade barnfamiljer, för äldre som för personer i behov av arbete.

RUT- och ROT-avdragen har öppnat nya marknader och skapat förutsättningar för nya företag och jobb. RUT och ROT är en succé som har skapat omkring 21 000 nya vita heltidsjobb i branscher som tidigare haft stora problem med svartjobb.

Att regeringen nu väljer att nedmontera dessa avdrag är ett slag mot alla dessa människor och mot småföretag som vågat ta steget att starta ett företag inom den hushållsnära tjänstesektorn. Taket för RUT-avdraget kommer med regeringens förslag att halveras för personer under 65 år. Regeringen påstår att avdraget ”riktas mer till vanliga familjers behov av hushållsarbete”. Regeringen föreslår också att matlagning inte längre ska ge något avdrag samtidigt som städning och rengöring begränsas till enklare åtgärder. Flyttstädning ska dock fortfarande ge avdrag.

Regeringen har helt missat det faktum att det finns både enskilda och familjer med barn eller föräldrar med funktionsnedsättningar, där RUT-avdraget kunnat nyttjas som en avlastning under rimlig kostnad. När man dessutom säger att ”regeringen kommer att

undersöka om det finns anledning att begränsa antalet RUT-tjänster ytterligare” skapar det en stor oro inom denna annars växande bransch. Risken är stor att många småföretag kommer att få lägga ned så småningom. De negativa effekterna för såväl enskilda som samhällsekonomin i stort riskerar att bli mycket negativa.

Antalet kunder som köper städning i hem och andra RUT-tjänster har på åtta år ökat från cirka 50 000 till 600 000. Skatteverket har uppskattat att den svarta marknaden har minskat från cirka 150 000 hushåll till mindre än hälften.

Kristdemokraterna har länge förespråkat det som i dag är RUT-avdrag och som av många används för att göra livet lite lättare att leva. Vi motsätter oss därmed regeringens halvering av RUT-avdraget för dem som inte fyllt 65 år och vill behålla avdraget på nuvarande nivå. Vi vill även att RUT-avdraget även i fortsättningen ska omfatta matlagning i hemmet. Vår väg är istället att utöka avdraget till att gälla även andra tjänster.

Ett exempel på en tjänst som skulle kunna vara föremål för en utvidgning av RUT-avdraget är tvätteri-tjänster även utanför hemmet. Om ett tvätteriföretag fick erbjuda RUT-tjänster för att plocka upp tvätten vid dörren, ta den till ett tvätteri och lämna tillbaka den tvättad, struken och vikt skulle den tjänsten bli möjlig för många fler än i dag. Detta skulle skapa många arbetstillfällen och samtidigt ge en välkommen avlastning till stressade familjer som får mer tid över att spendera med sina barn och unga. Man kan också tänka sig att tjänsten kan köpas till åldrade föräldrar som behöver denna hjälp med att tvätta. Kristdemokraterna avsätter 150 miljoner för att utvidga RUT-avdraget.

Vi vill undersöka fler möjligheter att öka RUT-avdraget. En tjänst som skulle kunna bli aktuell är att inkludera flytttjänster. En annan handlar om it-tjänster i hemmet. Undersökningar visar att det finns ett stort intresse hos privatpersoner att betala för hjälp med datorn, internetuppkopplingen eller andra it-tjänster i hemmet. Ett så kallat RIT-avdrag skulle på så sätt kunna bli en insats för ungas företagande, mot ungdomsarbetslöshet och för ökade möjligheter till datoranvändande för personer som i dag är ovana vid den moderna tekniken.

För att ytterligare stärka tjänstesektorn föreslår vi sänkt moms för tjänster som cykelreparationer, skomakeri och skräddarverksamhet. Genom att sänka kostnaderna för dessa tjänster kan branscherna växa och fler kan få arbete. Att fler får möjlighet att reparera sina cyklar, skor eller kläder är också gynnsamt ur ett hållbarhetsperspektiv. Vi lägger 22 miljoner för att sänka momsen på dessa tjänster från 25 till 6 procent.

9.3.6. Trygga och välfungerande socialförsäkringar

För Kristdemokraterna är det viktigt med socialförsäkringssystem som både ger trygghet för den enskilde i samband med exempelvis sjukdom eller arbetslöshet och som är utformade så att de hjälper människor tillbaka till arbete. När det gäller arbetslöshetsförsäkringen tycker vi att alla som arbetar och som uppfyller villkoren för försäkringen bör omfattas av försäkringen.

Under lång tid har taket i a-kassan inte räknats upp, vilket bidragit till att urholka försäkringens betydelse. Samtidigt pekar forskningen återkommande på samband mellan en högre ersättning och lägre sysselsättning. Regeringen föreslår en relativt kraftig höjning av taket i arbetslöshetsförsäkringen. Det är en ökning som tillsammans med regeringens kraftiga skattehöjningar och företagsfientliga politik riskerar att leda till kraftigt ökad arbetslöshet.

Vi förordar därför en nivå för a-kassan där taket sätts till 760 kronor per dag under de 300 första dagarna och därefter 680 kronor per dag. För att stärka arbetslöshetsförsäkringens långsiktiga utveckling och undvika att den urholkas föreslår vi att taket i arbetslöshetsförsäkringen indexeras årligen. På samma premiss som att vi har en allmän och obligatorisk sjukförsäkring bör vi ha en allmän och obligatorisk a-kassa.

Vårt mål med sjukförsäkringen är att den ska vara trygg för den som saknar arbetsförmåga på grund av sjukdom. Den som har eller kan återfå en arbetsförmåga ska få hjälp och gott stöd för att komma åter i arbete. Något annat vore ett slöseri på mänskliga och samhälleliga resurser.

Därför är det oroväckande att regeringen föreslår att den bortre tidsgränsen och arbetslivsinriktade introduktionen (ALI) ska slopas. Dessa reformer har gett människor en ny möjlighet efter en lång tids sjukskrivning. Slopandet av den bortre tidsgränsen kommer enligt flera remissinstanser, bland annat Försäkringskassan, att leda till att de långa sjukfallen ökar ytterligare. Ju längre sjukskrivningen pågår desto sämre chans att komma tillbaka. Dessutom riskerar förslaget att minska de drivkrafter som i dag finns för såväl myndigheter som den enskilde att sätta in kraftfulla resurser för att möjliggöra återgång till arbete. Vi är oroad över att regeringen nu ger sig in på en väg där människor återigen riskerar att lämnas utan insatser i långa passiva sjukskrivningar, vilket innebär ett stort slöseri med mänskliga resurser och ett stort lidande för den enskilde.

9.3.7. Lönestöd

Cirka 85 000 personer är idag anställda med lönestöd eller har en trygghetsanställning. Uppföljningar av lönestöd visar att många personer har en anställning med detta lönestöd under lång tid trots att tanken är att bidraget ska löpa i endast fyra år. Taket för

denna ersättning är för närvarande 16 700 kronor per månad. Beloppet har inte räknats upp på många år. Avsikten med en lönestödsanställning är inte att ersättningsbeloppet ska utgöra taket för personens löneutveckling. Så har det dock i praktiken blivit.

I den så kallade FunkA-utredningen (SOU 2012:31) presenterades ett förslag om att höja den lönestödsgrundande lönekostnaden. När FunkA-utredningen genomförde en undersökning och tillfrågade företagare vilket det viktigaste hindret för att anställa någon med ett funktionshinder, framträdde taket för den bidragsgrundande lönekostnaden. Ett högre ekonomiskt stöd skulle sannolikt ge fler möjlighet till anställning. Det skulle också öka legitimiteten för de särskilda lönestöden och stärka sambandet mellan individens arbetsförmåga och lönesubventionens storlek.

Regeringen har aviserat öknings av lönestödet, vilket inkluderar lönebidrag såväl som trygghetsanställning, utvecklingsanställning och offentligt skyddat arbete.

Ökningarna är dock otillräckliga för att gå utredningens krav till mötes.

Kristdemokraterna vill i högre grad gå utredningen till mötes och föreslår därför en ökning av lönestödet med 900 miljoner kronor.

Samhall är en statligt ägd aktör som skapar meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Samhalls förutsättningar att introducera framförallt unga till arbetsmarknaden skulle förbättras om de gavs möjlighet att erbjuda tillfälliga anställningar. Detta givetvis under förutsättning att anställningstryggheten inte försämras för dem som nu är anställda i Samhall.

För att fler ska kunna få jobb inom Samhall AB och för att arbetslösheten i målgruppen ska minska, satsar Kristdemokraterna 200 miljoner kronor per år under perioden 2017–2019.

9.3.8. Folkhögskolors och yrkeshögskolans betydelse för fler jobb

Folkhögskolornas unika roll ligger framförallt i dess pedagogik, dess demokratiska roll och dess kunskapssyn. Kristdemokraterna anser att folkbildningen fyller en mycket viktig funktion i samhället. Folkhögskolorna ska ha stort självbestämmande över sin verksamhet och det ska finnas stort utrymme att anpassa studierna efter olika målgrupper. Därför fortsätter vi att värna folkhögskolornas intressen och verkar för att de ekonomiska förutsättningarna för folkhögskolornas verksamhet ska vara goda.

Folkhögskolorna bedriver idag en bred verksamhet där eleverna kan läsa allt från estetiska kurser till kurser inom både språk och kommunikation. Att kunna mötas inom ramen för folkhögskolan där det erbjuds en mycket stor bredd av kurser på ett antal olika nivåer fyller en mycket viktig funktion i dagens samhälle. Möjligheten för respektive folkhögskola att erbjuda en flora av kurser är större än inom gymnasiet och

högskola och universitet eftersom det inte finns en centralt fastställd kursplan. Detta medför att folkhögskolorna är mer fria i sitt val av kursupplägg och innehåll.

De studiemotiverande kurserna i folkhögskolans regi är mycket framgångsrika och innebär en ny chans för elever som tidigare misslyckats med sina studier i det ordinarie utbildningssystemet. Kristdemokraterna arbetar för att satsningen på fler folkhögskoleplatser ska få fortsätta. Folkhögskolorna har med sin stora frihet en unik möjlighet och förmåga att möta elevernas behov. Detta blir allt mer viktigt i en tid då studieresultaten sjunker och elever måste få en andra chans att tillgodogöra sig kunskaper. Därför anslår Kristdemokraterna medel för 1 500 folkhögskoleplatser utöver de ordinarie platserna. Detta möjliggör för folkhögskolorna att i större utsträckning fortsätta bedriva dagens högkvalitativa verksamhet.

Även yrkeshögskolan har en viktig roll för att möta behovet av yrkes- och vidareutbildning hos enskilda. Fler personer kommer i arbete med rätt kompetens. Det kan handla om en yrkesutbildning efter gymnasienivån eller att bygga på en tidigare yrkeskunskap. Målet är att det ska finnas yrkesutbildade personer som svarar mot efterfrågan på arbetsmarknaden och yrkeshögskolans utbildningar har visat sig vara mycket framgångsrika i detta avseende – en stor andel elever får snabbt jobb efter avslutad utbildning. För att stärka tillgången på kvalificerad arbetskraft inom områden där det bedöms behövas ökar Kristdemokraterna anslagen med 224 miljoner kronor 2016, vilket motsvarar 2 500 nya utbildningsplatser. Året därpå anslås medel för motsvarande 5 000 platser och därefter för motsvarande 6 000.

9.4. Fler växande företag

Sverige behöver ett företagsklimat som lägger grunden för fler jobb. Nya jobb kan inte kommenderas fram av politiker i riksdag eller regering. De skapas främst när människor finner det mödan värt att starta och utveckla ett företag, förverkliga en idé och riskera sitt sparkapital. Kristdemokraterna slår vakt om ett livskraftigt näringsliv som kan skapa fler arbetstillfällen och ökad tillväxt. Därför lägger vi en rad förslag om enklare regler, ökad tillgång på riskkapital och konkurrenskraftiga skatter. Med regeringens skattehöjarpolitik riskerar dock människors företagsambitioner att gå om intet. Istället för att lägga grunden till fler jobb, nedmonterar regeringen viktiga reformer för jobb och företagande som alliansregeringen påbörjat.

En grundförutsättning för ett gott företagsklimat är att företag har råd och möjlighet att anställa. Tillsammans med övriga allianspartier föreslår vi därför fyra åtgärder för att stärka framväxten av nya jobb i en ny generation företag. Vi vet att en majoritet av de nya jobben växer fram i små och växande företag. Dessa små och växande företag utgör en jobbmotor som riskerar att gå sönder till följd av regeringens politik med höjda

skatter på jobb och företagande samt nya regleringar som hotar hela branscher. Vi väljer en annan väg och föreslår istället ett antal förenklingar och kostnadsminskningar för företag.

Vi föreslår mer konkurrenskraftiga skatter på delägarskap för nyckelpersoner i växande företag. Många småföretagare jobbar långa timmar med låg lön i början. Därför har de sällan möjlighet att erbjuda marknadsmässiga löner till nyckelpersoner. För att underlätta för små företags rekrytering av kompetent arbetskraft vill vi göra det enklare och mer konkurrenskraftigt att erbjuda anställda incitamentsprogram och delägarskap. Alliansen tillsatte en utredning om detta som ska lämna sitt betänkande i mars 2016. Vår ingång är att regelverket bör förenklas och göras mer konkurrenskraftigt, samtidigt som grundläggande skatterättsliga principer beaktas, så att det blir lättare för växande företag att attrahera och behålla centrala medarbetare. Det handlar både om företagens kostnader för incitamentsprogrammen och reglerna för individen, till exempel i vilken utsträckning incitamentsprogrammen ska beskattas som inkomst av tjänst samt beskattningstillfället.

Vi vill också införa en garanti för företagen att de bara ska behöva lämna en uppgift en gång till myndigheterna. Det innebär att en företagare bara lämnar in uppgifter en gång på en plats och att dessa uppgifter därefter slussas vidare till aktuell myndighet. Det skulle påtagligt minska tiden som företag idag behöver lägga på administration och öka tiden de kan lägga på sin kärnverksamhet, nämligen att skapa värde och jobb.

Ett annat viktigt område är att sänka trösklarna till företagande så att fler ges möjlighet att förverkliga sina idéer och skapa arbete åt sig själv och andra. Ett sätt att göra det är att sänka kravet på aktiekapital från 50 000 till 25 000 kronor. Dagens regelverk stänger ute för många potentiella företagare och bör anpassas till nya företags verkliga behov av eget kapital.

Det statliga riskkapitalet måste reformeras och effektiviseras så att det i högre grad kompletterar privat riskkapital. Detta vill vi göra genom så kallade fond-i-fond-lösningar, där statligt riskkapital från början samverkar med privata fonder för att nå mindre och växande företag. Särskilt viktigt är det att stötta företag med stor tillväxtpotential i ett tidigt skede. Vi ser positivt på principerna i den utredning som presenterades i våras med ett förslag om hur investeringar i företag i tidiga utvecklingsfaser skulle kunna underlättas. Samtidigt är det viktigt att effekterna på redan existerande fonder måste analyseras noggrant för att fortsatt garantera att det statliga riskkapitalet är tillgängligt i hela landet.

Förra året jobbade över 68 000 företag med ROT-arbeten och över 1,1 miljoner personer köpte ROT-tjänster. I en undersökning som Sifo gjorde på uppdrag av organisationen Företagarna förra året sade 49 procent av företagarna att en minskning

av ROT skulle leda till att de skulle behöva säga upp personal. Hela 18 procent sade att de skulle få lägga ner verksamheten. Det får allvarliga konsekvenser för människor i hela landet, när de riskerar att bli utan jobb och inkomster. Kristdemokraterna anser att ROT-avdraget på halva arbetskostnaden har varit en bra åtgärd för att stimulera bygg- och hantverkssektorn och ser idag inget behov av att förändra avdragets belopp.

Vi ska göra det lättare att anställa och driva företag – inte svårare. Tyvärr tycks inte den nuvarande regeringen ha samma inställning.

Ett konkurrenskraftigt näringsliv och en stark basindustri förutsätter en trygg och säker elförsörjning. Dock ser vi att rådande marknadsförutsättningar med låga elpriser och ökade produktionskostnader skapar stor osäkerhet på elmarknaden. Utvecklingen i elkrävande industri försvåras ytterligare genom höjda punktskatter. Det är därför mycket oroväckande att regeringen höjer skatten på termisk effekt i kärnkraftsreaktorerna, något vi redan kunnat se orsakat negativa konsekvenser i form av aviserade nedläggningar av reaktorer i förtid. Förlusten av elproduktion i dessa reaktorer skapar osäkerhet gällande Sveriges framtida energiförsörjning, liksom det faktum att de svenska konkurrensförhållandena på energiområdet inte är färdigutredda av EU. Kristdemokraterna anser därför att skatten på termisk effekt bör sänkas till tidigare nivå och avsätter 250 miljoner kronor till detta.

10. Fler bostäder

Det byggs för lite i Sverige, just nu och under en lång period bakåt har Sveriges bostadsinvesteringar befunnit sig långt under EU-genomsnittet. Under hela tidsperioden 1995–2014 har Sverige i jämförelse med våra nordiska grannar haft lägst bostadsinvesteringar i förhållande till BNP. Kristdemokraterna har under snart två mandatperioder i regeringsställning aktivt kunnat påverka bostadspolitikens utformning. Genom ett flertal åtgärder har vi tagit steg mot en fungerande bostadsmarknad där långsiktiga spelregler är ledstjärna. Befolkningstillväxten gör dock kravet på en ännu högre nybyggnadstakt akut. Nuvarande regering har på flera sätt stannat av reformtakten samtidigt som de lägger stora belopp på kontraproduktiva subventioner.

I år uppger 63 procent av landets kommuner att de har ett underskott på bostäder. Så gott som alla kommuner vilka uppger att de har balans på bostadsmarknaden har färre än 75 000 invånare och saknar högskola. De kommuner som inte anser sig behöva nya bostäder har oftast negativ befolkningsutveckling (SCB).

Sverige behöver höja sin bostadsproduktion, av såväl hyresrätter, bostadsrätter, ägarlägenheter som villor. Grundläggande strukturproblem på den svenska bostadsmarknaden gör att byggandet släpar efter efterfrågan. Den mest framträdande åtgärden består i att målmedvetet angripa hindren för bostadsbyggande hinderbana i

form av krångliga och tidskrävande planprocesser, svårtydbara bullerregler, byggregler med mera. Tiden från idé till att en nyckel sätts i en ny dörr måste göras kortare, mindre kostsam och lättare än vad den är nu.

10.1. Flyttskatter

Den bristande rörligheten på bostadsmarknaden förvärrar också underskottet på bostäder. En av orsakerna till den bristande rörligheten på bostadsmarknaden är skatternas utformning. De så kallade flyttskatterna gör att många drar sig för att byta bostad, vilket leder till sämre rörlighet på bostadsmarknaden.

Taket för uppskov gällande reavinstskatten bör därför tas bort om man köper ny bostad. Även betalningen av räntan på uppskovet ska kunna skjutas på framtiden vid köp av ny bostad. På så sätt tvingas inte vinsten vid försäljningen fram till beskattning, vilket innebär att en stor del av den bristande rörligheten som orsakas av skatter vid flytt kan elimineras. I stället betalas såväl reavinstskatt som uppskovsränta när personen inte längre gör något uppskov. Det sker exempelvis när personen flyttar till hyresrätt, till särskilt boende eller om personen avlider.

För att finansiera den fördyring som det innebär för staten att få in uppskovsränta och större del av reavinstskatten senare än med dagens regelverk, kan räntan för uppskovet höjas något, motsvarande statens kreditkostnad. Den närmare utformningen av detta förslag behöver utredas, men det är vår övertygelse att en sådan reform har potential att kraftigt öka rörligheten på bostadsmarknaden på ett sätt som är statsfinansiellt ansvarsfullt, samtidigt som tryggheten för boende kan bevaras.

10.2. Sanering av mark

Alliansen slog fast redan i det valmanifest vi gick till val på 2014 att bostadsbyggande, vid sidan av miljönytta, ska vara styrande vid prioritering av områden för sanering av mark. I synnerhet för förtätning i tätortsnära områden är det angeläget att frigöra mark som hittills inte kunna användas på grund av dess historia då marken kanske var platsen för en bensinmack eller någon form av industriverksamhet. Genom att sanera marken frigörs attraktiv tätortsnära mark för bebyggelse samtidigt som utanförliggande områden som ekologiskt värdefull åkermark kan sparas. Regeringen har också inspirerats att avsätta medel för sanering av mark. Om regeringens intention främst syftar till deras ambition att lägga ner Bromma flygplats är dock inte klargjort. Kristdemokraternas anslagshöjning med 100 miljoner per år för sanering av mark syftar till att frigöra mark för bebyggelse samtidigt som gamla miljöskulder åtgärdas.

11. Viktiga infrastruktursatsningar för hela Sverige

Bra kommunikationer är en förutsättning för att vårt avlånga land ska ha en tillväxt som utvecklar välbefindandet och sysselsättningen. Samtidigt som det i vår tid ställs ökade krav på rörlighet mellan stad och landsbygd är effektiva kommunikationer och transporter även viktiga för att företag ska kunna etablera sig på mindre orter runtom i landet. Infrastrukturinvesteringar är avgörande för Sveriges framtida utveckling, inte minst för att underlätta för människors vardag men också för att minska arbetslösheten och möjliggöra en rörligare arbetsmarknad.

Järnvägen behöver underhållas, moderniseras och byggas ut för att matcha dagens trafik. Nuvarande järnväg byggdes för en trafik som var mindre, lättare och långsammare men under de senaste 20 åren har trafik på järnvägen ökat avsevärt. Detta är så klart mycket positivt då järnvägstransporter är betydligt mindre skadliga för miljön. Men det har också lett till att vi i dag står med ett överbelastat järnvägssystem som allt för ofta drabbas av stopp och förseningar, något som har en påverkan på både människors och företags vardag.

Järnvägen är ett klimateffektivt transportslag som behöver utvecklas mot större kapacitet och driftsäkerhet. Men det finns ingen quickfix när det gäller den svenska järnvägen. Kristdemokraterna och allianspartierna har satsat stora resurser på att underhålla nuvarande järnvägsnät men vi vill binda ihop Sverige på ett bättre sätt än i dag. Detta är viktigt för möjligheten till arbetspendling, att förkorta restiderna, att främja en miljö- och klimatomfattig hållbar utveckling samt förbättra godstransporterna.

Kristdemokraterna verkar för att en större andel av person- och godstransporter ska gå på järnväg. Det är viktigt för att minska vår klimatbelastning och uppnå målet om en fossiloberoende fordonsflotta 2030 och ett klimatneutralt Sverige 2050. Med ett mer tillförlitligt järnvägssystem ökar järnvägens attraktivitet som transportslag.

För att den svenska järnvägens robusthet ska öka krävs ökade investeringar för både drift- och underhåll av järnvägen samt nyinvesteringar. Under våren 2014 fastställdes den nationella transportplanen för 2014–2025 med en historisk satsning på infrastrukturen för att säkra arbetspendlingen och företagens behov av fungerande godsstråk. Totalt satsas 522 miljarder, vilket är en ökning med 20 procent från föregående planperiod, varav 86 miljarder kronor till drift och underhåll av järnvägen.

Med de utmaningar som järnvägen nu står inför är Kristdemokraternas uppfattning att vi i första hand måste vårda den anläggning vi har och att Trafikverket ges de ekonomiska resurser som krävs för att arbeta med förebyggande underhåll. Vi föreslår därför ytterligare resurser om 1,24 miljarder kronor årligen mellan 2016 och 2019 till

drift och underhåll av järnvägen. Detta kommer att öka järnvägssystemets tillförlitlighet och underlätta människors vardag.

Kristdemokraterna vill också särskilt öka investeringarna till väg- och järnvägsunderhållet på landsbygden. Detta är en viktig åtgärd för att främja den regionala tillväxten och människors möjligheter att bo och leva i hela landet. Vi föreslår därför att resurserna till väg- och järnvägsunderhållet på landsbygden ökar med totalt 200 miljoner kronor per år under perioden 2016–2019.

För en stark regional tillväxt och goda levnadsvillkor på landsbygden är satsningar på kollektivtrafiken av stor vikt. Vi ser också i dag ett stort antal människor som söker asyl i Sverige, en del kommer att bosätta sig i storstäderna medan andra kommer att bo runtom i landet. En bättre trafikplanering möjliggör för nyanlända att etablera sig i hela landet. Det innebär att de kommuner med god arbetsmarknad som i dag har ett mycket högt mottagande kan avlastas genom att fler asylsökande och nyanlända kan bo i kringliggande kommuner. Kristdemokraterna anser att det är viktigt för såväl den regionala tillväxten som för integrationen och arbetslösheten med satsningar på kollektivtrafiken. Vi satsar därför 50 miljoner kronor per år under 2016–2019 på kollektivtrafik i landsbygden.

Ungefär en tredjedel av Sveriges totala koldioxidutsläpp orsakas av vägtrafiken. För att nå målet om en fossiloberoende fordonsflotta 2030 och ett klimatneutralt Sverige 2050 intensifierar vi klimatarbetet och ökar förutsättningarna för mer klimatsmarta alternativ. Därför investerar vi 125 miljoner kronor per år 2016–2019 på laddinfrastruktur runtom i landet för att främja användningen av elbilar.

Cykeln fyller en viktig samhällsfunktion. Det är positivt att cykeln som transportmedel ökar eftersom att det medför goda effekter för såväl folkhälsan, miljön och trängseln i städerna. Men det är också uppenbart att trafikmiljön inte i tillräckligt hög grad är anpassad för cykling. Kristdemokraterna vill fortsätta arbeta för att öka säkerheten för cyklister i trafiken, det behövs mer av strategiskt och förebyggande arbetet för att minska antalet cykelolyckor. Målet med allt trafiksäkerhetsarbete är att ingen ska dödas eller skadas allvarligt i trafiken. Det är därför positivt att regeringen nu föreslår en satsning på cykelfrämjande åtgärder och ett framtagande av en nationell cykelstrategi. Kristdemokraterna satsar därför 25 miljoner kronor per år 2016–2019 för en ökad och säker cykling.

12. Bättre integration

Sverige tar emot många flyktingar och deras anhöriga. Det är vår moraliska skyldighet att göra det för människor som tvingats lämna sitt hemland och är i behov av skydd. Vår

kristna människosyn och värdegrund vägleder oss i synen på en human flyktingpolitik. Kristdemokraterna värnar en migrationspolitik som bygger på öppenhet, respekterar asylrätten och värnar de värden och principer som skyddsgrunderna bygger på. Det är viktigt att Sverige, idag och i framtiden, ger skydd till dem som flyr undan förföljelse, krig och förtryck.

En generös migrationspolitik måste sedan kombineras med en effektiv och välfungerande integrationspolitik. Flyktingar som kommer till oss möts tyvärr av bostadsbrist och trångboddhet där jobben finns. Och omvänt där bostäderna finns är jobben få. Arbetssökande matchas sällan med jobben utan såväl företag som arbetssökande blir lottlösa. Utanförskap och utsatthet blir en alltför vanlig situation för människor som flytt sitt hemland och söker skydd i Sverige. Detta är inte acceptabelt. En human flyktingpolitik måste följas av att människor ges förutsättningar för eget jobb och försörjning. Då finns också förutsättningar för integration.

Sverige har under en längre tid tagit ett stort ansvar för flyktingar jämfört med merparten andra länder inom EU. Det är inte rimligt att den utvecklingen fortsätter. Fler länder måste medverka i mottagandet och bereda plats för människor på flykt. Genom att fler länder medverkar i flyktingmottagandet blir också mottagandet bättre för den asylsökande. Genom att fler länder tar större ansvar kan Europa ge fler människor skydd, och därtill skapar ett jämnare mottagande bättre förutsättningar för ett bra mottagande i varje land.

Sedan en tid tillbaka flyr alltför många människor från det sönderbombade Syrien liksom till följd av IS fruktansvärda framfart i Mellanöstern. Eftersom det saknas lagliga vägar in i EU blir flyktvägen lång, osäker och oftast väldigt farlig. Vi behöver lagliga vägar in i EU för att minska de risker som enskilda utsätts för under flykten och samtidigt skapa mer ordning i mottagandet. Vi förordar ett system med så kallade humanitära visum som hanteras med hjälp av exempelvis UNHCR, vilket skapar legitimitet och möjliggör samordning av mottagandet inom EU.

Trots de stora utmaningar vi nu ser, levererar regeringen få svar. Regeringen måste med kraft agera inom EU och FN så att orsaken till flyktingströmmen stoppas, det vill säga Asads krig mot den egna befolkningen i Syrien och IS måste stoppas. Regeringen måste också med kraft verka för att fler länder inom EU tar ansvar och medverkar i ett humant flyktingmottagande. Stängda gränser är inte lösningen utan i stället ordning och reda genom lagliga vägar in i EU som möjliggör samordning. Regeringen måste slutligen genomföra reformer på hemmaplan som möjliggör integration.

Sverige behöver en politik för fler jobb, fler bostäder och bättre skola. Regeringens politik riskerar att få motsatt effekt. De som drabbas hårdast är de nyanlända som riskerar att fastna i ett långvarigt socialt och ekonomiskt utanförskap. En

integrationspolitik som inte fungerar kan också över tid undergräva migrationspolitikens legitimitet. När politiken tappar legitimitet riskerar kraven på åtstramningar att förverkligas. En sådan utveckling måste alla som vill värna ett generöst mottagande motverka.

Av dessa skäl krävs nu politisk handling som gör det möjligt för fler nyanlända att få arbete, som förbättrar situationen på bostadsmarknaden, som gör mottagandet bättre och som långsiktigt gör integrationspolitiken effektivare.

Tabell 6. Kristdemokraternas förslag för bättre integration

Reformer, mkr	2016	2017	2018	2019
Etableringsavdrag	300	300	300	300
Förbättrad sfi & SFX	318	294	284	284
Höjd schablonersättning till kommunerna	218	1 360	1 998	1 472
Flyktingguider och familjekontakter	30	40	40	40
Validering	141	75	69	69
Totalt	1 007	2 069	2 691	2 165
Besparingar, mkr				
Ny placeringsform för ensamkommande	400	1 300	2 400	3 100
Säkra länder	9	275	305	305
Sänkt etableringsersättning	480	610	580	440
Totalt	889	2 185	3 285	3 845

12.1. Ett nytt etableringsavdrag för att lättare komma i arbete

De som värnar nyanländas möjlighet till snabb etablering behöver även värna jobb som kräver lägre kvalifikationer. Både RUT- och ROT-avdragen är viktiga, liksom den sänkta restaurangmomsen och yrkesintroduktionsanställningar. Trots dessa reformer och trots nedsatta arbetsgivaravgifter för nyanlända krävs ytterligare reformer för att skapa ökad arbetskraftsefterfrågan och fler vägar in på arbetsmarknaden.

Om skillnaden mellan att ta ett arbete och få en lön är för liten i jämförelse med de bidrag som annars betalas kommer det att vara färre som arbetar. För att öka jobbchanserna och därigenom förbättra integrationen föreslår vi att ett etableringsavdrag införs samtidigt som etableringsersättningen sänks något. I vårt förslag till etableringsavdrag får en nyanländ under sina första fem år möjlighet att tjäna upp till en halv miljon kronor skattefritt. För att finansiera etableringsavdraget och för att stärka drivkrafterna till arbete föreslår vi en sänkning av etableringsersättningen med 35 kronor per dag.

Eftersom möjligheten att ta del av etableringsavdraget upphör efter fem år skapas starka incitament till tidig etablering. Etableringsavdraget gör det mycket lönsamt att ta

även deltid- eller säsongsanställningar. Även jobb till lägsta avtalade lönenivå blir mer lönsamma eftersom den nyanlända kompenseras med lägre skatt.

12.2. Tillfälliga uppehållstillstånd de tre första åren

Den som beviljas asyl i Sverige bör som huvudregel ges ett uppehållstillstånd som gäller i tre år i stället för att, som i dag, få ett permanent uppehållstillstånd. Om skyddsbehovet kvarstår efter tre år permanentas uppehållstillståndet. Den som under de första tre åren har etablerat sig på arbetsmarknaden ges ett permanent uppehållstillstånd även om skyddsbehovet inte skulle kvarstå.

Förslaget stärker incitamenten till etablering eftersom eget arbete säkrar rätten att stanna i Sverige. Förslaget kan också påverka hur många som söker asyl just i vårt land. Att Sverige i dag, till skillnad från andra EU-länder, som huvudregel ger permanenta uppehållstillstånd kan göra att fler söker asyl här i stället för i andra EU-länder. En jämnare fördelning kan minska Sveriges kostnader och underlätta etableringen för dem som kommer hit. Sannolikt kommer förslaget att ha begränsad effekt på antalet asylansökningar, men om det kan bidra till en något jämnare ansvarsfördelning inom EU så är det välkommet.

Eftersom en minskad användning av permanenta uppehållstillstånd skulle försvaga rätten till familjeåterförening bör den som beviljats uppehållstillstånd för tre år ges rätt att återförenas i Sverige med sin make/maka och barn under 18 år.

12.3. Kortare väntetider med så kallade säkra länder

Ett allvarligt hinder för snabb integration är de långa väntetiderna hos Migrationsverket. Varje asylansökan ska granskas individuellt med bevarad rättssäkerhet, men Migrationsverket bör snabbare behandla ansökningarna från länder som kan betecknas som säkra, från vilka nästan alla ansökningar avslås. Förslaget bör leda till färre uppenbart ogrundade ansökningar, kortare köer och sänkta kostnader för mottagandet.

12.4. En höjd schablonersättning som ger mer till dem som tar emot flest

Regeringen föreslår att ersättningen till kommunerna för mottagande av nyanlända höjs. Ersättningen, som är en schablon, ska ersätta för kostnader som uppkommer för mottagande och praktisk hjälp i samband med bosättning, särskilda introduktionsinsatser inom skola, förskola och fritidshem, utbildning i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning för den som har rätt att delta i sådan utbildning enligt skollagen, samhällsorientering, tolkning, och andra insatser för att underlätta etablering i samhället.

Kristdemokraterna välkomnar att ersättningen höjs. Det gör det möjligt för kommunerna att på ett bättre sätt än idag medverka i mottagandet av nyanlända. Vi anser därför att samtliga kommuner ska medverka i mottagandet av nyanlända. Däremot menar vi att regeringen gör ett misstag när ersättningen inte längre föreslås vara kopplad till prestation. De kommuner som tar emot flest nyanlända per capita bör ges en högre ersättning. Därför föreslår vi att schablonersättningen höjs till 115 000 kronor för personer under 65 år. Schablonersättningen för personer som är 65 år eller äldre blir 78 200 kronor per person. De 30 kommuner med högst mottagande per capita ges därutöver en ersättning om 30 000 kronor per mottagen nyanländ.

Därigenom stärks samtliga kommuners möjlighet att ge ett bra mottagande av nyanlända samtidigt som vi säkerställer att de kommuner som har högst mottagande per capita kompenseras på ett särskilt sätt.

12.5. Bekämpa bostadsbristen för asylsökande och nyanlända

När antalet asylsökande och nyanlända ökar kraftigt på kort tid uppstår en akut bostadsbrist. Bostadsbristen drabbar enskilda, både de som väljer eget boende och de som bor i anvisade boenden med låg standard.

För att snabbt minska den akuta trångboddheten och kostnaderna krävs dels att Migrationsverket ges rätt att själva äga boenden för asylsökande och att kommunernas planprocess kring tillfälliga bostäder förenklas. Det finns anledning att införa både en temporär förenklad planprocess för att möta det akuta behovet av tillfälliga bostäder och en långsiktig förenklad planprocess som möjliggör för kommunerna att klara tillfälliga toppar exempelvis när det gäller lokaler för barnomsorg eller bostäder för nyanlända.

Sedan 1994 har asylsökande samma rätt till dagersättning oavsett om de väljer att bo i Migrationsverkets boende eller ordnar eget boende (EBO). Trots namnet har EBO blivit inneboende, inte eget boende. Konsekvensen är trångboddhet, frekventa flyttar och socialt utanförskap. Det finns fall där tio till tolv personer trängs i en tvårumslägenhet. Oseriösa aktörer utnyttjar situationen och handel med adresser förekommer. EBO leder även till att nyanlända koncentreras till vissa områden.

Lokalpolitiker i kommuner som Malmö och Södertälje har därför länge försökt uppmärksamma oss rikspolitiker på de svåra och allvarliga konsekvenser som EBO medför. Vi behöver en jämnare fördelning mellan landets kommuner av såväl nyanlända som asylsökande – både för invandrarnas skull och för att underlätta arbetet med att ta emot och slussa in dem i samhället. För att fler ska välja anläggningsboende, och för att därmed bryta den destruktiva trångboddheten behöver EBO-lagen ses över och ekonomiska styrmedel användas på lämpligt sätt. För närvarande har vi en akut situation i flyktingmottagandet som kräver insatser av mer tillfällig karaktär. Men den långsiktiga

frågan – att bryta den destruktiva trångboddheten – måste återkomma längre fram i syfte att hitta en hållbar boendesituation för asylsökande och nyanlända.

12.6. Stödboende för unga

Kristdemokraterna har länge krävt att kommunernas socialtjänst ska ha ett tydligt ansvar för de ensamkommande barnen redan vid ankomsten och att det bör ges möjlighet till särskild kompetensutveckling för berörd personal. Barnen måste få bästa möjliga omhändertagande i form av boende och särskilt stöd.

Boende i ett HVB-hem är en bra boendeform för vissa barn, men Kristdemokraterna anser att fler ensamkommande barn och ungdomar i första hand ska placeras i familjehem. För de barn som ändå inte kan beredas plats i ett familjehem är det viktigt att kommunen kan erbjuda annat lämpligt boende. Idag saknas dock laglig möjlighet för kommunen att erbjuda något annat boende än familjehem eller HVB-hem, vilket innebär att väldigt många ensamkommande barn placeras i HVB-hem trots att de inte alltid har sådant behov av stöd och vård.

Något som skulle kunna underlätta mottagandet av ensamkommande barn är om det fanns fler alternativ till placering av barnen och ungdomarna. Den statliga utredningen ”Boende utanför det egna hemmet – placeringsformer för barn och unga” har föreslagit en ny boendeform som bland annat skulle kunna passa en del av de ensamkommande barnen. Kristdemokraterna är positiva till huvudinriktningen och föreslår att en sådan ny boendeform införs för att underlätta kommunernas uppdrag samtidigt som barnens behov tillgodoses. Vi välkomnar regeringens förslag om att inrätta stödboende för ensamkommande barn, och anser att denna boendeform på ett par års sikt bör vara mer vanligt förekommande som boende än HVB-hem.

12.7. Sfi med barnomsorg

Föräldrapenningen ska inte vara ett hinder för att delta i sfi och samhällsorientering. Föräldralediga som ingår i målgruppen för samhällsorientering ska kunna delta i sfi och inte behöva avstå på grund av vården av barnet. Vi föreslår därför ett årligt stöd för att möjliggöra olika former av exempelvis språkcaféer där svenskundervisning och barntillsyn samordnas. Det civila samhällets organisationer kan med fördel vara anordnare av en sådan verksamhet. Studieförbunden har redan idag liknande verksamheter som vi vill stödja och utöka.

I Sverige har kraven på språkkunskaper tillsammans med krav på formell utbildning ökat över tid. Nyanlända har det gemensamt att de på längre sikt har en relativt hög risk

att hamna i utanförskap på grund av exempelvis bristande språkkunskaper. Därför är det viktigt att dessa tidigt deltar i såväl språkundervisning som samhällsorientering.

Kristdemokraterna värnar barnens tid med sina föräldrar men föräldrapenningen ska inte vara ett hinder för att delta i sfi och samhällsorientering. Vi vill att föräldralediga som ingår i målgruppen för samhällsorientering ska kunna delta i sfi. Kommunerna ska informera familjen om denna möjlighet. Vi avsätter 58 miljoner för sfi med barnomsorg årligen från och med 2016.

12.8. SFX

SFX är ett sfi med yrkesintroduktion/praktik som idag utgår från ett regionalt samarbete i Stockholms län. En grundtanke kring SFX är att kommunerna samarbetar så att studerande med samma yrkesbakgrund samlas hos en anordnare. Det gör att undervisningsgrupperna blir tillräckligt stora så att verksamheten blir stabil och kan utvecklas. Undervisningsformen har pågått sedan 2001 och syftar till att deltagarna snabbare ska lära sig språket samt få ytterligare kunskap inom yrkesområdet och därmed snabbare kunna arbeta inom sitt yrkesområde. Kursen innebär intensiv svenska med fokus på yrkesspråket, orienteringskurser med nödvändig kunskap för att veta hur respektive yrke fungerar i Sverige och möjlighet att komplettera sin utbildning för svenska förhållanden på högskole- eller gymnasienivå.

Åtta av tio tidigare elever befinner sig i egenförsörjning ett till två år efter avslutat SFX – det visar Kommunförbundet Stockholms läns uppföljning av de elever som påbörjade någon av SFX-kurserna år 2008. Av dem som svarade på enkäten (svarsfrekvens 62 procent) arbetar 48 procent inom sitt yrke, 19 procent inom annat område och 13 procent studerar vidare på högskola eller inom vuxenutbildningen.

Vi vill att SFX ska erbjudas nationellt som en påbyggnad på den kursplan kommunerna är skyldiga att tillhandahålla för sfi. Det skulle innebära cirka 3 000 SFX-platser till en kostnad på 64 miljoner.

12.9. Kompetenssatsning för bättre undervisning i svenska

Kunskapsresultaten för elever som har invandrat till Sverige efter skolstart har sjunkit dramatiskt under senare år. Några av orsakerna till de sjunkande skolresultaten är bland annat att många elever precis har anlänt till Sverige, att fler är äldre när de kommer hit samt att många har bristfällig utbildning bakom sig. Enligt Skolverkets statistik de senaste två åren var det cirka 10 procent av de nyanlända eleverna som inte uppnådde kunskapskraven i något ämne alls när de lämnade årskurs nio. Av nyanlända elever på gymnasienivå är det bara några enstaka procent som klarar sina kurser inom en treårsperiod. Denna utveckling måste vändas.

Nyanlända elever ska ges samma möjligheter att tillgodogöra sig kunskapskraven i skolan som andra elever. Många kommer snabbt in i den svenska skolan, men för en del krävs längre tid för att kunna tillgodogöra sig undervisningen. Att skolan skyndsamt kan göra en bedömning av elevens kunskaper när hon eller han kommer till skolan, och därigenom snabbt kunna placera eleven i rätt undervisningsgrupp är en nyckel till att eleven ska kunna tillgodogöra sig undervisningen. Skolan måste också undvika att eleverna blir kvar i så kallade förberedelseklasser, utan måste kunna stödja språkutvecklingen på annat sätt.

För att stödja språkutvecklingen och möjligheterna att nå kunskapsmålen hos nyanlända och andra elever med svenska som andra språk föreslår Kristdemokraterna en kompetenssatsning för att få fler lärare med kompetens inom svenska som andra språk. Reformen innebär att närmare 3 000 lärare får behörighet som lärare i svenska som andra språk och kostar 200 miljoner kronor årligen 2016–2019.

Skolor med många elever med svenska som andra språk gynnas också av att den utveckling av satsningen på karriärlärartjänster som Kristdemokraterna tillsammans med övriga allianspartier föreslår också riktas mer till utsatta områden. Förstärkningen av reformen i denna del innebär ett tillskott med 26 miljoner kronor 2016 och ökar till över 50 miljoner 2019.

Skolans förutsättningar för att ta emot asylsökande barn behöver också stärkas, inte minst mot bakgrund av att fler asylsökande nu kommer till Sverige. Därför är det viktigt att ersättningen till kommuner som tar emot asylsökande barn ökar.

13. Att åldras i trygghet och värdighet

Att bygga ett samhälle där alla kan åldras i trygghet och värdighet är ett angeläget mål för Kristdemokraterna. Ett välfärdssamhälle kan i hög grad bedömas utifrån kriterier som respekt, tillvaratagande och omsorg om den äldre generationen.

Äldre ska kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag, kunna åldras i trygghet och med bibehållet oberoende, bemötas med respekt och ha tillgång till god vård och omsorg. Var och en ska ses som en person med eget och unikt värde med skilda intressen och bakgrunder.

En sammanhållen politik med inriktning mot de äldre i samhället får inte bara handla om vård och omsorg. Det friska åldrandet, de äldre som en resurs att ta till vara och ett väl fungerande samspel mellan generationerna är viktiga beståndsdelar i det som Kristdemokraterna vill kalla seniorpolitik.

Äldreomsorgen och vården av äldre har länge varit en av Kristdemokraternas prioriterade frågor.

I regeringsställning har Kristdemokraterna medverkat till en rad förbättringar inom äldreomsorgen och vården av äldre. Vi har bland annat infört en nationell värdegrund i socialtjänsten, gett stöd till kommunerna för införande av värdighetsgaranti, infört en parboendegaranti så att par som vill ska kunna fortsätta att bo ihop, infört lagen om valfrihetssystem (LOV), infört en lagstadgad skyldighet för kommunerna att erbjuda anhörigvårdare stöd, satsat cirka 4 miljarder kronor för att förbättra och samordna vården och omsorgen för de mest sjuka äldre, infört ett investeringsstöd för byggande av särskilda boenden och trygghetsboenden.

Mycket har gjorts för att förbättra svensk äldreomsorg och vården av äldre och den anses i dag vara ett föredöme för andra länder. Samtidigt finns det fortfarande brister. Mer behöver göras för att utveckla den gemensamt finansierade äldreomsorgen och vården av äldre.

Kristdemokraterna har också varit drivande för att sänka skatten för pensionärerna. Fem gånger har vi sänkt skatten på pensioner och tre gånger höjt bostadstillägget för pensionärer, vilket innebär att en garantipensionär idag har cirka 1 900 kronor mer i plånboken varje månad jämfört med 2006. Ingen skall på sin ålders höst behöva oroa sig för sin försörjning.

Tabell 7. Kristdemokraternas seniorpolitiska förslag

Reformer, mkr	2016	2017	2018	2019
Förhöjt jobbskatteavdrag för 64-åringar	300	300	300	300
Sänkt pensionärsskatt	1 870	1 870	1 870	1 870
Äldreboendegaranti – investeringsstöd	300	400	500	600
Omvårdnadslyft & ledarskapsutbildning	200	200	200	200
Nationell demensplan	100	100	200	250
Måltidslyft	100	100	100	100
Ökat socialt innehåll	150	150	200	300
Totalt	3 020	3 120	3 370	3 620
Besparingar, mkr				
Nej till riktad personalsatsning	2 000	2 000	2 000	
Totalt	2 000	2 000	2 000	

13.1. Låt fler äldre arbeta

När Alliansen tog över regeringsmakten 2006 var en av våra första skatteförändringar att ta bort den särskilda löneskatten för äldre. Det minskade kostnaden för att anställa personer över 65 år med en åttondel. Samtidigt infördes också ett förhöjt jobbskatteavdrag för personer över 65 år. Tillsammans gjorde förslagen att det både blev billigare att behålla eller nyanställa äldre personer och mer lönsamt för den äldre själv att arbeta något eller några år ytterligare.

Fler som arbetar längre har många positiva effekter. Det gör att ekonomin förbättras, både för den enskilde och för samhället i stort. Pensionerna förstärks också både för den enskilde och för pensionärskollektivet i stort då inbetalningarna till pensionssystemet blir större. Men inte minst lika viktigt är känslan av samhörighet och tillhörighet som ett arbete ger många människor.

Denna politiska inriktning har också gett mycket goda resultat. År 2006 var det 78 000 personer i åldern 65–74 som var sysselsatta, och år 2014 var det hela 177 000 personer. Sysselsättningsgraden ökade från 10 till 15 procent. Sysselsättningsgraden ökade i denna åldersgrupp även under finanskrisen när den minskade i övriga åldersgrupper. Många äldre har också tagit möjligheten att trappa ner och inte jobba heltid ända tills man tar pension på heltid. Över 70 procent av de sysselsatta i åldern 65–74 år arbetar deltid. Möjligheten att kunna trappa ner de sista åren på arbetsmarknaden uppskattas av många.

En invändning mot att uppmuntra fler äldre att stanna kvar i arbetslivet är att de skulle stå i vägen för ungdomar som vill in på arbetsmarknaden. Det finns dock ingenting som tyder på att arbetsmarknaden fungerar så. Olika jämförelser mellan både OECD-länder och amerikanska delstater visar att med en hög sysselsättningsgrad bland äldre följer också en hög sysselsättningsgrad bland yngre. Antalet arbeten är inte fast utan ökar när fler vill arbeta. ”Många äldre i arbetskraften hjälper till att hålla hjulen igång. 67-åringen som fortsätter är 22-åringens bästa vän på arbetsmarknaden” som Gunnar Wetterberg skriver i boken Kurvans kraft.

Nu väljer regeringen att återinföra den särskilda löneskatten för äldre. Detta i en tid då vi behöver fler som arbetar längre, inte färre. Kristdemokraterna och övriga allianspartier föreslår istället att fler äldre ska uppmuntras att fortsätta arbeta lite längre. Detta genom att tidigarelägga det förhöjda jobbskatteavdraget med ett år. Det innebär att man redan som 64-åring får ta del av det, vilket både har en positiv inkomsteffekt och gör att fler får upp ögonen för den möjlighet som faktiskt finns att fortsätta arbeta något efter 65-årsdagen. För denna satsning avsätter vi 300 miljoner per år. Samtidigt avvisar vi regeringens införande av särskild löneskatt för äldre.

13.2. Sänkt skatt för pensionärerna

Kristdemokraterna har varit drivande för att sänka skatten för pensionärerna. Fem gånger har vi sänkt skatten på pensioner och tre gånger höjt bostadstillägget för pensionärer, vilket innebär att en garantipensionär idag har cirka 1 900 kronor mer i plånboken varje månad jämfört med 2006. Skattesänkningar av liknande omfattning har aldrig tidigare skett. Vi anser att skatten på pensioner stegvis och när ekonomin tillåter ska sänkas till samma nivå som skatten på förvärvsinkomster.

Vi ställer oss också bakom den höjning av bostadstillägget för pensionärer som gjordes i samband med vårändringsbudgeten. Samtidigt föreslår dock regeringen att maxtaxan i hemtjänsten ska höjas. Kristdemokraterna anser att det är att slå mot dem som har stora behov men små marginaler. På så sätt ges det med den ena handen och tas med den andra. Denna höjning avvisar vi därför.

13.3. Regeringen tar bort viktiga satsningar

Regeringen har ivrigt upprepat att en ”miljardsatsning” görs på äldreomsorgen till mer personal. Men reformen kommer att finansieras genom att ta bort andra viktiga kvalitetsinsatser inom äldreomsorgen såsom måltidslyftet för äldre och vården för demenssjuka. Kvar summerade den så kallade miljardsatsningen till 60 miljoner under 2015. Inte för något år tillförs äldreomsorgen någon miljard utan ju längre tiden går finansieras allt mer genom andra neddragningar på äldreomsorgen, som att äldreboendegarantin inte kommer att införas. Att det finns tillräckligt med personal inom äldreomsorgen är viktigt, men det är inte det enda som avgör hur väl äldreomsorgen fungerar för den äldre. Många viktiga kvalitetsinsatser inom äldreomsorgen uteblir nu.

13.4. Satsa på personalens kompetens

Kristdemokraterna vill förlänga omvårdnadslyftet för att fortsätta stärka både den grundläggande och den specialiserade kompetensen bland personal inom äldreomsorgen. Genom Omvårdnadslyftet ges äldreomsorgens medarbetare möjlighet att vidareutbilda sig och skaffa specialistutbildning. Samma möjligheter behöver ges till andra personalkategorier som har med äldre personers vård och omsorg att göra. Ett gott ledarskap är viktigt för att öka motivationen och locka fler till äldreomsorgen. Vi vill därför satsa på ledarskapsutbildningen för äldreomsorgens chefer.

Vi satsar totalt 200 miljoner kronor för vardera åren 2016–2019 på Omvårdnadslyftet och ledarskapsutbildningar, istället för regeringens kompetenssatsning som bara är en engångssatsning.

13.5. Äldreboendegaranti

Det finns ingen åldersgräns som upphäver rätten att bestämma över sin vardag. Vi vill öka äldres självbestämmande genom att öppna för kommunerna att kunna erbjuda äldre plats i särskilt boende om de själva så önskar utan att det görs en biståndsbedömning. Alla kommuner ska också vara skyldiga att erbjuda plats i ett trygghetsboende – en äldreboendegaranti – för dem som är över 85 år och har beviljats hemtjänst. Detta är en

mycket viktigare satsning än regeringens förslag om avgiftsfri öppenvård för dem som är över 85 år både ur fördelningspolitiskt perspektiv och även för att ett tryggt boende är oerhört viktigt särskilt för äldre.

Det är bra att regeringen delar Kristdemokraternas uppfattning att ett investeringsstöd behövs för att öka tillgången till äldrebostäder. Investeringsstödet är också en förutsättning för att få äldreboendegarantin på plats. Därför förlänger vi satsningen på investeringsstödet. Kristdemokraterna avsätter 300 miljoner kronor för en äldreboendegaranti i budgeten.

13.6. Nationellt måltidslyft

Äldres mat och måltider bör ges ökat fokus eftersom mat, livskvalitet och välbefinnande hänger ihop. Idag får omkring 60 000 äldre personer mat levererad hem. Vi vill utöka valfriheten inom äldreomsorgen till att omfatta hemsänd mat. Vi vill även se bättre möjligheter till hemlagad mat, både i särskilt boende och när man bor kvar hemma med hemtjänst. Därför vill vi genomföra ett nationellt måltidslyft som riktar sig till äldreomsorgen. Satsningen möjliggör för kommuner och fristående aktörer som driver äldreomsorg att söka stimulansbidrag för att utveckla och förbättra kvaliteten på måltiderna och för ökad delaktighet. Vi avsätter 100 miljoner kronor för ett nationellt måltidslyft inom äldreomsorgen.

13.7. Nationell demensplan

Kristdemokraterna anser att vården och omsorgen av demenssjuka är en ödesfråga. Antalet demenssjuka kommer att fortsätta att öka under de närmaste åren. De människor som drabbats av demenssjukdom är särskilt utsatta. En välfungerande demensvård är därför en av grundförutsättningarna för en fungerande äldreomsorg. Medarbetarna i vård och omsorg måste ges både tid och resurser och specifik kunskap om demenssjukdomar för att de ska kunna skapa en så bra demensvård som möjligt.

Vi vill ta fram en nationell demensplan i syfte att främja ökade kunskaper om demenssjukdomar och spridningen av kunskaperna. Den ska dessutom bidra till en effektivare användning av befintliga resurser till exempel genom forskningssamarbeten, framtagande och spridning av bättre verktyg för arbetet vid exempelvis utredning och diagnostik, i vård och omsorg eller för stöd till anhöriga. Vi avsätter 100 miljoner kronor för detta ändamål.

13.8. Stärk det sociala innehållet i äldreomsorgen

Äldreomsorgen håller en hög kvalitet. Samtidigt upplever många äldre en brist på meningsfullhet, livet tappar sin mening och livsglädjen försvinner. Äldreboendets utformning eller personalbemanningen i sig är inte tillräckligt för att säkra

välbefinnande. Det krävs mer för att vi ska känna hopp och livsglädje. Ett sätt att stärka äldres välbefinnande är att förbättra det sociala innehållet i äldreomsorgen.

Det finns ingen entydig beskrivning av begreppet socialt innehåll. I en rapport som Famna skrev 2012² framkommer följande som exempel på socialt innehåll: att få känna sig behövd, värdigt liv efter personens önskemål, dialog med anhöriga, delaktighet i vardagen och omvärlden, guldkant, meningsfullhet, vänligt bemötande och samvaro.

För att stärka det sociala innehållet i äldreomsorgen avsätter vi 150 miljoner kronor 2016. Resurserna ska användas för att ta fram program i varje kommun som på ett strukturerat sätt visar hur ett bättre socialt innehåll i äldreomsorgen ska genomföras. Samverkan med det civila samhället uppmuntras. Varje kommun erhåller 500 000 kronor årligen 2016 och 2017 samt 5 miljoner årligen till SKL för stöd och samordning. För åren därefter ökar beloppen, vilket gör att de 2019 är det dubbla. Ersättningen ges lika oavsett kommunens storlek.

14. En sjukvård i världsklass

Kristdemokraternas hälso- och sjukvårdspolitik utgår från att varje människa är unik och att alla personer har samma absoluta och okränkbara värde. Den solidariskt finansierade hälso- och sjukvården är en viktig del av välfärdens kärna och den person som har störst behov ska ges företräde i vården. Hälso- och sjukvården ska kännetecknas av värdighet, kvalitet, tillgänglighet och jämlikhet. De grupper som har svårt att göra sina röster hörda eller utnyttja sina rättigheter ska garanteras särskilt stöd. Vården och omsorgen ska ha en helhetssyn på människan som tar hänsyn till kroppsliga, själsliga, sociala och andliga behov.

Vi har i regeringsställning prioriterat insatser för de mest utsatta patienterna med stora satsningar på psykiatri, cancervården och vården av kroniskt sjuka. Genom vårdgarantin och kömiljarden har vi bidragit till kortare vårdköer. Sedan 2006 har tillgången till vård förbättrats. Vi har sett en kraftig ökning av antalet vårdcentraler och generösare öppettider. Kvaliteten i sjukvården har också stärkts över tid och patienterna uppger att de är mer nöjda med vården. Alliansregeringen satsade mer resurser än vad som någonsin tidigare satsats på vården. Det finns fler aktiva läkare och sjuksköterskor än någonsin, och Sverige utbildar dessutom fler än någonsin tidigare. Vi har satsat dubbelt så mycket på tandvården jämfört med 2006. Antalet apotek har ökat med 40 procent och öppettiderna har blivit bättre. Vi har tagit viktiga steg mot en bättre, mer tillgänglig och jämlik vård. Sverige är idag ett av världens bästa länder på sjukvård.

² Socialt innehåll i äldreomsorgen, Famna 2012.

Men vi är långtifrån nöjda med detta. Framtidens sjukvård står inför stora utmaningar, vården är inte jämlik och det finns fortsatta brister med överbeläggningar, brister i patientsäkerhet och vårdköer.

14.1. Ökad valfrihet och makt till den enskilde

Lagstiftning om det fria vårdvalet i primärvården infördes 2010. Reformen innebär valfrihet för patienten samtidigt som offentliga monopol avskaffas till förmån för en mångfald av vårdgivare – allt inom den solidariska finansieringens ram. Att låta privata entreprenörer, idéburna organisationer och personalkooperativ verka inom sjukvården på samma villkor som offentliga utförare är en viktig del av valfrihetsreformerna. På så sätt får patienterna en verklig valfrihet och samtidigt vitaliseras vården.

När människor har flera goda utförare att välja bland ökar också kvaliteten i vården och omsorgen. När medborgare jämför, diskuterar och sätter sig in i olika utförares inriktningar och erbjudanden skapas ett engagemang. Mångfalden skapar positiva effekter. Det ger möjligheter för människor att välja bort och välja till.

Effekterna av vårdvalsreformen är positiva med fler vårdcentraler, bättre öppettider och bättre tillgänglighet. Patientenkätdata visar också att reformen har ett mycket starkt stöd hos både personer med stora vårdbehov och befolkningen i stort. En stor majoritet – 75 procent – av alla patienter ansåg att möjligheten att själv byta vårdgivare är bra. Endast 2 procent var negativt inställda till denna förändring. Patientenkätdata visar också att patienter med kroniska sjukdomar är mer positiva till primärvårdens utveckling än befolkningen i allmänhet. Det är en utveckling att slå vakt om.

Tyvärr tycks det dock vara en bärande idé i vänsterregeringens politik att istället beskära den enskildes makt. Vänsterregeringens politik innebär nämligen en tydlig stopppolitik när det gäller valfrihet. Patienter ska inte kunna välja vilken vårdcentral de ska gå till genom att vårdvalet stryps och förutsättningarna för andra alternativ tas bort. Äldre ska inte få inflytande över sin egen ålderdom, inte bestämma vilken hemtjänst de vill ha eller hur de vill bo på äldre dagar.

14.2. Århundradets sjukvårdsreform för en mer jämlik vård

14.2.1. Oförsvärliga skillnader mellan landsting

En av de viktigaste principerna för svensk hälso- och sjukvård är att befolkningen ska få vård på lika villkor. Trots detta finns det oacceptabla skillnader i medicinska resultat och kvalitet inom den svenska hälso- och sjukvården. Dessa skillnader har funnits i årtionden och är ett problem som vi delar med alla jämförbara länder i världen. Våra kunskaper om dessa skillnader har blivit allt bättre genom bland annat satsningen på Öppna jämförelser av vårdens resultat.

Data från Öppna jämförelser visar alltså på stora och oförsvarliga skillnader mellan olika landsting när det gäller medicinska resultat, tillgänglighet, följsamhet till nationella riktlinjer, läkemedelsanvändning, bemötande med mera.

Öppna jämförelser av cancersjukvården 2014 från Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Landsting visar att variationerna mellan landstingen är anmärkningsvärt stora inom flera områden. Exempelvis får 75 procent av patienterna med urinblåscancer som behöver läkemedelsbehandling inuti urinblåsan denna behandling i vissa län. I andra län är det endast 25 procent av patienterna som får behandlingen. Ett annat exempel gäller njursparande kirurgi vid behandling av njurcancer. I det län som använder denna behandling mest är det 83 procent av patienterna som får den, i länet med lägst användning är det 10 procent som får behandlingen.

Olikheter mellan landstingen kan vara positiva och driva på utvecklingen. Men att medicinsk kvalitet och medicinska resultat inom de stora folksjukdomarna kan skilja så mycket mellan landstingen som det gör idag är inte rimligt.

14.2.2. Förbättringar på kort sikt

För att komma till rätta med den ojämlika vården krävs insatser på såväl kort som lång sikt. Mycket kan göras redan nu utan att ändra styrningen. Exempelvis att varje enskild vårdenhet eller klinik i högre grad använder sig av egenuppföljning och gemensam diskussion kring resultat och attityder. Vårdgivare bör åläggas att granska sina behandlingsinsatser utifrån ett jämlikhetsperspektiv. Detta kan ske i de vårdavtal som sluts med huvudmännen. Frågor om jämlik vård, diskriminering och hur man som vårdpersonal kan arbeta för ett bättre resultat bör också behandlas i grundutbildningarna till yrken inom hälso- och sjukvården. På kort sikt bör också vårdgivarna säkerställa att de nationella riktlinjerna följs.

Genom att stärka patientens ställning stärks incitamenten för en jämlik vård. Vi anser exempelvis att man som patient ska ha en lagstadgad rätt till en personlig behandlings- och rehabiliteringsplan när man har behov av återkommande och täta kontakter med vården. Även en återbesöksgaranti bör finnas.

Vi vill verka för att landstingen moderniserar vårdens ersättningssystem. Det handlar bland annat om att hitta ersättningsmodeller som premierar helhetskvalitet när det gäller både medicinskt resultat och patientupplevelse. Ersättningssystemen bör exempelvis också utformas så att ersättningen, när det är lämpligt, kan utgå även för kontakter via telefon och mejl och inte bara fysiska besök. Vid upphandlingar bör uppdragstagarna inte bara konkurrera med pris utan också med kvalitet.

Viktigt är också att de mänskliga vinsterna av en behandling är kopplade till att behandlingen finansieras. Detta innebär att kopplingen mellan de statliga ersättningssystemen och sjukvården måste bli tydligare.

14.2.3. Förstatligande av sjukhusvården för att uppnå bästa kvalitet och en jämlik vård

På längre sikt krävs en förändrad styrning genom ett statligt ansvar för sjukhusvården. Arbetet med detta måste börja nu. En parlamentarisk utredning måste därför komma till stånd som överväger olika vägar för att uppnå en effektivare, mer rättvis och jämlik vård, genom en mer ändamålsenlig uppgiftsfördelning mellan stat och huvudmän. Den demokratiska styrningen och den solidariska finansieringen av hälso- och sjukvården ska kvarstå.

Regeringen har aviserat att de kommer att bilda större regioner där sjukvården ingår. Större geografiska enheter är bra men inte tillräckligt. Sjukhusvården behöver förstatligas för att uppnå bästa kvalitet och en jämlik vård på lika villkor för hela befolkningen. Ett statligt ansvarstagande för sjukhusvården kommer att ge ett bättre resursutnyttjande och innebär förstås att kostnaderna flyttas från landstingen till staten. Den parlamentariska utredning som vi föreslår måste därför också se över hur detta kan finansieras av staten på bästa sätt. Landstingen å andra sidan får lägre kostnader och kommer inte att behöva lika höga skatteintäkter som idag.

I dag är sjukvården en högteknologisk bransch som är beroende både av avancerad utrustning och av specialistutbildad personal. Det kan på sikt bli oerhört svårt för 21 olika landsting med olika ekonomiska och demografiska förutsättningar att leverera jämlik vård till hela befolkningen. Risken är dessutom stor att landstingen kommer att skapa ytterligare ekonomisk och medicinsk ineffektivitet.

I dag opereras även mycket sällsynta cancerformer på tjugotalet sjukhus. Det leder till att de som utför en viss typ av behandlingar inte får göra det tillräckligt ofta och därmed inte får tillräckligt med fortbildning. Bristen på fortbildning är påtaglig inom flera av sjukvårdens verksamheter och det påverkar kvaliteten.

Erfarenheterna från den norska omorganisationen med statligt huvudmannaskap är mycket goda. Våra länders många likheter talar för att den svenska vården bör lära av Norges erfarenheter. Vår slutsats är att det i våra respektive länder är staten som ska ha huvudansvaret för att säkra en god, effektiv och jämlik sjukvård även i framtiden.

14.3. En samordnings- och tillgänglighetsmiljard för kortare köer

Kristdemokraterna vill göra den nationella vårdgarantin vassare genom att nuvarande tidsgränser 0-7-90-90 i ett första steg ersätts av en yttre tidsgräns på 120 dagar som omfattar hela vårdkedjan, alltså tiden från första kontakt, specialistbedömning, diagnos,

provtagning, röntgen, etc. till genomförd åtgärd. Om den individuella vårdplanen innefattar återbesök vill vi att det ska finnas en återbesöksgaranti i form av ett skriftligt åtagande i vårdplanen, där tidpunkt och form för återbesöket anges.

För att ytterligare korta köerna till vården vill Kristdemokraterna att den tidigare så kallade kömiljarden – numera kallad tillgänglighetssatsningen – utvecklas till en effektiv samordnings- och tillgänglighetsmiljard. Kömiljarden var en prestationsrelaterad ersättning till de landsting som kortade vårdköerna ännu mer än vårdgarantin krävde. Den bidrog till ökat fokus på tillgänglighet ute i landstingen. Men det finns mer att göra. Fortfarande upplever alltför många att det kan vara svårt att komma in till sjukvården. Vissa landsting klarar heller inte att hålla vårdgarantin. En samordnings- och tillgänglighetsmiljard är central för att fortsätta att korta köerna och öka huvudmännens förutsättningar och drivkrafter att skapa mer sammanhållna vårdkedjor och öka vårdgivarnas helhetsansvar för patienten.

Regeringen anser tvärtom att den vårdgaranti som finns räcker och avvecklar samordnings- och tillgänglighetsmiljarden för att ersätta med en professionsmiljard. Det är dock höljt i dunkel vad denna reform innebär mer konkret då besked kommer först i december. Men mot bakgrund av att tillgänglighetssatsningen under 2015 ändrat inriktning och numera inte ges efter prestation ligger i framtiden i riktning att regeringens kommande professionsmiljard inte heller kommer att ges efter prestation. Regeringen har slutit avtal med SKL om att årets pengar ges till de landsting som sänder in handlingsplaner och rapporter. Kopplingen till utförd prestation är helt borttagen. Vi menar att det är en återgång till den politik som fördes före Alliansen. En politik som premierade handlingsplaner istället för utförda prestationer. Vi anslår medel för en samordnings- och tillgänglighetsmiljard årligen och den görs effektiv genom kopplingen till utförd prestation.

Patienter ska inte behöva vänta på vård mer än absolut nödvändigt, dels för att minska lidandet för den enskilde, dels för att förhindra att tillståndet förvärras. Därför är frågan om att korta vårdköer, samordna vården och öka tillgängligheten en anständighetsfråga.

14.4. Förebygg och rehabilitera bättre

Genom Alliansen har hälso- och sjukvården stärkts i sitt kvalitativa arbete. Drivkrafter och styrmedel finns för kortare vårdköer, bättre samordning, nationella planer och ökad tillgänglighet. Satsningen på att förebygga och behandla kroniska sjukdomar fortsätter liksom den nationella cancerstrategin, vilket är mycket betydelsefullt. En etisk plattform finns också på plats som en del av Alliansens arbete.

Vi menar att detta behöver kompletteras med en prestationsbaserad kvalitetssatsning som premierar förbättrade resultat inom förebyggande och rehabiliterande insatser. Ett område som ofta betonas men sällan ges erforderliga resurser eller verksamhetsmässig prioritering. Vi avsätter 500 miljoner kronor årligen till landstingen i syfte att uppnå kvalitativa resultat avseende förebyggande och rehabiliterande insatser. Skälet för det är dels behovet av insatser för att minska den ökande sjukfrånvaron och dels för att medverka till ett mer förebyggande och rehabiliterande synsätt inom hela hälso- och sjukvården, vilket på sikt leder till ett bättre resursutnyttjande.

14.5. Krafttag mot den psykiska ohälsan bland barn och unga

Den ökande psykiska ohälsan hos barn och unga är ett av vår tids största samhällsproblem. Enligt Socialstyrelsen uppger alltfler ungdomar – framför allt flickor – psykiska besvär som oro eller ångslan. Det är framförallt depressioner, ångestsjukdomar och missbruk som ökar. Det har också skett en ökning bland ungdomar som behöver sjukhusvård på grund av psykisk sjukdom.

Våra unga mår helt enkelt inte så bra som de, materiellt sett, har det.

Barn och unga som har, eller riskerar att utveckla, psykisk ohälsa är ett högt prioriterat område för Kristdemokraterna. Det finns flera åtgärder som behöver vidtas för att stoppa utvecklingen och att försöka vända den.

Vi vill öka tillgängligheten till förebyggande arbete och den så kallade första linjen (primärvården, elevhälsan, ungdomsmottagningar). Större och mer samordnade insatser krävs. Föräldrar, socialtjänst, skola/elevhälsa, BUP och övrig sjukvård behöver samarbeta bättre. Målsättningen är sammanhållna förebyggande insatser som de aktörer som är involverade i barnets vardag deltar i och bidrar till.

Elevhälsan måste rustas långsiktigt för att bättre kunna möta och stödja barn och unga med psykisk ohälsa. Kristdemokraterna föreslår att en elevhälsogaranti införs så att man får kontakt med elevhälsan inom ett dygn. Vi avsätter därför totalt 250 miljoner kronor för satsningar på elevhälsan, alltså 50 miljoner kronor utöver regeringens föreslagna satsning. Det innebär i förlängningen också att resurser inom den specialiserade barn- och ungdomspsykiatrien kan frigöras och användas för de barn och unga som har mer omfattande behov.

I regeringsställning var Kristdemokraterna pådrivande för en förstärkt vårdgaranti inom den specialiserade barn- och ungdomspsykiatrien. Vi arbetade även med att korta väntetiderna till barn- och ungdomspsykiatrien bland annat genom överenskommelser med SKL och genom prestationsbaserat medel. Men vi vill korta väntetiderna till den specialiserade barn- och ungdomspsykiatrien ytterligare.

Några säkra svar på vad som är orsak till den mörka utvecklingen med ökad psykisk ohälsa finns inte idag. Vi vill därför att det genomförs en bred utredning för att kartlägga och undersöka orsakerna. Vi vill även ta fram en handlingsplan med bland annat förebyggande åtgärder. Denna handlingsplan kan även omfatta hur arbetet med första linjens sjukvård i kommuner och landsting kan förbättras. Vi avsätter för detta ändamål 330 miljoner kronor, vilket är 50 mer än regeringen.

Med tanke på föräldrarnas centrala roll i sina barns liv vill vi att kommunerna blir skyldiga att erbjuda minst ett föräldrastödsprogram under barnens uppväxt. Föräldrastöd har visat sig ha positiv inverkan på relationen mellan förälder och barn och har bevisad positiv effekt när det gäller att minska framtida problem. Kristdemokraterna avsätter 76 miljoner kronor för detta ändamål.

15. En skola där ingen lämnas efter

Skolans huvuduppgift är att förmedla kunskap, att stimulera elevernas intellektuella utveckling och att förbereda barn och unga för vuxenlivet. Skolan har också ett bildningsuppdrag. Skolan ska bygga på, och förmedla vidare, de värden och dygder som är centrala för ett gott liv och ett gott samhälle. Inte bara utbilda personer som ska kunna få ett jobb, utan också medborgare som kan vara med och ta ansvar för samhällets gemensamma angelägenheter och förvalta centrala värden och kulturarv. En gemensam etisk grund är nödvändig för att skapa en lugn, trygg, stimulerande och positiv miljö i skolan. Skolans värdegrund är grunden på vilken hela undervisningen vilar och ska vara integrerad i hela skolans verksamhet.

Varje barn ska få möjlighet att utvecklas så långt som möjligt utifrån sin egen potential. Vi ska ha en skola där ingen hålls tillbaka och ingen lämnas efter. Även om många nödvändiga reformer genomförts, visar flera nationella och internationella undersökningar att den svenska skolan alltjämt står inför stora utmaningar. Elevernas resultat sjunker på de områden som mäts. Det är angeläget att de förändringar som föreslås för skolan är långsiktigt riktiga – att eftersträva stabilitet, kontinuitet och arbetsro för skolan.

För att vända trenden med fallande kunskapsresultat föreslår Kristdemokraterna bland annat satsningar på stärkt stöd till elever med särskilda behov, kompletterande utbildning för lärare och stärkt elevhälsa. Läraryrkets attraktivitet måste stärkas bland annat genom en förbättrad arbetssituation och en hög lön till bra lärare.

Kristdemokraterna anser att fristående skolor är en självklar och viktig del av det svenska skolväsendet. De fristående skolorna medverkar till att stärka den pedagogiska förnyelsen och utvecklingen inom svenskt skolväsen. Fristående skolor ökar möjligheten för varje elev att hitta en skola som passar just honom eller henne.

Kristdemokraterna tar tydligt ställning för kvalitet och excellens i högskola och forskning. Universiteten ska ha ett brett utbildningsutbud och bedriva statsfinansierad forskning där man är nationellt eller t.o.m. internationellt ledande. Högskolorna ska ha ett bra utbud av grundutbildning och ha en bra forskningsanknytning i samarbete med universiteten. Den högre utbildningens viktigaste uppgift är att förmedla kunskap. För att möjliggöra detta krävs kompetenta högskolelärare och forskare, en stimulerande arbetsmiljö samt studiesocial trygghet.

15.1. Specialläraryft för stärkt kunskapsutveckling

Alla elever som har behov av specialpedagogik ska få tillgång till det i skolan. Elever som har de största behoven ska få hjälp och stöd av de lärare som har den bästa kompetensen. Under lång tid har det varit brist på specialpedagoger och speciallärare. Förestående pensionsavgångar och den stora andelen obehöriga bland dem som arbetar med specialpedagogiskt stöd gör att Statistiska centralbyråns (SCB) prognos för yrket specialpedagog/speciallärare visar en ökad brist de kommande åren. Kristdemokraterna föreslår därför ett specialläraryft där lärare erbjuds att komplettera sin grundutbildning med en specialläraryft med i huvudsak bibehållen lön, 80 procent av lönen. Specialläraryftet innebär en satsning på totalt 3,2 miljarder kronor fördelat på fyra år, för att öka tillgången på specialläraryftskompetens. Satsningen innebär att över 6 000 lärare kommer kunna utbildas till speciallärare. Reformen innebär också att den ordinarie undervisningen kan fungera bättre för samtliga elever, när elever som behöver speciellt stöd får det. Specialläraryftet är också ett sätt att öka karriärvägar för lärare och därmed öka statusen i yrket, samt ett sätt att förbättra arbetsmiljön i klassrummet.

Specialläraryft kommer också stärka möjligheten att tidigt sätta in åtgärder för bättre läsinlärning och läsförståelse. Reformen för fler lärare och mindre klasser i de lägre klasserna som beslutades i budgeten för 2015 fortsätter med 2 miljarder kronor årligen.

Kristdemokraterna anser också att det ska löna sig att vara en skicklig lärare. Alliansregeringen införde karriärtjänster som innebär att skickliga lärare kan göra karriär och bli förstelärare eller lektorer. Dessa får statligt finansierade löneyft på cirka 5 000 kronor respektive 10 000 kronor i månaden utan att lämna undervisningen och eleverna. Inte minst viktigt är en satsning på karriärmöjligheter för lärare på skolor med störst utmaningar. Vi vill särskilt rikta en del av karriärtjänsterna till utanförskapsområden. Kristdemokraterna föreslår tillsammans med övriga allianspartier en satsning på 212 miljoner kronor 2016, 352 miljoner kronor 2017, 540 miljoner kronor 2018 och 548 miljoner kronor 2019.

15.2. Satsning på nyanländas språkutveckling

Kunskapsresultaten för elever som har invandrat till Sverige efter skolstart har sjunkit dramatiskt under senare år. Några av orsakerna till de sjunkande skolresultaten är bland annat att många elever precis har anlänt till Sverige, att fler är äldre när de kommer hit samt att många har mycket bristfällig utbildning bakom sig. Enligt Skolverkets statistik de senaste två åren var det cirka 10 procent av de nyanlända eleverna som inte uppnådde kunskapskraven i något ämne alls när de lämnade årskurs nio. Av nyanlända elever på gymnasienivå är det bara några enstaka procent som klarar sina kurser inom en treårsperiod. Denna utveckling måste vändas.

För att stödja språkutvecklingen och möjligheterna att nå kunskapsmålen hos nyanlända och andra elever med svenska som andra språk föreslår Kristdemokraterna en kompetenssatsning för lärare för att få fler med kompetens inom svenska som andra språk. Reformen innebär att närmare 3 000 lärare får behörighet som lärare i svenska som andra språk och kostar 200 miljoner kronor årligen 2016–2019.

Skolor med många elever med svenska som andra språk gynnas också av den utveckling av satsningen på karriärlärartjänster som Kristdemokraterna tillsammans med övriga allianspartier föreslår ska riktas mer till utsatta områden. Även Kristdemokraternas förslag att genomföra ett specialläraryft skulle stödja elever med invandrabakgrund och skolor med stora utmaningar med många elever som inte når kunskapsmålen.

Skolans förutsättningar för att ta emot asylsökande barn behöver också stärkas, inte minst mot bakgrund av att fler asylsökande nu kommer till Sverige. Därför är det viktigt att ersättningen till kommuner som tar emot asylsökande barn ökar.

15.3. Satsningar på elevhälsa och fritis

En god kunskapsutveckling kräver också en bra skolmiljö och elevhälsa. Eleverna som mår bra lär sig bättre. En väl utvecklad elevhälsovård främjar också det förebyggande arbetet med psykisk ohälsa hos barn och unga. Kristdemokraterna föreslår därför en förstärkning på elevhälsovården jämfört med både dagens nivå och regeringens förslag i budgetproposition 2016. Kristdemokraterna tillför elevhälsovården totalt 1 miljard kronor 2016–2019, det vill säga 250 miljoner kronor per år.

Forskning visar att elever som rör på sig utvecklar en starkare fysik, presterar bättre i skolan och leder till att fler elever når målen. Trots det har idrottstimarna i skolan minskat under de senaste 20 åren. Kristdemokraterna föreslår även att undervisningstiden i ämnet idrott och hälsa i grundskolan utökas med 100 timmar, vilket motsvarar en ökning av ämnet med 20 procent. Regeringen bör minska tiden i

motsvarande grad för det som kallas elevens val från dagens 382 timmar till 282 timmar.

Kristdemokraterna vill också minska barngruppernas storlek inom fritidsverksamheten. Barngrupperna har vuxit kraftigt och personaltätheten minskat avsevärt. Skolverket har återkommande uppmanat kommunerna att se över gruppstorlek och personaltätheten. Fritidshemmen ska därför dels stimulera barns utveckling och lärande och dels erbjuda en meningsfull fritid. Kristdemokraterna föreslår att fritidsverksamheten tillförs 250 miljoner kronor 2016 i syfte att minska barngruppernas storlek och 500 miljoner kronor årligen för 2017–2019. Vi anser också att det ska vara möjligt för barnen att självständigt kunna läsa läxor på fritidshemmet. Med en ökad kvalitet är det rimligt att höja taket i maxtaxan för hushåll med högst inkomster. Vi höjer därför taket i maxtaxan med 10 procent.

15.4. En god barnomsorg

Målet för förskolan och för familjedaghemmen samt övrig pedagogisk omsorg bör vara att möta varje barns behov av trygg omsorg, stimulans, lek, gemenskap och utveckling. Föräldrar bör kunna välja den omsorg som är bäst för deras barn. Barnomsorgen ska hålla hög kvalitet och storleken på barngrupperna måste minska. Den tidigare aviserade satsningen på mindre barngrupper måste därför följas upp så att åtgärden ger önskad effekt ute i förskolorna.

16. Det civila samhället

Ibland kan det hos vissa låta som om civilsamhället bara är en fritidsaktivitet, ett litet sidospår till det som sker inom den offentliga sfären eller i den individuella. Vi menar att civilsamhället är något mycket viktigare. Det är här grunden läggs för demokrati, medmänsklighet och ett fungerande Sverige. Kristdemokraternas politik strävar därför efter att stärka det civila samhället och därmed de mellanmännsliga kontakterna.

Att oberoende från andra människor skulle leda till lycka är en missuppfattning. Starka relationer är ett så grundläggande mänskligt behov att det till och med går att mäta i livslängd. Social isolering har värre hälsoeffekter än fetma och är ungefär lika allvarligt som alkohol och rökning. Människan växer i relationer. En politik vars konsekvens blir att de mellanmännsliga banden försvagas kan aldrig kompenseras med att man stärker banden till offentliga institutioner eller skjuter till ytterligare bidrag. Det offentliga kan från mänsklig synvinkel bara vara ett komplement – inte utgöra samhällets grund.

Graden av det civila samhällets oberoende är nära knuten till organisationernas finansiering. En hög grad av offentlig finansiering kommer också att – beroende på hur den utformas – leda till mer eller mindre direkt och indirekt styrning från det offentliga. För många politiker är styrningen själva poängen. Då kan man kontrollera att medborgarnas frivilliga sammanslutningar inte tycker ”fel”, utan anpassar sig efter åsiktskrav från de för tillfället mest röststarka i den offentliga debatten. Vi hävdar även här civilsamhällets oberoende och mångfald.

En fungerande demokrati förutsätter ett starkt medborgarsamhälle. Utan ett levande civilt samhälle reduceras medborgarna till väljare, arbetskraft och konsument. Om vi inskränker det civila samhället till att bli utförare av statliga direktiv, riskerar vi att kväva de många organisationernas unika bidrag till vårt samhälle.

16.1. Gåvoskatteavdraget behålls och utökas

Alliansregeringen införde den 1 januari 2012 en avdragsrätt för privatpersoners gåvor till ideell verksamhet med social inriktning eller som främjar forskning. Skattereduktion medges med 25 procent av gåvobeloppet och uppgår till högst 1 500 kronor per person och år. Under 2013 gjorde 761 000 personer avdrag för gåvor varav drygt 255 000 personer uppnådde minimibeloppet för skattereduktion. I maj 2015 var 75 organisationer registrerade som godkända gåvomottagare hos Skatteverket.

Regeringen föreslår nu att skattereduktionen för gåvor slopas, vilket beräknas öka skatteintäkterna med 250 miljoner kronor 2016. Regeringen anför i lagrådsremissen den 21 maj 2015: ”Stöd till de verksamheter ideell sektor bedriver bör fördelas utifrån en prioritering av hur dessa bidrar till samhällsnyttan, snarare än utifrån vilken förmåga de berörda organisationerna har att hitta sponsorer som har råd att genom gåvor stödja verksamheten. Offentligt stöd bör snarare utgå från tydliga prioriteringar än via privatpersoners val av och förmåga till stöd via skattereduktion.” Regeringen anser därmed att det offentliga bör vara de enda som stöder ideell verksamhet. Om privatpersoner gör det finns, enligt regeringen, risk att de stöder ”fel” verksamhet.

Regeringens bedömning leder till slutsatsen att social hjälpverksamhet inte ger samhällsnytta om den enbart stöds av enskilda. Först när det offentliga dirigerar blir verksamheten samhällsnyttig. Sammantaget tydliggör lagrådsremissen att regeringen motsätter sig att enskilda ger ekonomiskt stöd till social hjälpverksamhet. Det bör, enligt regeringen, vara förbehållet det offentliga som klarar av att bedöma samhällsnyttan.

En majoritet av de remissinstanser som yttrat sig motsätter sig regeringens förslag.

I en rapport från riksdagens utredningstjänst, RUT, framgår det att flera av organisationerna som fått del av gåvoskatteavdraget menar att allt fler ger större belopp

än tidigare. De regelbundna givarna har också ökat sitt månadsbelopp. Antalet gåvor och gåvogivare har dessutom ökat. Samtidigt betonar flera att administrationen kring gåvoskatteavdraget måste förenklas. Det är inte ändamålsenligt med den administration som ålagts de sociala hjälpverksamheterna. Gåvoskatteavdraget har alltså medverkat till ökade intäkter hos ideella sektorn och en majoritet av dem vill behålla möjligheten. Dock behöver regelverket ses över.

Kristdemokraterna vill se en mer självständig ideell sektor. Mindre av detaljstyrning vid bidragsgivning och mer av grundstöd. Genom gåvoskatteavdraget ökar organisationernas självständighet. Statens påverkan inskränks till att godkänna organisationerna som får del av skatteavdraget. Det är en rimlig avvägning mellan självständighet och offentlig insyn.

Kristdemokraterna motsätter sig regeringens förslag att avskaffa gåvoskatteavdraget. Vi föreslår dessutom att gåvoskatteavdraget utvidgas genom att taket höjs från 6 000 kronor till 12 000 kronor och att ansöknings- och årsavgiften tas bort. Regeringen bedömer själv i lagrådsremissen att borttagen ansökningsavgift medför försumbara intäktsförluster. Den ökade kostnaden för höjt tak för avdrag beräknas till 10 miljoner kronor.

16.2. Öka stödet till idrottsrörelsen och friluftorganisationerna

En viktig del av det civila samhället är idrottsrörelsen. Att få motionera själv eller tillsammans med andra medverkar till livskvalitet. Hälsan förbättras genom regelbunden motion. Den sociala gemenskap som finns i att gemensamt idrotta är också viktig. Friluftorganisationerna spelar en särskild roll genom att medverka till motion och aktiviteter utomhus och värnandet av vår natur. Att få vistas ute i naturen ger många positiva upplevelser på en gång. Upplevelser som också medverkar till stärkt livskvalitet.

I idrottsrörelsen finns fler än 600 000 ideella ledare som regelbundet medverkar till att barn, unga och vuxna får chans till idrottsverksamhet på alla nivåer och i hela landet. Det är en fantastisk insats som bidrar till ett starkt civilt samhälle och samhällsgemenskap. Inom friluftorganisationerna finns på liknande sätt ledare och funktionärer som bidrar till aktiviteter och upplevelser i vår natur. Sammantaget utgör idrottsrörelsen och friluftorganisationerna viktiga delar i vårt samhälle och de bidrar till samhällsnytta. Vi vill avsätta mer pengar i det generella stödet till idrottsrörelsen och till friluftorganisationerna och instämmer därför i regeringens förslag även här.

Ideella verksamheter kan bidra till en snabbare etablering för nyanlända. Den gemenskap och de nätverk som ideella sektorn erbjuder är en bra utgångspunkt för den som nyligen kommit till Sverige och ska etablera sig här. Idrottsrörelsen bedriver sedan

tidigare ett gott arbete med skilda insatser för att stödja nyanländas etablering.

Regeringen vill öronmärka stöd för detta specifika ändamål genom ökat anslag om 64 miljoner kronor årligen. Kristdemokraterna är övertygade om att idrottsrörelsen kommer göra goda insatser för integrationen också framöver, men tror att detta kan åstadkommas utan att medlen öronmärks.

16.3. Ökat stöd till trossamfunden

Sedan lång tid tillbaka ges ett offentligt stöd till trossamfunden. De är en viktig del av det civila samhället. Trossamfunden utgör ett unikt bidrag i integrationsprocessen och gör ofta stora samhällsinsatser till exempel genom stöd till utsatta grupper och barn- och ungdomsverksamhet. De fyller också en viktig funktion genom sitt arbete med andlig vård inom sjukvården, där många trossamfund finns närvarande för människor i svåra stunder.

Sverige är ett mångreligiöst land där religionen spelar en viktig roll för många, inte minst många nya svenskar. Här har trossamfunden en viktig roll att spela genom att i sin verksamhet bidra till större förståelse, kunskap och respekt för olika trosinriktningar i vårt land. Därför är det viktigt att staten stödjer deras arbete. Regeringen har hittills gett dubbla besked avseende stödet till trossamfunden. I regeringens förslag till budget för innevarande föreslogs att stödet skulle minska för att på sikt halveras. I budgetpropositionen för 2016 har anslagsnivån höjts jämfört med regeringens tidigare förslag. Vi är glada att regeringen besinnat sig och återfört pengarna till trossamfunden. Samtidigt menar vi att det behövs en nivåhöjning och vi föreslår därför att samfunden får ett ökat stöd om 5 miljoner kronor årligen. För samfund med svag ekonomi kan höjningen bli ett viktigt tillskott som höjer kvaliteten på verksamheten

17. Klimat och miljö

Begreppet ”hållbar utveckling” definieras ofta som ”en utveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov”. Genom att betona generationsperspektivet återspeglar denna definition mycket väl en av de principer som är grundläggande för Kristdemokraternas förhållningssätt till miljön, det vi kallar förvaltarskapsprincipen. Med detta menas att människan är förvaltare av – och inte herre över – skapelsen. Det ger oss människor ett speciellt ansvar. Vi ska agera med en långsiktig helhetssyn med respekt för vår samtida omgivning och kommande generationer.

Ansvar, som är grundbulten i förvaltarskapsprincipen, är både personligt och gemensamt. Människan är en rationell varelse ansvarig för sina handlingar. Hon kan själv göra medvetna val för att ta tillvara både sina egna och andras yttre resurser. Det

går inte att vältra över ansvaret på andra personer, eller på samhället i stort, när det gäller att ändra livsstil. Strävan att minska koldioxidutsläppen är till exempel ett personligt ansvar och en nödvändighet för mänsklighetens långsiktiga överlevnad.

Samtidigt räcker det inte med bara individuella beslut. Det behövs övergripande ramar och förutsättningar som möjliggör och uppmuntrar en långsiktigt hållbar livsstil. Olika styrmedel, såväl informativa och regulativa som ekonomiska kompletterar varandra och kan användas var för sig eller tillsammans, beroende på verksamhetsområde. Lagstiftning med förbud och gränsvärden, en skattepolitik som värnar miljön och klimatet samt miljö- och klimativänlig offentlig upphandling är exempel på strategiska instrument som måste användas.

17.1. Politiskt ansvar för miljön och klimatet

På miljöområdet krävs aktivt engagemang av oss alla. Det är politikens uppgift att få till stånd lösningar och fungerande infrastruktur för exempelvis en effektiv materialåtervinning, men i slutändan avgörs framgången i ett sådant system av människors vilja och motivation att medverka. Därför krävs att de beslut som fattas är väl underbyggda av forskning och att sambanden på ett trovärdigt sätt kan förklaras för dem som berörs.

17.2. Kristdemokraternas prioriteringar gällande miljö och klimat

Vi anser att det allt överskuggande målet för svensk miljöpolitik måste vara att bromsa klimatförändringarna genom minskade utsläpp av koldioxid. Svenska hushåll har mycket låga utsläpp tack vare hög andel energi från koldioxidfria källor i form av främst vattenkraft och kärnkraft. I transportsektorn finns den stora utmaningen, här måste utsläppsnivåerna minskas drastiskt och politiska insatser behövs bland annat för att främja utvecklingen av motorer och fordon med låga utsläpp. Här finns redan svensk spetskompetens och möjligheter till större svenska marknadsandelar globalt.

För att uppmuntra konsumenter att köpa laddhybrider och elbilar är det viktigt att laddinfrastrukturen i Sverige utvecklas. Vi föreslår fortsatt stöd till investeringar i laddinfrastruktur. Stödet ska kunna ges till företag, bostadsrättsföreningar, privata och kommunala bostadsföretag samt kommuner runt om i landet och ska kunna användas till publikt tillgängliga laddstolpar för såväl snabbladdning som normalladdning.

Åtgärder för att på en mer lokal nivå bevara skyddsvärd natur och vårda miljökulturarvet kan givetvis vara angelägna, men i en tid då isen i Norra ishavet smälter så snabbt att den kan vara helt försvunnen om 20 år anser vi att åtgärder för minskade utsläpp måste få ha högre prioritet. Klimatkrisen är i högsta grad global och Sverige bör genom EU driva på i de kommande klimatförhandlingarna under FN för ett

ambitiöst avtal med global uppslutning. Fokus bör ligga på verkningsfulla klimatanpassningsåtgärder och parternas bindande löften om utsläppsminskningar och klimatfinansiering.

Det är positivt att regeringen fortsätter att bygga på stödet som alliansregeringen initierade för den gröna klimatfonden (GCF). Det krävs att de rikare länderna prioriterar att sätta in medel till fonden för att utvecklingsländerna skall kunna bidra till de gemensamt överenskomna klimatmålen. Vi avsätter 500 miljoner kronor till den gröna klimatfonden för 2016.

Som del av alliansregeringen var Kristdemokraterna med och tillsatte Kemikalieskatteutredningen 2013. För att minska de negativa hälsoeffekterna av kemikalier i samhället föreslår vi att en kemikalieskatt införs på viss hemelektronik och PVC-material, vilket beräknas generera skatteintäkter på 3,47 miljarder kronor årligen. Vi föreslår även en rad ytterligare ekonomiska styrmedel för att snabba på takten mot uppfyllnad av våra nationella utsläppsminsknings- och miljömål, däribland höjda miljöskatter.

18. En landsbygd med självförtroende

I de flesta diskussioner om landsbygdens utmaningar, är det de materiella och ekonomiska värdena som debatteras flitigast. Men det finns andra värden som är minst lika viktiga. Vi kristdemokrater menar att vi har ett djupt moraliskt ansvar för den jord vi ärvt. Det är ett ansvar vi fått ärva av tidigare generationer och som vi lämnar vidare till våra barn och barnbarn.

Ovärderliga kulturmiljöer och unika resurser i naturen får inte gå om intet. Samtidigt kan inte landsbygden betraktas som ett museum från en svunnen tid. Det går och är nödvändigt att kombinera bevarande och värnande med modernitet och utveckling. Ingen kan berätta för oss om hur framtiden ser ut, om vilka behov som kommer att vara centrala för människorna här om hundra år. Vissa behov är dock alltid giltiga – människan behöver mat för att överleva, människor behöver naturen för sitt välbefinnande. Detta har vi ett ansvar för att förvalta.

Landets jordbruksföretagare bidrar konkret till det långsiktiga förvaltarskapet. Jordbrukets uppdrag går långt utöver livsmedelsproduktion. Det ger ett mervärde i form av aktivt miljö- och kulturbevarande. De miljö- och landskapsvårdande insatser som sker genom jordbruket är en kollektiv nytta som ger förutsättningar för en levande landsbygd även utanför jordbrukssektorn.

Jordbruket är centralt för sysselsättningen på landsbygden och inom livsmedelssektorn. För att värna livsmedelsproduktionen för framtiden måste det slås fast att brukbar jord är en livsviktig resurs. Ur ett globalt perspektiv är det också

långsiktigt viktigt att åkermarken i Sverige och Europa finns tillgänglig att brukas för livsmedelsproduktion.

Jordbruk, skogsbruk och fiskerinäringen är förutsättningar för att hela Sverige ska leva, men landsbygdspolitiken är betydligt mer än bara näringspolitik. I politiken för landsbygden behövs ett helhetstänk. En tredjedel av Sveriges befolkning bor på landsbygden och det är anmärkningsvärt att regeringen har lagt ned Landsbygdsdepartementet.

Samhällets basala funktioner behöver finnas tillgängliga också i landsbygds- och glesbygdskommuner. Den offentliga servicen ska vara möjlig att ta del av i hela landet och vi vill därför underlätta för myndigheter och kommuner att samarbeta kring offentlig service. Servicecenter är ett bra sätt att samla olika myndigheters service så att basala myndighetstjänster finns att tillgå runt om i landet.

18.1. Stöd till mjölksektorn för stärkt konkurrenskraft

Sveriges mjölksektor upplever en mycket allvarlig kris. Konkurrenten i Europa är grovt snedvriden på grund av ländernas olika förutsättningar att ta del av EU:s stora jordbruksstöd. Rysslands importstopp för mejeriprodukter från EU lade sten på bördan och många mjölkbönder har nu mycket svårt att få lönsamhet i sin verksamhet. Under de senaste tio åren har antalet mjölkbönder i Sverige halverats. Enligt vår mening är det viktigt att behålla inhemsk mjölkproduktion, och därför krävs nu verkningfulla politiska åtgärder.

Kristdemokraterna vill förändra det så kallade beteskravet för mjölkkor i lösdriftsbesättningar. Idag är svenska mjölkbönder förhindrade att ansöka om betesstöd från EU på grund av de nationella reglerna som säger att mjölkkor måste gå ute och beta under sommaren. De kor som finns i lösdrift kan röra sig fritt och utöva sitt naturliga beteende året om; de väljer själva när de äter, vilar och i många fall när de mjölkas. Med ett förändrat nationellt beteskrav kan svenska mjölkbönder med kor i lösdrift, i likhet med sina europeiska kollegor, få betesstöd från EU. Detta är enligt oss ett nödvändigt steg mot mer jämlika konkurrensvillkor.

Mjölksektorns kris är dock så pass allvarlig och akut att det behövs ytterligare politiska åtgärder och resurser. Vi vill göra en omfördelning inom Landsbygdsprogrammet så att ytterligare medel anslås till åtgärder som stärker konkurrenskraften hos Sveriges mjölkbönder. Vi vill även satsa 235 miljoner från ordinarie budget och omfördelar 100 miljoner från landsbygdsprogrammet som kan utgå för att ersätta de merkostnader som kommer med svensk mjölkproduktion i jämförelse med de europeiska länderna.

18.2. Nej till regeringens indexering av bensin- och dieselskatten

Regeringen har föreslagit dramatiska höjningar av drivmedelsskatten. Att använda skatteverket, en så kallad grön skatteväxling för att motverka det som är skadligt för miljön och istället sträva efter lägre beskattning av arbete, är enligt Kristdemokraterna motiverat. Men en så kraftig höjning av bensin- och dieselskatterna som regeringen gör får negativa konsekvenser för dem som bor på landsbygden och är beroende av bilen för att ta sig till jobbet eller skjutsa barnen till skolan. Vi föreslår istället en väsentligt lägre höjning av bensin- och dieselskatten i jämförelse med regeringen. Regeringens förslag om att öka indexeringen av bensin- och dieselskatten avvisar vi.

Kristdemokraterna vill istället underlätta livet på lands- och i glesbygden. Vi är väl medvetna om att kollektivtrafiken utanför storstäderna oftast kräver tillgång till bil för att livet ska fungera. Vi vill därför inte tvinga människor att ställa av bilen.

Kristdemokraterna vill underlätta och förbättra möjligheterna till arbetspendling genom att höja milersättningen för arbetsresor med ytterligare 1,50 kronor/per mil. Detta finansieras genom en höjd beloppsgräns för reseavdrag till 12 000 kronor.

19. En fungerande rättsstat – oumbärlig för ett gott samhälle

Kristdemokrati bygger på insikten om alla människors lika och okränkbara värde. Den moderna demokratin är den bästa styrelseformen eftersom den på ett principiellt plan utgår från denna värdegrund. Familjen och skolan spelar en stor roll för demokratin, liksom folkrörelser, föreningsliv, kyrkor och religiösa samfund. Delaktighet och inflytande kommer i dessa sammanhang till konkret uttryck och utgör en viktig grund för en levande demokrati som inte begränsar sig till en röst på valdagen. Ett vitalt civilt samhälle uppmuntrar och förstärker medborgarnas egna engagemang i samhällslivet. Det engagemang som finns i olika föreningar och sammanslutningar bör därför stödjas.

I ett gott samhälle överförs de demokratiska värdena och värderingarna från generation till generation. Tilliten och förtroendet måste utgå ifrån att respekten för varje människas unika värde är införlivad hos alla. Rättsstatens uppgift är att ge en ram för dessa värden. Den skall syfta till att skapa en trygghet och respekt mellan människor och bidrar därmed också till att upprätthålla samhällets grundvärden.

En fungerande rättsordning är oumbärlig för ett gott samhälle. Den kristdemokratiska rättspolitikerna bygger på insikten om människans ofullkomlighet. Brottslighet har alltid förekommit och kommer alltid att förekomma. Staten ska sträva efter att begränsa brottsligheten så långt det är möjligt. Det är avgörande för att upprätthålla människors förtroende för polisen och det övriga rättsväsendet.

Polisen ska vara effektiv och ges de verktyg som behövs för att på ett slagkraftigt och rättssäkert sätt komma åt vardagsbrottsligheten. Om inte det fungerar riskerar vi att allmänheten förlorar förtroendet för polisen och det övriga rättsväsendet.

Andra stora utmaningar för polisen är gränsöverskridande brottslighet, terrorism, ekonomisk brottslighet, organiserad brottslighet och gängkriminalitet, ungdomsbrottslighet, brott med rasistiska inslag, hatbrott, narkotikabrott, barnpornografi samt våld mot kvinnor och barn. Polisen genomgår nu den största omorganisationen sedan 1965 med syfte att komma närmare medborgarna med mer resurser ute i lokalsamhället.

Rättsväsendet måste ges resurser för att kunna garantera säkerhet och trygghet. Rättsväsendets ekonomiska situation var innan Allians för Sverige tog över regeringsmakten mycket ansträngd. Därför har Alliansen förstärkt exempelvis polisens budget rejält. Detta har fått konsekvenser för verksamheten. Antalet poliser, åklagare och domare har blivit fler och Brottsförebyggande rådets Nationella trygghetsundersökning visar att allmänhetens förtroende för rättsväsendet har stärkts.

19.1. Säkerhetspolisen

Säkerhetspolisens uppgift är att skydda Sveriges demokratiska system, medborgarnas fri- och rättigheter och den nationella säkerheten. Detta görs genom att förebygga och avslöja brott mot rikets säkerhet, bekämpa terrorism och skydda den centrala statsledningen. Säkerhetspolisen blev i och med polisomorganisationen en helt fristående myndighet.

Ungefär 300 personer har rest från Sverige till Syrien eller Irak och anslutit sig till IS och al-Qaida-inspirerade grupper. Säkerhetspolisen ser inga tecken på att resandet till Syrien och Irak håller på att avta. Säkerhetspolisen intresserar sig för de återvändande eftersom det finns en risk att de har inspirerats av gruppernas ideologi och ökat sin förmåga att själva genomföra attentat. De som rest kan också fungera som rekryterare i Sverige för nya personer att åka. Säpo räknar med ett hundratal hittills. Detta utgör de största attackhoten mot Sverige och måste tas på yttersta allvar. Komplexiteten i Säkerhetspolisens arbete förstärks ytterligare av den radikaliserings som sker i landet genom den massiva pr-kampanj som genomförs av framför allt IS i sociala medier.

Under 2015 genomfördes ett terrorattentat i Paris mot tidningsredaktionen Charlie Hebdo där tolv människor mördades och kort därefter attentatet i Köpenhamn där två personer mördades. Både i Paris och i Köpenhamn riktades attackerna också mot judiska intressen. Detta medförde en höjd säkerhetsrisk även i Sverige och under en tid

hade judiska institutioner i Sverige en massiv säkerhetsbevakning. Det råder alltså en förhöjd säkerhetsrisk och därför består även behovet av utökad säkerhetsbevakning.

Olagliga underrättelseoperationer mot Sverige har, enligt Säkerhetspolisen, ökat. Det största underrättelsehotet mot Sverige utgörs av Ryssland. Rysslands spionage i och mot Sverige är mycket omfattande och har dessutom ökat i anslutning till krisen i Ukraina.

Regeringen gör en anslagshöjning om 65 miljoner kronor till Säkerhetspolisen med anledning av det skärpta läget. Kristdemokraterna anser att satsningen är bra och delar regeringens bedömning att Säkerhetspolisen behöver mer resurser. Det ansträngda säkerhetsläget gör dock att Kristdemokraterna föreslår ett ytterligare ökat anslag för Säkerhetspolisen på 15 miljoner kronor för kommande år och därefter ett ökat anslag på totalt 100 miljoner kronor årligen.

19.2. Motverka våldsbejakande extremism

Regeringen föreslår att 10 miljoner kronor per år 2016–2019 anslås för arbetet med att värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Kristdemokraterna välkomnar denna förstärkning men menar att den är otillräcklig och föreslår därför en höjning med ytterligare 5 miljoner kronor för detta ändamål.

Kommunerna behöver utveckla sitt stöd för det lokala arbetet mot våldsbejakande extremism. Den nationella samordnaren som tillsattes 2014 har detta uppdrag där det ingår att förbättra samverkan mellan myndigheter, kommuner, och organisationer på nationell, regional och lokal nivå.

19.3. Brottsofs utsatts behov i fokus

Varje människa har rätt att känna sig trygg i vardagen. En minskad brottslighet är det bästa sättet att öka tryggheten. De som ändå drabbas av brott ska få stöd och hjälp till upprättelse. Att rättsväsendet lyckas med sina huvuduppgifter, det vill säga att utreda brott, gripa misstänkta och döma de skyldiga, är en viktig del av denna upprättelse. Personer som utsatts för brott måste få information om hur rättsprocessen går till, om vilka möjligheter till stöd som finns och vad som sker i det enskilda ärendet.

Kristdemokraterna vill därför öka statens finansiering av vittnesstödet. Ett långsiktigt statligt ekonomiskt stöd ska utgå till de lokala ideella brottsofferstödande verksamheterna för att skapa kontinuitet och långsiktighet.

Brottsofferjourerna arbetar med ideella resurser och knappa medel. Kristdemokraterna vill stärka detta arbete och avsätter därför 20 miljoner kronor utöver regeringens anslag till Brottssoffermyndigheten för år 2016.

Regeringen ökar anslaget till Datainspektionen med 4 miljoner kronor. Kristdemokraterna välkomnar regeringens satsning men menar att den är otillräcklig

och föreslår en ökning av anslaget med ytterligare 2 miljoner kronor för att till exempel bättre kunna motverka näthat och integritetskränkningar.

20. Försvaret

Kristdemokraterna eftersträvar en trygg och värdig tillvaro för alla människor. Förmågan att möta såväl inre som yttre hot utgör två grundläggande uppgifter för det offentliga. Vi är en del av världssamfundet och beroende av fungerande förbindelser med resten av världen. Miljö och klimatförändringar, demografi, energiberoenden, kärnvapenspridning, terrorism, bristande respekt för mänskliga rättigheter och internationell organiserad brottslighet är globala företeelser som påverkar vår säkerhet. Vi måste vara beredda att, efter vår förmåga, bidra till en säkrare och tryggare värld. Försvarets huvuduppgift är att värna människors liv, värdighet och frihet.

För att upprätthålla och förstärka försvarsförmågan samt anpassa den till en alltmer orolig omvärld ingicks en överenskommelse mellan Kristdemokraterna, Centerpartiet, Moderaterna och regeringen. Överenskommelsen är en viktig del i att stärka ett försvar som behöver ökade resurser. Personalbrist, ubåtsjaksförmåga och möjligheten till kvalificerade övningar måste stärkas. Den framtida strukturen måste säkerställa att det finns goda möjligheter att utveckla personalens kompetens. De viktigaste faktorerna i detta avseende är att möjligheterna att öva med förband säkerställs och att officersutbildningen tydligt tar sikte på att utveckla en officers kärnkompetens – att leda väpnad strid eller därmed förknippad verksamhet. Dessa faktorer är viktiga för att få den rekryterade personalen att stanna inom organisationen. Utöver att förvalta och utveckla befintlig verksamhet måste vi samtidigt lyfta blicken och påbörja arbetet med att se över på vilka nya fronter vi måste kunna försvara oss. Nya hot som ett traditionellt försvar inte rår på har uppstått. Då dessa står för dörren krävs bland annat att vi utvecklar ett välfungerande cyberförsvar som kan stå emot attacker mot viktig it-infrastruktur och system av vikt för samhällets funktion.

För att bygga ett starkt, brett och ändamålsenligt försvar vill Kristdemokraterna fokusera på försvarspolitikens innehåll. Försvarsmaktens förmåga att lösa nationella uppgifter – att försvara Sverige – har nu i och med överenskommelsen förbättrats. Försvaret måste ha förmåga att försvara hela Sverige och ha särskild kapacitet som säkerställer ett fullgott försvar av strategiskt viktiga platser som exempelvis Gotland och Stockholm. Marinen bör förstärkas så att den kan säkerställa skydd av importsjöfart och mottagande av utländsk hjälp i anslutning till västkusten samtidigt som den kan genomföra sjöstrid på ostkusten. Tack vare överenskommelsens tillskott sker nu förbättringar. Flygstridskrafterna förstärks och ges förmåga att kraftsamla. Hemvärnets

och frivilligorganisationernas roll stärks i deras viktiga arbete för ett brett och välfungerande försvar.

Frivilligorganisationerna är viktiga för den lokala förankringen och rekryteringen till Försvarsmakten. Frivilliga försvarsorganisationer utgör en viktig resurs såväl för totalförsvaret som för krisberedskapen. Dessa organisationer tillhandahåller nödvändig förmåga och kompetens. Frivilligorganisationernas möjlighet att bidra till totalförsvaret och därmed samhällets krisberedskap ska utvecklas och ekonomiskt långsiktigt säkerställas.

Det civila försvarets planering måste återupptas. Det civila försvaret bör inom ramen för befintliga resurser prioritera uppgiften att planera stöd till Försvarsmakten vid höjd beredskap. Det civila försvaret utgörs av verksamhet som ansvariga aktörer genomför i syfte att göra det möjligt för samhället att hantera situationer då beredskapen höjs. Det civila försvaret är därmed inte en organisation. Verksamheten bedrivs av statliga myndigheter, kommuner, landsting, privata företag och frivilligorganisationer. Det avser skydd av befolkningen, säkerställande av samhällsviktiga funktioner och övriga samhällets stöd till Försvarsmakten. Det samlade totalförsvaret ställer därför krav på ett brett engagemang och förankring i samhället.

För Kristdemokraterna är försvarsöverenskommelsen ett viktigt steg för ett starkare försvar som ändamålsenligt kan försvara Sveriges gränser. Inte minst Rysslands ökande aggressivitet kräver förstärkningar av vårt försvar. Vi ser ett stort behov av ett antal förbättringar som måste till inom en snar framtid för att Försvarsmakten ska ha resurser och möjligheter att göra det de gör bäst – försvara vår fred och frihet.

21. Sammanhållning över gränserna

För Kristdemokraterna är det centralt att utrikespolitiken är värdebaserad. Sverige ska stå upp för och försvara universella värden såsom mänskliga fri- och rättigheter, demokrati och rättsstatens principer för att stärka fred, frihet och utveckling, förståelse och försoning. Idén om att alla människor, var de än bor, har samma värde och att vi alla har ett ansvar för varandra utgör en stark motivation till den solidaritet som är grundläggande i den kristdemokratiska ideologin. Människovärdet är universellt och kan därför inte relativiseras av geografiska gränser. De globala klyftorna är med denna utgångspunkt oacceptabla. En friare världshandel med rättvisare spelregler är en förutsättning för att klyftorna ska kunna minska. Då kan människor i de minst utvecklade länderna med egen kraft resa sig ur fattigdomen.

Kristdemokraterna vill ha en ambitiös utvecklingspolitik med det slutliga målet att det internationella biståndet en dag inte längre ska behövas. Under alliansregeringen (2006–2014) var Kristdemokraterna pådrivande för att 1 procent av Sveriges

bruttonationalinkomst avsattes till internationellt bistånd varje år. Vårt förslag till biståndsram för 2016 motsvarar 1,02 procent av BNI enligt den EU-förordning för nationalräkenskaperna som gällde fram till 2014 och 0,98 procent enligt den nya. Vi prioriterar i fortsättningen enprocentsmålet och eftersträvar att detta ska nås under mandatperioden även med den nya BNI-beräkningsmetoden. Utöver detta bör staten på olika sätt främja människors frivilliga engagemang och gåvogivande till biståndssändamål.

Den världsomspännande kraftsamlingen för att nå millenniemålen till 2015 gav resultat. Fattigdomen i världen har minskat och utvecklingen går åt rätt håll på de allra flesta områden. Fortfarande krävs dock stora insatser från de rika länderna för att komma till rätta med den fortfarande alltför höga barnadödligheten och den undermåliga mödrhälsan i många fattiga länder, främst i Afrika söder om Sahara.

Barnadödligheten för dem under fem år har minskat från drygt 12 miljoner år 1990 till 6,6 miljoner 2014 – till stor del tack vare satsningar på vaccinationsprogram, insatser mot malaria och ökad tillgång till rent vatten. Men fortfarande dör omkring 18 000 barn under fem år varje dag, och det är inte värdigt mänskligheten 2015. Det är inte rimligt att barn i vår tid ska behöva mista livet i relativt enkla sjukdomar som diarré och lunginflammation. Vi har idag alla möjligheter att minska barnadödligheten, som till stor del beror på basala och förhållandevis enkelt avhjälpta brister i miljön runt barnen. Arbetet måste fortsätta. Just vaccinationsprogram har visat sig vara ett mycket effektivt bistånd då en relativt billig punktinsats bokstavligen kan rädda liv. Att regeringen har aviserat en nedskärning med en sjundedel i Sveriges stöd till den globala vaccinaliansen Gavi är djupt oroande, och det kommer att få en direkt effekt i form av minskad tillgång till grundläggande vaccin hos dem som är allra mest utsatta. Vi anser att stödet till Gavi inte ska minskas utan bibehållas med sikte på att framöver höjas ytterligare.

Fler människor än på många decennier är nu på flykt, undan vedervärdig terror och våldsamma regimer i sina hemländer. De krigsdrabbade ländernas grannländer har tagit ett stort ansvar i flyktingmottagandet. Sverige och övriga EU-länder måste leva upp till unionens grundläggande ideal om öppenhet och solidaritet, alldeles särskilt i tider när krig och terror gör att fler människor än vanligt söker sin tillflykt i Europa. Sverige ska verka för att skapa fler lagliga vägar in i Europa, vilket skulle rädda många liv. Stora humanitära insatser behövs för att skapa trygghet för de medmänniskor som nu är på flykt. Sammantaget gör det rådande världsläget att vi vill prioritera det humanitära biståndet högre och avsätta en större del av den svenska biståndsbudgeten för humanitära insatser. Sannolikt kommer denna prioritering att vara nödvändig under hela innevarande mandatperiod. Under perioden bör det multilaterala stöd som Sverige ger

till en rad olika FN-organ fokuseras och i större utsträckning samlas hos de organ som har störst verksamhet bland flyktingar och som arbetar med barns säkerhet och rättigheter, såsom UNHCR, WFP och Unicef

Förtrycket av religiösa och etniska minoriteter ökar och människors religionsfrihet kränks. För närvarande är kristna bland de allra mest utsatta grupperna i världen, med omfattande förföljelse i Mellanöstern och delar av Afrika och Asien. Sverige ska i internationella sammanhang arbeta för att värna utsatta minoriteter. Alla människors lika värde är fundamentalt, och yttrande- och religionsfrihet är centralt för ett öppet och fritt samhälle. Sverige ska fortsätta att bekämpa all form av diskriminering.

I inbördeskrigets Syrien och genom Islamiska statens framfart dödas och kränks människors rätt till liv och värdighet. I flera andra delar av Nordafrika och Mellanöstern har den arabiska vårens hopp förbytts till förtvivlan. Det är en allt oroligare värld och i vårt absoluta närområde ser vi hur Ryssland utövar aggressionen mot sina grannländer. I det instabila läge som nu råder krävs betydligt mer av internationell samverkan. Ett höjt stöd till freds- och säkerhetsfrämjande insatser är därför en nödvändighet i en tid av oro och där 60 miljoner människor befinner sig på flykt undan krig, terror och förföljelse. Sverige ska prioritera insatser som bekämpar det fruktansvärda som människor flyr ifrån. Det är därför av stor vikt att Sverige kan ställa svensk personal till förfogande för fredsfrämjande-, säkerhetsfrämjande- och konfliktförebyggande insatser inom ramen för Nato, FN, EU och OSSE. Med svensk närvaro kan vi bidra med resurser och med kompetens. Att Sverige nu bidrar till koalitionen mot Islamiska staten genom ett militärt utbildningsbidrag i Irak är viktigt, men vi måste vara beredda att göra mer. Sverige måste också ha beredskap att bidra till fredsfrämjande insatser i Syrien.

Kristdemokraterna vill se ett fortsatt nära samarbete med våra nordiska grannländer och länderna kring Östersjön. Ett samarbete där vi tillsammans arbetar för en ökad rörlighet och möter centrala utmaningar som miljöförstöring och säkerhetshot. Vi vill se ett effektivt och fokuserat samarbete inom områden där vi tillsammans kan göra en verklig skillnad. Vi anser att dessa viktiga diskussioner bör kunna föras på ett mer kostnadseffektivt sätt än idag.

Sverige är av hävd och bör fortsätta att vara en stark och klar röst för fred, frihet och mänskliga rättigheter i världen. Att stärka demokratin och öka respekten för mänskliga fri- och rättigheter ska vara centrala mål för svensk utrikespolitik. Sverige ska stödja demokratiutveckling och verka för stärkt yttrandefrihet och tankefrihet i länder där den begränsas. Demokrati och frihet är den bästa garanten för fred och säkerhet. Endast med varaktig och stabil demokrati som grund kan social och ekonomisk utveckling få hållbart fäste i samhällen. Kristdemokraterna vill därför höja, och inte som regeringen sänka, anslaget för demokrati och mänskliga rättigheter. Klimatutmaningen är i högsta

grad global, och utöver ansvarsfulla nationella åtaganden för minskade utsläpp krävs gemensamma kraftanstängningar internationellt, och detta behöver få synas också inom biståndsbudgeten. Det är positivt att regeringen fortsätter att bygga på stödet som alliansregeringen initierade för den gröna klimatfonden (GCF). Det krävs att de rikare länderna prioriterar att sätta in medel till fonden för att utvecklingsländerna ska kunna bidra till de gemensamt överenskomna klimatmålen. Vi avsätter 500 miljoner kronor till den gröna klimatfonden för 2016.

22. Finansiering

I ett läge där de offentliga finanserna inte medger några ofinansierade reformer måste vi brett se över hur vi kan hitta finansiering för prioriterade reformer. Med en omfattande budget finns det alltid en risk att skattepengar används på felaktiga sätt eller används i verksamheter vars funktion har spelat ut sin roll. En översyn av vilka besparingar och effektiviseringar som kan göras är viktig både för att kunna finansiera andra reformer och för att göra statens budget mer ändamålsenlig.

Det finns behov av budgetförstärkningar under kommande år. Dessa bör till övervägande del ske genom intäktsökningar, men det kommer också att vara nödvändigt att begränsa utgiftsökningarna. Regeringen gör nu en mycket omfattande utvidgning av det offentliga åtagandet, vilket kommer att bli svårt att långsiktigt leva upp till. Budgetförstärkningar bör dock inte ske genom att dra ner på välfärdens kärnverksamheter. Det är också viktigt att de skattehöjningar som görs inte sammantaget slår mot sysselsättningen och företagsklimatet.

Tabell 8. Kristdemokraternas förslag till finansiering och besparingar

Skatter, mkr	2016	2017	2018	2019
Gruppregistrering av moms	320	340	360	300
Alkohol- och tobaksskatt	900	700	740	780
Slopa avdrag för övriga kostnader	400	400	400	400
Fordonsskatt	400	800	800	800
Reseavdraget	200	200	200	200
Kemikalieskatt	3 475	3 475	3 475	3 475
Övriga miljöskatter	778	778	778	778
Övriga skatter	356	440	440	440
Av regeringen föreslagna skattehöjningar	5 270	5 270	5 270	5 270
Totalt	12 099	12 403	12 403	12 403
Utgiftsminskningar, mkr	2016	2017	2018	2019
Nedsatt rikthyra för myndigheter	68	111	179	226
Regeringskansliet	110	110	110	110
Kommunala energirådgivare	76	76	76	76

Avskaffad åldersavskrivning av studielån	395	387	377	377
Höjt inkomsttak i maxtaxan	500	500	500	500
Omprioritering i landsbygdsprogrammet	100	100	100	100
Övriga besparingar	103	103	103	103
Totalt	1 352	1 387	1 445	1 492

22.1. Skatter

För att nå målet om överskott behöver det göras inkomstförstärkningar i statens finanser. För Kristdemokraterna är det viktigt att dessa inkomstförstärkningar inte sker på bekostnad av jobb och företagande. Vid behov av höjda skatter bör dessa i så stor utsträckning som möjligt tas ut genom att beskattningen ökar på konsumtion av miljö-, klimat- eller hälsofarlig verksamhet eller konsumtion, samtidigt som skatten på arbete sänks. En grön skatteväxling med andra ord. Det regeringen nu gör är att man höjer skatter på både jobb och miljö, det är ingen grön skatteväxling.

22.1.1. Höjd fordonsskatt

Det krävs långsiktiga och effektiva styrmedel för ökad användning av förnybara drivmedel med hög klimatprestanda och eldrift samt mot effektivare transporter. För att nå de uppsatta klimatmålen är det nödvändigt att fasa ut de fossildrivna fordonen och premiera miljövänliga bilar. Kristdemokraterna föreslår därför en höjning av fordonsskatten genom en höjning på koldioxidbeloppet. Det är en viktig åtgärd för att minska de fossila utsläppen inom transportsektorn. Med en höjning av fordonsskatten är det dessutom fordonets miljöprestanda som ligger till grund för beskattningen och inte avstånd. Denna skattehöjning beräknas öka statens skatteintäkter med 400 miljoner 2016 och därefter 800 miljoner årligen.

22.1.2. Miljöskatter

OECD har riktat kritik mot de svenska reglerna som innebär att vissa delar av industrin antingen är undantagen från energi- och koldioxidskatterna eller är berättigad till nedsättningar i dessa skatter. I år har nedsättningarna i koldioxidskatten för diesel i gruvindustriell verksamhet minskats, och vi föreslår att dessa nedsättningar i nästa steg helt slopas. För ytterligare klimateffekt föreslår vi också att energiskattebefrielsen för de fordonstyper som berörs tas bort. Dessa förändringar beräknas tillsammans innebära ökade skatteintäkter på 320 miljoner kronor årligen.

Den höga materialåtervinningsgraden av avfall i Sverige är naturligtvis positiv, och vi vill verka för att den ska öka ytterligare. Under senare år har dock importen av sopor för förbränning i Sverige ökat markant. Det har vissa positiva effekter i form av stärkt

energiförsörjning här och minskade deponimängder i länder med sämre möjligheter till effektiv förbränning i kraftvärmeverk. Men i avfallshierarkin är energiåtervinning, det vill säga förbränning av sopor, den näst sämsta lösningen ur klimatsynpunkt. Vi vill därför införa en skatt på förbränning av osorterade sopor för att öka materialåtervinningen och minska utsläppen av miljöfarliga ämnen och koldioxid. En sådan skatt beräknas öka skatteintäkterna med 220 miljoner kronor årligen.

Kreosot och andra träskyddsmedel omfattas inte av skatten på bekämpningsmedel. Kreosot är dokumenterat både hälso- och miljöfarligt. Vi anser att miljömässigt bättre alternativ bör uppmuntras och föreslår därför att undantaget från skatten på bekämpningsmedel avskaffas för kreosot, vilket beräknas inbringa 120 miljoner kronor.

Torv är ett energislag som idag varken beskattas med koldioxid- eller energiskatt. Utsläpp av koldioxid från torvförbränning rapporteras till FN som ett fossilt bränsle och när torv eldas i större kraftvärmeverk inom EU måste de inneha utsläppsrätter. Aktuella studier visar att torv ur växthusgassynpunkt motsvarar fossila bränslen i ett tidsperspektiv upp till några hundra år. Vi anser därför att skattebefrielsen från koldioxidskatt för torv bör tas bort, vilket genererar skatteintäkter på uppskattningsvis 100 miljoner per år.

22.1.3. Alkohol- och tobaksskatt

I syfte att stärka folkhälsan vill vi höja alkohol- och tobaksskatten något. Genom en höjning av tobaksskatten med 4 procent, alkoholskatten exklusive sprit med 4,5 procent och alkoholskatten på sprit med 0,5 procent ökar statens skatteintäkter med 900 miljoner. Ett minskat bruk av alkohol och tobak har också positiva effekter för människors hälsa och välmående.

22.1.4. Avdragsrätt för övriga kostnader i tjänst

Skatteavdrag på inkomstslaget tjänst kan idag göras för resor till och från arbetet, tjänsteresor, tillfälligt arbete, dubbel bosättning och hemresor samt för övriga utgifter. Vi föreslår att möjligheten till avdrag för övriga utgifter tas bort då det är rimligt att arbetsgivaren – inte skattebetalarna – står för de kostnader som uppstår i tjänsten. För att kompensera för den skattehöjning som detta kan innebära för dagbarnvårdare görs en kompenserande för denna grupp på anslag 1:1 i Utgiftsområde 25. Netto ger detta en ökning av statens intäkter med 380 miljoner per år.

22.1.5. Slopade gruppregistrering av moms

En sund konkurrens mellan företag och olika branscher är avgörande för ett gott företagsklimat. Skatter som innebär snedvridningar till fördel för en viss sektor eller bransch bör i största möjliga utsträckning undvikas. Idag är vissa företag, framför allt

inom den finansiella sektorn, undantagen från mervärdesskatt. De har dessutom möjlighet att bilda mervärdesskattegrupper för att undvika kostnader för ingående mervärdesskatt.

Beskattningen bör göras mer neutral och därför föreslår Kristdemokraterna att reglerna i mervärdesskattelagen om gruppregistrering slopas. Åtgärden innebär en ökning av skatteintäkterna med 320 miljoner kr 2016.

22.2. Besparingar

Att minska statens utgifter som andel av BNP är en nödvändighet för att nå överskottsmålet under innevarande konjunkturcykel. Genom en ambition att trendmässigt minska på utgifterna som andel av BNP så ökar också strävan att öka effektiviteten inom den offentliga sektorn. Statens verksamhet blir inte nödvändigtvis bättre av att budgetens omfattning tillåts öka varje år utan stram kostnadskontroll. Nedan beskrivs de besparingar som vi gör utöver att vi avvisar ett flertal av regeringens utgiftshöjningar och de besparingar som vi beskrivit i ovanstående kapitlen.

22.2.1. Nedsatt rikthyra för myndigheters lokalkostnader

Vi bedömer att det finns möjlighet att göra besparingar på myndigheternas lokalkostnader, särskilt för de myndigheter som är lokaliserade i Stockholms innerstad. Därför vill vi reducera rikthyran för Stockholm innanför tullarna. Detta skapar både en besparing i statsbudgeten och ökar drivkrafterna för myndigheter att utlokalisera sin verksamhet till andra delar av Stockholm eller andra delar av Sverige. Besparingen beräknas vara 89 miljoner 2016 och ökar därefter för att 2019 vara cirka 200 miljoner.

22.2.2. Regeringskansliet

Anslagen till Regeringskansliet har ökat mycket de senaste åren. Vi menar att det är möjligt att genomföra effektiviseringar i Regeringskansliets arbete så att besparingar på 110 miljoner per år kan göras. Effektiviseringar av myndighetens arbete är också viktigt i sig, då det är viktigt att varje investerad skattekrone ger så mycket resultat som möjligt.

22.2.3. Åldersavskrivning av studielån

Studiemedlen består idag av en bidrags- och en lånedel. Med tanke på de förmånliga villkoren för lånedelen är det rimligt att förutsätta att de studielån som en person tar ska betalas tillbaka. Vi föreslår därför att åldersavskrivningen som idag finns gällande studielån tas bort. Denna åtgärd innebär en besparing för staten på cirka 400 miljoner.

22.2.4. Kommunala energirådgivare

Energi- och klimatrådgivning kan medverka till samhällsekonomisk effektivitet. Därför är det en del av Energimyndighetens uppdrag. Idag är också alla kommuner tvungna att erbjuda energirådgivning i kommunens regi. Vi anser inte att detta nödvändigtvis tillhör kommunens kompetensområde. Även om 133 kommuner har valt att samordna sig med andra kommuner så utgör kravet en pålaga som vi menar inte är rimlig. Vi vill ta bort detta krav på kommunerna och förstärker istället Energimyndighetens uppdrag att erbjuda energirådgivning till privatpersoner och företag, exempelvis via webb- och teletjänster samt via sina regionala centrum. Genom denna reform gör vi en besparing på 51 miljoner per år.

23. Den offentliga sektorns finanser

Tabell 9. Statsbudgetens inkomster

Miljoner kronor, avvikelse från regeringen

	2016	2017	2018	2019
Direkta skatter på arbete	-20 300	-21 530	-21 530	-21 530
Indirekta skatter på arbete	-9 470	-11 010	-11 280	-11 370
Skatt på kapital	+1 400	+1 600	+1 600	+1 700
Skatt på konsumtion och insatsvaror	+3 893	+3 028	+2 158	+1 158
Offentliga sektorns skatteintäkter (periodiserat)	-24 477	-27 912	-29 052	-30 042
avgår skatter från andra sektorer	+13 500	+13 500	+13 500	+13 500
Statens skatteintäkter (periodiserat)	-10 977	-14 412	-15 552	-16 542
Periodiseringar	±0	±0	±0	±0
Statens skatteinkomster (kassamässigt)	-10 977	-14 412	-15 552	-16 542
Övriga inkomster (kassamässigt)	-300	-300	-200	-200
Statsbudgetens inkomster (kassamässigt)	-11 277	-14 712	-15 752	-16 742

Tabell 10. Statsbudgetens saldo och statsskulden

Miljoner kronor, avvikelse från regeringen

	2016	2017	2018	2019
Statsbudgetens inkomster	-11 277	-14 712	-15 752	-16 742
därav inkomster av försåld egendom	±0	±0	±0	±0
Statsbudgetens utgifter	-11 478	-15 025	-15 970	-17 546
därav statsskuldsräntor	±0	±0	±0	±0
Riksgäldskontorets nettoutlåning	±0	±0	±0	±0
kassamässig korrigering	±0	±0	±0	±0
Statsbudgetens saldo	+201	+313	+218	+804
Statsskuld vid årets slut	-201	-514	-732	-1 536

Tabell 11. Den offentliga sektorns finanser

Miljoner kronor, avvikelse från regeringen

	2016	2017	2018	2019
Offentlig sektors inkomster	-24 777	-28 212	-29 252	-30 242
Offentlig sektors utgifter	-24 778	-28 235	-29 230	-30 846
Finansiellt sparande i offentlig sektor	+1	+23	-22	+604
Staten	+201	+313	+218	+804
Ålderspensionssystemet	-200	-290	-240	-200

Kommunsektorn	±0	±0	±0	±0
<i>Finansiellt sparande i procent av BNP (nivå)</i>	-0,9 %	-0,5 %	0,0 %	0,3 %

Tabell 12. Kommunsektorns finanser

Miljoner kronor, avvikelse från regeringen

	2016	2017	2018	2019
Kommunal inkomstskatt	-13 500	-13 500	-13 500	-13 500
Kapitalinkomster och övriga inkomster	±0	±0	±0	±0
Statsbidrag under UO 25	+12 729	+11 620	+11 320	+11 320
därav ekonomiska regleringar	+229	-780	-1 080	-1 080
Statsbidrag från övriga utgiftsområden	±0	±0	±0	±0
Inkomster totalt	-771	-1 880	-2 180	-2 180
Utgifter	-771	-1 880	-2 180	-2 180
Finansiellt sparande i kommunsektorn	±0	±0	±0	±0

24. Förslag till utgiftsramar

Tabell 13. Förslag till utgiftsramar 2016

Tusental kronor

Utgiftsområde	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (KD)
1 Rikets styrelse	12 717 244	-127 500
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	14 812 312	-189 000
3 Skatt, tull och exekution	10 782 946	+10 000
4 Rättsväsendet	41 573 737	+35 000
5 Internationell samverkan	1 905 203	±0
6 Försvar och samhällets krisberedskap	48 827 432	±0
7 Internationellt bistånd	32 357 474	±0
8 Migration	19 419 719	-11 000
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	69 237 676	-4 035 000
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	109 868 281	-1 217 000
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	36 184 250	±0
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	87 129 050	+85 000
13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering	21 070 265	-1 176 000
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	79 681 475	-2 399 000
15 Studiestöd	21 707 932	-1 868 330
16 Utbildning och universitetsforskning	69 452 400	-3 863 325
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	13 694 535	-405 000
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	7 064 024	-5 983 000
19 Regional tillväxt	3 255 721	+4 000
20 Allmän miljö- och naturvård	7 661 756	-2 226 000
21 Energi	2 812 038	-23 000
22 Kommunikationer	54 122 036	-224 000
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	18 919 553	+73 000
24 Näringsliv	5 998 273	-667 000
25 Allmänna bidrag till kommuner	93 398 252	+12 729 000
26 Statsskuldsräntor m.m.	10 769 176	±0
27 Avgiften till Europeiska unionen	31 827 167	±0
Summa utgiftsområden	926 249 927	-11 478 155
Minskning av anslagsbehållningar	-3 142 750	±0
Summa utgifter	923 133 277	-11 478 155
Myndigheters m.fl. in- och utlåning i Riksgäldskontoret, netto	10 768 000	±0
Kassamässig korrigering	0	±0
Summa	933 901 277	-11 478 155

Tabell 14. Förslag till utgiftsramar 2017–2019

Miljoner kronor

Utgiftsområde	Avvikelse från regeringen (KD)		
	2017	2018	2019
1 Rikets styrelse	-127	-128	-128
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	-324	-382	-326
3 Skatt, tull och exekution	±0	-10	-10
4 Rättsväsendet	+55	+25	+120
5 Internationell samverkan	±0	±0	±0
6 Försvar och samhällets krisberedskap	±0	±0	±0
7 Internationellt bistånd	±0	±0	±0
8 Migration	-279	-309	-309

9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	-1 773	-1 063	+667
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	-1 343	-1 383	-1 473
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	±0	±0	±0
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	+398	+447	+464
13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering	-1 723	-2 177	-2 305
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	-3 684	-3 843	-3 879
15 Studiestöd	-1 934	-2 121	-2 176
16 Utbildning och universitetsforskning	-5 902	-5 358	-5 135
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	-602	-602	-311
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	-5 933	-5 933	-5 603
19 Regional tillväxt	+4	+4	+4
20 Allmän miljö- och naturvård	-2 182	-2 082	-1 482
21 Energi	-213	-213	-213
22 Kommunikationer	-284	-210	-230
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	+18	-5	-5
24 Näringsliv	-607	-607	-587
25 Allmänna bidrag till kommuner	+11 620	+11 320	+11 320
26 Statsskuld räntor m.m.	±0	±0	±0
27 Avgiften till Europeiska unionen	±0	±0	±0
Summa utgiftsområden	-14 815	-14 630	-11 596
Minskning av anslagsbehållningar	-210	-1 340	-5 950
Summa utgifter	-15 025	-15 970	-17 546
Myndigheters m.fl. in- och utlåning i Riksgäldskontoret, netto	±0	±0	±0
Kassamässig korrigering	±0	±0	±0
Summa	-15 025	-15 970	-17 546

25. Beräkning av statsbudgetens inkomster

Tabell 15. Beräkning av statsbudgetens inkomster 2016

Tusental kronor

Inkomsttitel	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (KD)
1100 Direkta skatter på arbete	606 496 570	-20 300 000
1111 Statlig inkomstskatt	57 362 178	-1 670 000
1115 Kommunal inkomstskatt	668 386 593	-13 500 000
1120 Allmän pensionsavgift	113 126 901	±0
1130 Artistskatt	0	±0
1140 Skattereduktioner	-232 379 102	-5 130 000
1200 Indirekta skatter på arbete	527 200 668	-9 470 000
1210 Arbetsgivaravgifter	512 369 066	-7 700 000
1240 Egenavgifter	13 623 935	±0
1260 Avgifter till premiepensionssystemet	-35 151 360	±0
1270 Särskild löneskatt	43 424 754	-1 770 000
1280 Nedsättningar	-7 733 014	±0
1290 Tjänstegruppliv	667 286	±0
1300 Skatt på kapital	200 279 508	+1 400 000
1310 Skatt på kapital, hushåll	46 721 530	±0
1320 Skatt på företagsvinster	101 302 132	+1 400 000
1330 Kupongskatt	4 943 554	±0
1340 Avkastningsskatt	5 061 052	±0
1350 Fastighetskatt	32 710 311	±0
1360 Stämpelskatt	9 540 929	±0
1400 Skatt på konsumtion och insatsvaror	510 395 499	+3 893 000

1410 Mervärdesskatt, hushåll	385 151 674	+438 000
1420 Skatt på alkohol och tobak	25 140 380	+780 000
1430 Energiskatt	44 981 355	-1 960 000
1440 Koldioxidskatt	22 833 800	+820 000
1450 Övriga skatter på energi och miljö	5 499 360	+3 815 000
1470 Skatt på vägtrafik	20 121 879	±0
1480 Övriga skatter	6 667 051	±0
1500 Skatt på import	6 455 282	±0
1600 Restförda och övriga skatter	5 780 138	±0
1700 Avgående poster, skatter till EU	-6 455 282	±0
Offentliga sektorns skatteintäkter (periodiserat)	1 850 152 383	-24 477 000
1800 Avgående poster, skatter till andra sektorer	-917 514 502	+13 500 000
Statens skatteintäkter (periodiserat)	932 637 880	-10 977 000
1900 Periodiseringar	19 963 915	±0
1000 Statens skatteinkomster	952 601 796	-10 977 000
Övriga inkomster (kassamässigt)	-28 340 926	-300 000
2000 Inkomster av statens verksamhet	31 148 870	-300 000
3000 Inkomster av försåld egendom	5 000 000	±0
4000 Återbetalning av lån	760 800	±0
5000 Kalkylmässiga inkomster	10 719 000	±0
6000 Bidrag m.m. från EU	12 705 740	±0
7000 Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet	-88 675 336	±0
8000 Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto	0	±0
Statsbudgetens inkomster (kassamässigt)	924 260 869	-11 277 000

Tabell 16. Beräkning av statsbudgetens inkomster 2017–2019

Miljoner kronor

Inkomsttitel	Avvikelse från regeringen (KD)		
	2017	2018	2019
1100 Direkta skatter på arbete	-21 530	-21 530	-21 530
1111 Statlig inkomstskatt	-2 800	-2 800	-2 800
1115 Kommunal inkomstskatt	-13 500	-13 500	-13 500
1120 Allmän pensionsavgift	±0	±0	±0
1130 Artistskatt	±0	±0	±0
1140 Skattereduktioner	-5 230	-5 230	-5 230
1200 Indirekta skatter på arbete	-11 010	-11 280	-11 370
1210 Arbetsgivaravgifter	-9 300	-9 600	-9 700
1240 Egenavgifter	±0	±0	±0
1260 Avgifter till premiepensionssystemet	±0	±0	±0
1270 Särskild löneskatt	-1 710	-1 680	-1 670
1280 Nedsättningar	±0	±0	±0
1290 Tjänstegruppliv	±0	±0	±0
1300 Skatt på kapital	+1 600	+1 600	+1 700
1310 Skatt på kapital, hushåll	±0	±0	±0
1320 Skatt på företagsvinster	+1 600	+1 600	+1 700
1330 Kupongskatt	±0	±0	±0
1340 Avkastningsskatt	±0	±0	±0
1350 Fastighetskatt	±0	±0	±0
1360 Stämpelskatt	±0	±0	±0
1400 Skatt på konsumtion och insatsvaror	+3 028	+2 158	+1 158
1410 Mervärdesskatt, hushåll	+193	+213	+153
1420 Skatt på alkohol och tobak	+780	+780	+780

1430 Energiskatt	-2 980	-3 870	-4 810
1440 Koldioxidskatt	+1 220	+1 220	+1 220
1450 Övriga skatter på energi och miljö	+3 815	+3 815	+3 815
1470 Skatt på vägtrafik	±0	±0	±0
1480 Övriga skatter	±0	±0	±0
1500 Skatt på import	±0	±0	±0
1600 Restförda och övriga skatter	±0	±0	±0
1700 Avgående poster, skatter till EU	±0	±0	±0
Offentliga sektorns skatteintäkter (periodiserat)	-27 912	-29 052	-30 042
1800 Avgående poster, skatter till andra sektorer	+13 500	+13 500	+13 500
Statens skatteintäkter (periodiserat)	-14 412	-15 552	-16 542
1900 Periodiseringar	±0	±0	±0
1000 Statens skatteinkomster	-14 412	-15 552	-16 542
Övriga inkomster (kassamässigt)	-300	-200	-200
2000 Inkomster av statens verksamhet	-300	-200	-200
3000 Inkomster av försåld egendom	±0	±0	±0
4000 Återbetalning av lån	±0	±0	±0
5000 Kalkylmässiga inkomster	±0	±0	±0
6000 Bidrag m.m. från EU	±0	±0	±0
7000 Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet	±0	±0	±0
8000 Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto	±0	±0	±0
Statsbudgetens inkomster (kassamässigt)	-14 712	-15 752	-16 742

Andreas Carlson (KD)

Jakob Forssmed (KD)

Mikael Oscarsson (KD)

Emma Henriksson (KD)

Annika Eclund (KD)

Caroline Szyber (KD)